

มูลนิธิอุทยานธรรม

อรหันตธรรมบท ชุดที่ ๑

แสดงธรรมแห่งพระไตรปิฎก

คณะผู้จัดทำ

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อรหันตธรรมบท ชุดที่ ๑
สำหรับแจกเป็นธรรมานุเคราะห์ จัดทำถวายพระศาสนาโดย
โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก มูลนิธิอุทยานธรรม
ผู้ก่อปรกิจ และเจ้าภาพทุกท่าน
Email : tripitaka@uttayarndham.org

ที่ปรึกษา: ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์
รวบรวม: ญัฐกร ทับทอง
จัดทำและเผยแพร่: พินีกาญจน์ ลาภานันท์ นิตินาถชาติศิริวัฒนา
วิสุทธิ ปรมารณฟีลาส ชายชาญ รักการงาน
พิสูจน์อักษร: กนิษฐา พรหมสาขา ณ สกลนคร
ภาพประกอบ ออกแบบปก: มลฤดี ตั้งสกุลพิทักษ์

© มูลนิธิอุทยานธรรม

345 หมู่ 3 ต.สามร้อยยอด อ.สามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77120
Email : info@uttayarndham.org Website : www.uttayarndham.org

สารบัญ

แสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก	vi
บทนำ	v
ความสำคัญของใจ	6
การไม่สำรวมอินทรีย์	29
ผู้ประหารกาม	40
ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน	46
ผู้รู้จุดีและอุบัติ	68
ทางเกิดแห่งปัญญา	74
ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ	80
ผู้ละทิ้งกิจที่ควรทำ	89
ตนเองฝึกได้ยาก	92
คุ้มครองตน	97
ผู้ยังโลกนี้ให้สว่าง	101
การกั้นจิต	105

สารบัญ (ต่อ)

ผู้เป็นเถระ	112
ผู้มีจิตไม่ปฏิบัติ	116
กระดุก	120
ใจเป็นประธาน	124
การเห็นภัยในความประมาท	131
ผู้ตัดพวงดอกไม้ของมาร	135
ตัดความรักของตน	139
จิตอันระคะไม่ซึมซาบ	145
ชีวิตของผู้มีความเพียร	155
กีดกันอกุศลด้วยความละอาย	162
เตือนตนด้วยตน	167
ผู้ไม่เสื่อมจากศีลธรรม	172
ประมวลธรรมบท	176
ท้ายเล่ม	201

หมายเหตุ : ซื้ตอนจากหนังสือ ธรรมบท ทางแห่งความดี เล่มที่ ๑ – ๔
โดย อาจารย์วศิน อินทสระ

แสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก

ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมที่บริบูรณ์ กว้างขวาง
เหมาะกับคนทุกวิชาชีพ ทุกจริต การละเลยธรรมะของพระศาสดา ทำให้เกิด
การตีความธรรมะไปตามจริตและอวิชชาของตน ธรรมจึงแคบลง บิดเบือน
ไปที่ละน้อย ซึ่งพระผู้มีพระภาคทรงเรียกว่าสัทธรรมปฏิรูป อันเป็นเหตุแห่ง
ความเสื่อมของพระธรรม

แสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก คือ โครงการพระไตรปิฎกเสียง จัดทำขึ้น
โดยมูลนิธิอุทยานธรรม เพื่อมุ่งธำรงธรรมของพระศาสดา และรักษาธรรม
บริสุทธิ์ ให้คงอยู่คู่โลกสืบไป โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ ต้องการให้
พุทธศาสนิกชน ทุกเพศ ทุกวัย เข้าถึงคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
โดยตรง ด้วยรูปแบบสื่อเสียง เพื่อให้เกิดอรรถรสและธรรมรส

มูลนิธิฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าพุทธชนทั้งหลาย จะใช้สื่อพุทธธรรมนี้อย่าง
แพร่หลายในชีวิตประจำวัน เพื่อเหนี่ยวนำให้เกิดอริยชนเพิ่มมากขึ้น

ติดต่อสอบถามเกี่ยวกับ โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก มูลนิธิ
อุทยานธรรม tripitaka@uttayarndham.org

บทนำ

อรหันตธรรมบท เป็นบทธรรมและความเป็นมาแห่งพระอรหันต์สมัยพุทธกาล ที่แสดงบุญญาภิหาร วิบากกรรม และปฏิบัติในการบำเพ็ญเพียรของแต่ละท่าน จนบรรลุอรหัตตผล เป็นทั้งแบบอย่าง เป็นทั้งอุทาหรณ์อันชัดเจน แก่ท่านพุทธชนทั้งหลายในการเลือกปฏิบัติที่เหมาะสมกับตน

เมื่อท่านอ่านอรหันตธรรมบทนี้ ฟังวิปัสสนากฎแห่งกรรม พุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ สังฆานุภาพ และอนุโมทนากับทุกท่านที่บรรลุธรรม เพื่อเจริญปัญญาพลະและนิพพานปัจจัย ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ยิ่งขึ้น

ความสำคัญของใจ

ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า
มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ
ถ้าบุคคลมีใจร้าย พุดอยู่ก็ดี ทำอยู่ก็ดี
ทุกข์ย่อมไปตามเขาเพราะเหตุนั้น
ดุจล้อหมุนไปตามรอยเท้าโค
ผู้นำแอกไปอยู่ ฉะนั้น

~ ยมกวรรค ~

จักขุपालเถระ

ในกรุงสาวัตถี มีเศรษฐีผู้หนึ่งชื่อมหาสุวรรณ เป็นคนมั่งมี มีทรัพย์มาก มีสมบัติมาก แต่ไม่มีบุตร วันหนึ่ง เขาไปสู่น้ำ เพื่ออาบน้ำ เสร็จแล้วกลับมา เห็นต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่งมีกิ่งก้าน สมบูรณ์ คิดว่าต้นไม้นี้จักมีเทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่สิงอยู่ จึงทำความสะอาด ใต้ต้นไม้ ว่างิ้วเกลี้ยงทราย ประดับด้วยธงชัยและ ธงปฎัก แล้วทำความปรารถนาว่า

“ข้าพเจ้าเมื่อได้บุตรหรือธิดาแล้ว จักทำสักการะใหญ่ถวายท่าน” แล้วหลีกไป

ในกาลต่อมา ภรรยาของเขาก็ตั้งครรภ์ ครั้นล่วง ๑๐ เดือน นางคลอด บุตรคนหนึ่ง เขาตั้งชื่อบุตรว่า “पालะ” ต่อมา เขาได้บุตรอีกคนหนึ่ง ตั้งชื่อว่า “จุลपालะ” จึงขนานนามบุตรคนแรกว่า “มหาपालะ” เมื่อบุตรทั้งสอง เจริญวัย เขาและภรรยาก็คิดผูกบุตรด้วยเครื่องผูกพัน คือ การครอง เเคหสถาน ต่อมาเขาและภรรยาเสียชีวิต วงศ์ญาติก็เปิดสมบัติทั้งหมดมอบ ให้แก่บุตรเศรษฐีทั้งสอง

ในสมัยนั้น พระศาสดาทรงประกาศพระบวรธรรมจักรให้เป็นไปแล้ว ประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหารที่ท่านอนาถบิณฑิกมหาเศรษฐีบริจาค ทรัพย์ ๕๔ โกฏิ สร้างถวาย ทรงสั่งสอนมหาชนให้ตั้งอยู่ในทางสวรรค์และ ในทางนิพพาน

ทั้งท่านอนาถบิณฑิกมหาเศรษฐีและวิสาขามหาอุบาสิกาไปที่อุปัฏฐาก พระตถาคตเจ้าวันละ ๒ ครั้งเป็นประจำ และเมื่อไป ไม่เคยไปมือเปล่า ด้วย เกรงว่าภิกษุหนุ่มและสามเณรจักแลดูมีอดทน เมื่อไปก่อน เวลาฉันอาหาร ก็ให้คนถือของขบเคี้ยวไป เมื่อไปภายหลัง เวลาฉันอาหาร ก็ให้คนถือปัจจัยเภสัชและอัฐบานไป และใน

Audio 1

เคหสถานของท่านทั้งสองนั้น เขาแต่งอาสนะไว้เพื่อภิกษุแห่งละ ๒ พันรูป เป็นนิตยกาล พระภิกษุรูปใดปรารถนาของสิ่งใด จะเป็นข้าว น้ำ หรือเภสัช ของนั้นก็สำเร็จแก่พระภิกษุรูปนั้นสมปรารถนา

ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีไม่เคยทูลถามปัญหาต่อพระศาสดา เพราะท่านคิดว่าพระตถาคตเจ้าเป็นทั้งพระพุทธเจ้าผู้ละเอียดอ่อนและเป็นกษัตริย์ผู้ละเอียดอ่อน หากทรงแสดงธรรมแก่ตนด้วยทรงพระดำริว่าคฤหบดีมีอุปการะแก่เรามาก พระองค์ก็จะทรงลำบาก

ดังนั้นแล้ว จึงไม่ทูลถามปัญหา เพราะความรักในพระศาสดาเป็นอย่างยิ่ง

ฝ่ายพระศาสดา พอท่านเศรษฐีนั่งแล้ว ทรงมีพุทธดำริว่า

“เศรษฐีผู้นี้รักษาเราในที่ไม่ควรรักษา เหตุว่าเราได้ตัดศีรษะของเราควักดวงตาของเราออก ข้าแหละเนื้อหัวใจของเรา สละลูกเมียผู้เป็นที่รัก เสมอด้วยชีวิตของเรา บำเพ็ญบารมีอยู่ ๔ อสงไขยกับแสนกัลป์ ก็บำเพ็ญแล้ว เพื่อแสดงธรรมแก่ผู้อื่นเท่านั้น”

ครั้นทรงพุทธดำริจะนี้แล้ว ก็ตรัสพระธรรมเทศนากัณฑ์หนึ่งเสมอ

ในกรุงสาวัตถี มีคนอยู่ ๗ โกฏิ ในคนหมู่นั้น คนได้ฟังธรรมกถาของพระศาสดาแล้ว เกิดเป็นอริยสาวกประมาณ ๕ โกฏิ เป็นปุถุชนอยู่ประมาณ ๒ โกฏิ

กิจของอริยสาวก มีเพียง ๒ อย่างเท่านั้น คือ ในเวลาก่อนฉันอาหาร ถวายทานในเวลา ภายหลังฉันอาหารแล้ว ถือเครื่องสักการะบูชาที่มีของหอม และระเบียบดอกไม้ ใช้คนให้ถือไทยธรรมมีผ้า เภสัช และน้ำปานะ เพื่อไปฟังธรรม

วันหนึ่ง มหาปาละเห็นหมู่ोरียสาวกถือเครื่องสักการบูชา มีของหอม และระเบียบดอกไม้เป็นต้น ไปสู่วิหาร จึงถามว่า

“มหาชนหมู่่นี้ไปไหนกัน”

ครั้นได้ยินว่า “ไปฟังธรรม” ก็คิดว่า

“เราก็จักไปบ้าง”

ครั้นไปถึง ถวายบังคมพระศาสดา แล้วนั่งอยู่ข้างท้ายประชุมชน ธรรมดาพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เมื่อจะทรงแสดงธรรม ทอดพระเนตรอุปนิสัย แห่งคุณ มีสรัณะ คีล และบรรพชา เป็นต้น ก่อน แล้วจึงทรงแสดงธรรมตาม อำนาจอัธยาศัย

พระศาสดาทอดพระเนตรอุปนิสัยของมหาปาละแล้ว ได้ตรัสอนุบุพพิ- กถา คือ ทรงประกาศทานกถา สีลกถา สัคคกถา โทษ ความเลวทราม และความเศร้าหมองแห่งกามทั้งหลาย และอานิสงส์ในเนกขัมมะ คือความ ออกไปจากกามทั้งหลาย

มหาปาละได้ระดับธรรมนั้นแล้ว คิดว่า

“บุตรและธิดาก็ดี โภคสมบัติก็ดี หาได้ไปตามผู้ไปสู่ปรโลกไม่ แม้สรีระ ก็ไปกับตัวไม่ได้ การอยู่ครองเรือนของเรจะมีประโยชน์อะไร เราจักบวช”

พอเทศนาจบ มหาปาละก็เข้าไปเฝ้าพระศาสดา ทูลขอบวช

พระศาสดาตรัสถามมหาปาละว่า

“ญาติของท่านที่ควรจะต้องอำลา ไม่มีบ้างหรือ?”

มหาปาละทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้ามีน้องชายอยู่”

“ถ้าอย่างนั้นท่านจงอำลาเขาเสียก่อน”

มหาปาละถวายบังคมพระศาสดา แล้วกลับสู่เรือน ให้เรียกน้องชายมา มอบทรัพย์สมบัติให้ กล่าวว่า

“ทรัพย์สมบัติทั้งหมดจงเป็นของเธอ เธอจงดูแลทรัพย์นั้นเถิด”

น้องชายถามว่า “ก็พี่เล่า”

“เราจักบวชในสำนักของพระศาสดา”

“พี่พูดอะไร เมื่อมารดาของเราตายแล้ว พี่เป็นเหมือนมารดา เมื่อบิดาตายแล้ว พี่เป็นเหมือนบิดา สมบัติเป็นอันมากมีอยู่ในเรือนของพี่ พี่อยู่ครองเรือนก็สามารถทำบุญได้ ขอพี่อย่าได้ทำอย่างนั้นเลย”

“พี่ได้ฟังธรรมเทศนาของพระศาสดา เพราะเหตุที่พระศาสดาทรงแสดงธรรมมีคุณ ไพเราะทั้งในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด ยกขึ้นสู่ไตรลักษณ์ อันละเอียดสุขุม ธรรมนั้นอันใครๆไม่สามารถจะบำเพ็ญให้บริบูรณ์ในท่ามกลางเรือนได้ พี่จักบวช”

“ก็พี่ยังหนุ่มอยู่โดยแท้ เอาไว้บวชตอนแก่เถิด”

“เมื่อแก่ แม้มือและเท้าของตัวเองก็ยังไม่เชื่อฟัง ไม่เป็นไปในอำนาจ จักกล่าวไปทำไมถึงญาติทั้งหลาย พี่จะไม่ทำตามถ้อยคำของเธอ พี่จักบำเพ็ญสมณปฏิบัติให้บริบูรณ์ พี่จักบวชแน่ละ”

มหาปาละไปสู่สำนักพระศาสดา แล้วทูลขอบวช เมื่อบรรพชาอุปสมบทแล้ว อยู่ในสำนักของพระอาจารย์และอุปัชฌาย์ครบ ๕ พรรษา เมื่อออกพรรษาแล้ว เข้าไปเฝ้าพระศาสดา ถวายบังคม ทูลถามว่า

“พระพุทธเจ้าข้า ในพระศาสนานี้มีธรรมาภิเษกอย่างไร”

พระศาสดาตรัสตอบว่า

“ภิกษุ ธรรมาภิเษก ๒ อย่าง คือ คันถธรรมาภิเษก กับ วิปัสสนาธรรมาภิเษก เท่านั้น”

คันถธรรมาภิเษก - การเรียน
นิกายหนึ่งก็ดี สอง
นิกายก็ดี จบพุทธวจนะ
คือ พระไตรปิฎกก็ดี
ตามสมควรแก่ปัญญา
ของตนแล้วทรงไว้
กล่าวบอกพุทธวจนะนั้น

พระมหาปาละทูลถามว่า

“พระพุทธเจ้าข้า ก็คันถธุระเป็นอย่างไร วิปัสสนาธุระเป็นอย่างไร”

“ธุระนี้ คือ การเรียนนิกายหนึ่งก็ดี สองนิกายก็ดี จบพุทธวณะ คือ พระไตรปิฎกก็ดี ตามสมควรแก่ปัญญาของตนแล้วทรงไว้ กล่าวบอกพุทธวณะ นั้น ชื่อว่า คันถธุระ

ส่วนการเริ่มตั้งความสิ้นและความเสื่อมไว้ในอรรถภาพ ยังวิปัสสนาให้เจริญด้วยอำนาจแห่งการติดต่อ แล้วถือเอาพระอรหัตของภิกษุผู้มีความประพฤติแคล่วคล่อง ยินดียิ่งแล้วในเสนาสนะอันสงัด ชื่อว่า วิปัสสนาธุระ”

“พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระองค์บวชแล้วเมื่อแก่ ไม่สามารถจะบำเพ็ญคันถธุระให้บริบูรณ์ได้ แต่จักบำเพ็ญวิปัสสนาธุระให้บริบูรณ์ ขอพระองค์ตรัสบอกพระกรรมฐานแก่ข้าพระองค์เถิด”

ลำดับนั้น พระศาสดาได้ตรัสบอกพระกรรมฐานตลอดถึงพระอรหัตแก่พระมหาปาละ ท่านถวายบังคมพระศาสดาแล้วหาภิกษุผู้จะไปกับตนได้ ๖๐ รูป ออกเดินทางระยะทาง ๑๒๐ โยชน์ ถึงบ้านปลายแดนหมู่ใหญ่ตำบลหนึ่ง จึงเข้าไปบิณฑบาต ณ บ้านนั้น

ชาวบ้านเห็นพวกภิกษุผู้ถึงพร้อมด้วยวัตร มีจิตเลื่อมใส แต่งอาสนะนิมนต์ให้นั่ง อังคาสด้วยอาหารอันประณีต แล้วถามว่า

“ท่านเจ้าข้า พระผู้เป็นเจ้าจะไปที่ไหนหรือ”

พระเถระกล่าวตอบว่า “อุบาสกและอุบาสิกาทั้งหลาย เราจะไปสู่ที่ตามผาสูก”

วิปัสสนาธุระ - การเริ่มตั้งความสิ้นและความเสื่อมไว้ในอรรถภาพ ยังวิปัสสนาให้เจริญด้วยอำนาจแห่งการติดต่อ แล้วถือเอาพระอรหัตของภิกษุผู้มีความประพฤติแคล่วคล่อง ยินดียิ่งแล้วในเสนาสนะอันสงัด

ชาวบ้านผู้เป็นบัณฑิตรู้ว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลายแสวงหาเสนาสนะที่จำ
พรรษา จึงกล่าวอาราธนาว่า

“ท่านผู้เจริญ ถ้าพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายพึงอยู่ ณ ที่นี้ ตลอดไตรมาสนี้
ข้าพเจ้าทั้งหลายจะพึงตั้งอยู่ในสภาวะ แล้วถือศีล”

พระเถระคิดว่า

“เราอาศัยตระกูลเหล่านี้ จักทำการออกไปจากภพได้” ดังนี้ จึงรับนิมนต์
ชาวบ้านรับปฏิญญาของภิกษุทั้งหลายแล้ว ได้ช่วยกันปิดกวาดวิหาร
จัดที่อยู่ ในกลางคืนและที่อยู่ ในกลางวัน แล้วมอบถวาย

ภิกษุทั้งหลายเข้าไปบิณฑบาต ในบ้านนั้นตำบลเดียวเป็นประจำ ครั้งนั้น
หมอผู้หนึ่งเข้าไปหาภิกษุทั้งหลาย ปวารณาว่า

“ท่านผู้เจริญ ธรรมดา ในที่ที่มีคนมาก ย่อมมีความไม่ผาสุกบ้าง
เมื่อความไม่ผาสุกนั้นเกิดขึ้นแล้ว ท่านทั้งหลายพึงบอกแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้า
จักทำเภสัชถวาย”

ในวันจำพรรษา พระเถระเรียกภิกษุเหล่านั้นมาพร้อมกัน แล้วถามว่า
“ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจักให้ไตรมาสนี้ น้อมล่วงไปด้วย
อิริยาบถเท่าไร”

ภิกษุทั้งหลายตอบว่า

“จักให้น้อมล่วงไปด้วยอิริยาบถครบทั้ง ๔ ขอรับ”

“ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ก็ข้อนั้นสมควรละหรือ เราทั้งหลายควรเป็นผู้ไม่
ประมาทไม่ใช่หรือ เพราะเราทั้งหลายเรียนพระกรรมฐานมาจากสำนักของ
พระพุทธเจ้าผู้ยังทรงพระชนม์อยู่ แลธรรมดาว่าคนมักอวด ไม่สามารถจะให้

พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงยินดีได้ ด้วยว่า คนมีอธยาศัยงามพึงให้
พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงยินดีได้

และขึ้นชื่อว่าอบายทั้ง ๔ เป็นเหมือนเรือนของคนผู้ประมาทแล้ว ขอท่าน
ทั้งหลายจงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย”

“ก็ท่านเล่า ขอรับ”

“ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ข้าพเจ้าจักให้ไตรมาสนี้ล่วงไปด้วยอิริยาบถ
๓ จักไม่เหยียดหลัง”

“สาธุ ขอจงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด ขอรับ”

เมื่อเดือนแรกผ่านไป โรคในจักษุก็เกิดขึ้นกับพระเถระ มีน้ำไหลออก
จากตาทั้ง ๒ ข้างของท่าน ท่านบำเพ็ญสมณธรรมตลอดราตรี ในเวลาอรุณ
ขึ้น เข้าห้องนั่งบำเพ็ญสมณธรรม

ในเวลาภิกขาจาร ภิกษุทั้งหลายไปสู่ที่อยู่ของพระเถระ เรียนว่า

“เวลานี้เป็นเวลาภิกขาจาร ขอรับ”

“ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น ท่านทั้งหลายถือบาตรและจีวรเถิด”
ดังนี้แล้ว ให้ภิกษุทั้งหลายถือบาตรและจีวรของตนออกไป

ภิกษุทั้งหลายเห็นตาทั้งสองของพระเถระนองอยู่ จึงเรียนถามว่า

“นั่นเป็นอะไร ขอรับ”

“ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ลมแทงตาของข้าพเจ้า”

“ท่านขอรับ หมอปวาราณาพวกเราไว้ไม่ใช่หรือ เราควรบอกแก่เขา”

“ดีละ ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย”

เธอทั้งหลายจึงได้บอกแก่หมอ หมอหุงน้ำมันสำหรับหยอดทางจุมุก
แล้วส่งไปถวาย พระเถระเมื่อจะหยอดน้ำมัน ในจุมุก ก็นั่งหยอด แล้วเข้าไป
ในหมู่บ้าน หมอเห็นพระเถระ เรียนถามว่า

“ท่านขอรับ ได้ยินว่า ลมแห่งตาของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าหรือ”

“ใช่ อุบาสก”

“ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าหุงน้ำมันแล้วส่งไปถวาย ท่านหยุดทางจมูกแล้วหรือ”

“ใช่ อุบาสก”

“เดี๋ยวนี้เป็นอย่างไร ขอรับ”

“ยังแคงอยู่ที่เดี๋ยว อุบาสก”

หมอฉงนใจ คิดว่า “เราส่งน้ำมันเพื่อรักษาโรคด้วยการหยุดเพียงครั้งเดียวเท่านั้นไปถวายแล้ว เหตุไฉนหนอ โรคจึงยังไม่หาย”

เขาจึงเรียนถามว่า

“ท่านเจ้าข้า น้ำมันนั้น ท่านนั่งหยุดหรือนอนหยุด”

พระเถระได้นิ่งเสีย แม้หมอซักถามท่านอยู่ ก็ไม่พูด หมอคิดว่า “เราต้องรู้ให้ได้ว่าท่านหยุดยาอย่างไร” แล้วกล่าวว่า

“ถ้าอย่างนั้น นิมนต์ไปเถิด ขอรับ”

เมื่อพระเถระไปแล้ว เขาได้ไปอยู่ที่อยู่ของพระเถระ เห็นแต่ที่จงกรมและที่นั่ง ไม่เห็นที่นอน จึงเรียนถามว่า

“ท่านเจ้าข้า น้ำมันนั้น ท่านนั่งหยุดหรือนอนหยุด”

พระเถระได้นิ่งเสีย หมออ่อนวอนซ้ำว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอท่านอย่าได้ทำอย่างนั้น ธรรมดาสมณธรรมเมื่อร่างกายยังปกติอยู่ก็อาจทำได้ ขอท่านนอนหยุดเถิด”

พระเถระตอบว่า

“ไปเถิด ผู้มีอายุ ข้าพเจ้าจักปรึกษากันก่อน”

ก็ในทีนั้นไม่มีญาติสา โลหิตของพระเถระเลย ท่านจะพึงปรึกษากับใคร
เล่า ถึงอย่างนั้น ท่านปรึกษากับภริชกายอยู่ ดำริว่า

“แน่ะ ปาลิตะผู้มีอายุ ท่านจงว่ามาก่อน ท่านจักเห็นแก่จักษุหรือจักเห็น
แก่พระพุทธศาสนา ก็ในสังสารวัฏอันไม่มีที่สุด การคณนานับตัวผู้บอดด้วย
จักษุหามีไม่ และพระพุทธเจ้าทั้งหลายก็ล่วงไปหลายร้อยหลายพันพระองค์
แล้ว ในพระพุทธเจ้าเหล่านั้น พระพุทธเจ้า
แม้พระองค์เดียวก็กำหนดไม่ได้

ท่านได้ผูกใจไว้เดี๋ยวนี้เองว่า จักไม่
นอนตลอด ๓ เดือน ภายในพรรษานี้ เหตุ
ฉะนั้น จักษุของท่านจักฉิบหายเสียหรือแตก
เสียก็ตามเถิด ท่านจงทรงแต่พระพุทธ
ศาสนาไว้เถิด อย่าเห็นแก่จักษุเลย”

ครั้นพระเถระให้โอวาทแก่ตนเองอย่าง
นี้แล้ว ได้นั่งหยอดยา แล้วจึงเข้าไปใน
หมู่บ้านเพื่อบิณฑบาต หมอเห็นท่าน จึง
เรียนถามว่า

“ท่านเจ้าข้า ท่านหยอดยาแล้วหรือ”

พระเถระตอบว่า “ใช่ อุบาสก”

“เป็นอย่างไรบ้าง ขอรับ ท่านนั่งหยอด
หรือนอนหยอด ขอรับ”

พระเถระได้นั่งเสีย หมอกล่าวกะท่านว่า

“ท่านผู้เจริญ ท่านไม่หวังไยตัวเอง ตั้งแต่นี้ไป ขอท่านอย่าได้กล่าวว่า
หมอผู้โน้นหุงน้ำมัน ให้เรา แม้ข้าพเจ้าก็จักไม่กล่าวว่า ข้าพเจ้าหุงน้ำมัน
ถวายท่าน”

พระเถระถูกหมอบอกเลิกแล้ว กลับไปสู่วิหาร ดำริว่า

“

แน่ะ ปาลิตะผู้มีอายุ ท่าน
จงว่ามาก่อน ท่านจักเห็นแก่
จักษุหรือจักเห็นแก่พระพุทธ
ศาสนา ก็ในสังสารวัฏอันไม่มี
ที่สุด การคณนานับตัวผู้บอด
ด้วยจักษุหามีไม่ และ
พระพุทธเจ้าทั้งหลายก็ล่วงไป
หลายร้อยหลายพันพระองค์
แล้ว ในพระพุทธเจ้าเหล่านั้น
พระพุทธเจ้าแม้พระองค์เดียวก็
กำหนดไม่ได้

”

“แม่หมอกก็บอกเลิกท่านแล้ว ท่านอย่าได้ละอิริยาบถเสียนะ สมณะ”

แล้วกล่าวสอนตนเองว่า

“ปาละติะ ท่านถูกหมอบอกเลิกจากการรักษา ทิ้งเสียแล้ว ความตายนั้น
เที่ยงแท้ ไฉนจึงยังประมาทอยู่เล่า?” ดังนี้แล้ว บำเพ็ญสมณธรรม

พอมัชฌิมยามล่วงแล้ว ทั้งดวงตา ทั้งกิเลสของท่านแตกพร้อมกัน ไม่
ก่อนไม่หลังกว่ากัน ท่านสำเร็จเป็นพระอรหันต์สุขขวิปัสสก

ในเวลาภิกขาจาร ภิกษุทั้งหลายไปเรียนว่า

“ท่านผู้เจริญ เวลานี้เป็นเวลาภิกขาจาร”

ท่านถามว่า “ได้เวลาแล้วหรือ ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย”

“ขอรับ”

“ถ้าอย่างนั้น ท่านทั้งหลายไปเถิด”

“ก็ท่านเล่า ขอรับ”

“ตาของข้าพเจ้าเสียแล้ว ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย”

ภิกษุทั้งหลายแลดูตาของท่านเต็มด้วยน้ำตา จึงกล่าวปลอบพระเถระว่า

“ท่านผู้เจริญ ท่านอย่าคิดไปเลย กระผมทั้งหลายจักปฏิบัติท่าน” ดังนี้
แล้ว ทำวัตรปฏิบัติที่ควรทำ เสร็จแล้วเข้าไปสู่หมู่บ้าน ชาวบ้านไม่เห็นพระ
เถระ ถามว่า

“ท่านเจ้าข้า พระผู้เป็นเจ้าของข้าพเจ้าทั้งหลายไปไหนเสีย”

เมื่อชาวบ้านทราบข่าวนั้นแล้ว จึงถือเอาบิณฑบาตไปเอง ไหว้พระเถระ
แล้วร้องไห้กึ่งเกลือกอยู่แทบเท้าของท่าน ปลอบว่า

“ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าทั้งหลายจักรับปฏิบัติ ท่านอย่าได้คิดมากไปเลย”

แล้วลากลับ ตั้งแต่นั้นมา พวกชาวบ้านก็ส่งข้าวต้มและข้าวสวยไปถวาย
ที่วิหารเป็นนิตย์

ฝ่ายพระเถระก็กล่าวสอนภิกษุทั้ง ๖๐ รูปเสมอๆ ภิกษุเหล่านั้นตั้งอยู่ใน
โอวาทของท่าน ครั้นจวนถึงวันปวารณา ก็บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วย
ปฏิสัมภิตาทุกรูป

ก็แล เมื่อออกพรรษาแล้ว ภิกษุทั้งหลายประสงค์จะเฝ้าพระศาสดา จึง
เรียนพระเถระว่า

“กระผมทั้งหลายประสงค์จะเฝ้าพระศาสดา ขอรับ”

พระเถระได้ฟังคำของเธอทั้งหลายแล้ว คิดว่า

“เราเป็นคนทุพพลภาพ และในระหว่างทางมีดงที่มนุษย์สิงอยู่ เมื่อเรา
ไปกับภิกษุเหล่านี้ จักพากันลำบากทั้งหมด จักไม่อาจได้แม้ภิกษา เราควร
ให้ภิกษุเหล่านี้ไปเสียก่อน”

ท่านจึงกล่าวกะภิกษุทั้งหลายว่า

“ผู้มีอายุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายไปก่อนเถิด”

“ก็ท่านเล่า ขอรับ”

“ข้าพเจ้าเป็นคนทุพพลภาพ และในระหว่างทางมีดงมนุษย์สิงอยู่ เมื่อ
ข้าพเจ้าไปกับท่านทั้งหลาย จักพากันลำบากทั้งหมด ท่านทั้งหลายไปก่อน
เถิด”

“อย่าทำอย่างนี้เลยขอรับ กระผมทั้งหลายจักไปพร้อมกันกับท่าน”

“ท่านทั้งหลายอย่าชอบอย่างนั้นเลย เมื่อเป็นอย่างนั้น ความไม่ผาสุก
จักมีแก่ข้าพเจ้า เมื่อท่านพบน้องชายของข้าพเจ้า ท่านทั้งหลายพึงบอก
ความที่จักษุของข้าพเจ้าเสียแล้วแก่เขา เขาคงจักส่งคนมาหาข้าพเจ้า
ข้าพเจ้าจักไปกับเขา ท่านทั้งหลายจงไหว้พระศัพทและพระอสีติมหาเถระ
ตามคำของข้าพเจ้า” ดังนี้แล้ว ก็ส่งภิกษุเหล่านั้นไป

ภิกษุทั้งหลายขอขมาพระเถระแล้ว เข้าไปสู่ภายในหมู่บ้าน ชาวบ้าน
นิมนต์ให้นั่ง ถวายภิกษา แล้วถามว่า

“ท่านเจ้าข้า ดูท่าที่พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายจะไปกันละหรือ”

ภิกษุทั้งหลายตอบว่า

“ใช่ อุบาสกและอุบาสิกาทั้งหลาย พวกข้าพเจ้าประสงค์จะเฝ้าพระ-
ศาสดา”

พวกเขาอ่อนวอนหลายครั้งแล้ว ทราบความที่ภิกษุทั้งหลายจะไปให้ได้
จึงตามไปส่ง แล้วบ่นรำพันกลับมา

เมื่อพวกภิกษุทั้งหลายไปถึงพระเชตวันแล้ว ถวายบังคมพระศาสดาและ
ไหว้พระมหาเถระทั้งหลายตามคำของพระเถระแล้ว ครั้นรุ่งขึ้น เข้าไปสู่ถนน
ที่น้องชายของพระเถระอยู่ เพื่อบิณฑบาต น้องชายของพระเถระนั้นจำเหล่า
ภิกษุได้ นิมนต์ให้นั่ง ทำปฏิสันถารแล้วถามว่า

“พระเถระพี่ชายของข้าพเจ้าอยู่ที่ใด”

เหล่าภิกษุแจ้งข่าวนั้นแก่เขาแล้ว เขาร้องให้กิ้งกือก้อยแหบบาทมุล
ของพวกภิกษุ ถามว่า

“ท่านเจ้าข้า บัดนี้ ข้าพเจ้าควรทำอะไรดี”

“พระเถระต้องการให้คนจากที่นี่ไปรับท่าน”

“ท่านเจ้าข้า เจ้าคนนี่หลานของข้าพเจ้าชื่อ ปาลิตะ ขอท่านทั้งหลายส่ง
เจ้านี้ไปเถิด”

“ส่งไปอย่างนี้ไม่ได้ เพราะหนทางอันตราย ต้องให้บวชเสียก่อนแล้วส่ง
ไป จึงจะควร”

“ขอท่านทั้งหลายทำอย่างนั้นแล้วส่งไปเถิด ขอรับ”

ครั้งนั้น เธอทั้งหลายให้เขาบวชแล้ว สั่งสอนให้ศึกษาข้อวัตรปฏิบัติ
มีรับจิ๋วเป็นต้น ลักกิ่งเดือน บอกทางให้ แล้วส่งไป

สามเณรไปถึงหมู่บ้านนั้น โดยลำดับ เห็นชายผู้ใหญ่คนหนึ่งที่อยู่บ้าน
จึงถามว่า

“ในหมู่บ้านนี้มีวิหารบ้างหรือไม่”

ชายนั้นตอบว่า “มี เจ้าข้า”

“ใครอยู่ที่นั่น”

“พระเถระชื่อปาลิตะ เจ้าข้า”

“ขอท่านบอกทางแก่ข้าพเจ้าหน่อยเถิด”

“ท่านเป็นอะไรกัน เจ้าข้า”

“อาตมาเป็นหลานของพระเถระ”

ชายนั้นพาสามเณรไปสู่วิหาร สามเณรไหว้พระเถระแล้ว ทำวัตรปฏิบัติ
บำรุงพระเถระด้วยดีสักกึ่งเดือน แล้วเรียนว่า

“ท่านผู้เจริญ เศรษฐีผู้ลุงของกระผมต้องการให้ท่านกลับไป ขอท่านไป
ด้วยกันเถิด”

พระเถระกล่าวว่า

“ถ้าอย่างนั้น เธอจงจับปลายไม้เท้าของเรา”

สามเณรจับปลายไม้เท้า เข้าไปภายในหมู่บ้านกับพระเถระ ชาวบ้าน
นิมนต์ให้นั่งแล้วเรียนถามว่า

“ท่านผู้เจริญ ดูท่าที่ท่านจะไปละกรรมัง”

พระเถระตอบว่า

“ใช่ อุบาสกและอุบาสิกาทั้งหลาย เราจะไปถวายบังคมพระศาสดา”

ชาวบ้านเหล่านั้นอ้อนวอน โดยประการต่างๆ เมื่อไม่สมหวัง ก็ไปส่ง
พระเถระได้กึ่งทาง แล้วพากันร้องให้ กลับไป

สามเณรพาพระเถระไปโดยจับที่ปลายไม้เท้า ระหว่างทาง สามเณร ได้ยินเสียงขบร้องของหญิงคนหนึ่ง ขบปลาง เทียวเก็บฟืนปลางอยู่ในป่า

จริงอยู่ ไม่มีเสียงอื่นชื่อว่าสามารถแผ่ไปทั่วสรีระของบุรุษทั้งหลาย เหมือนเสียงหญิง เหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลายเรา ไม่เห็นเสียงอื่นแม้สักอย่าง อันจะยึดจิตของบุรุษตั้งอยู่ เหมือนเสียงหญิง” สามเณรถือนิมิต ในเสียงนั้นแล้ว ปล่อยปลายไม้เท้า แล้วกล่าวว่า

“ท่านขอรับ ขอท่านรออยู่ก่อน กระผมมีกิจบางอย่าง”

ดังนี้แล้ว ไปสู่เรือนของหญิงนั้น นางเห็นสามเณรนั้นแล้วได้หยุดนั่ง สามเณรถึงความวิบัติแห่งศีลกับนาง

พระเถระคิดว่า “เราได้ยินเสียงขบ ก็แล เสียงนั้นคงเป็นเสียงหญิง แม้สามเณรก็ชักซ้ายอยู่ เธอจักถึงศีลวิบัติเสียแน่แล้ว”

ฝ่ายสามเณรนั้นเมื่อทำกิจของตนสำเร็จแล้ว ก็กลับมา พูดว่า

“เราทั้งหลายไปกันเถิด ขอรับ”

พระเถระถามสามเณรว่า

“สามเณร เธอกลายเป็นคนชั่วเสียแล้วหรือ”

สามเณรนิ่งเสีย แม้พระเถระถามซ้ำ ก็ไม่พูดอะไรๆ

ลำดับนั้น พระเถระกล่าวกะสามเณรว่า

“คนชั่วเช่นเธอไม่ควรจับปลายไม้เท้าของเรา”

สามเณรถึงความสังเวชแล้ว เปลื้องผ้ากาสาเยาะออก นุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์ พูดว่า

“ท่านผู้เจริญ เมื่อก่อนกระผมเป็นสามเณร แต่เดี๋ยวนี้กระผมกลับเป็น คฤหัสถ์แล้ว อนึ่ง กระผมเมื่อบวชก็ไม่ได้บวชด้วยศรัทธา บวชเพราะกลัวแต่ อันตรายในหนทาง ขอท่านไปด้วยกันเถิด”

“ผู้มีอายุ คฤหัสถ์ชัวกิติ สมณะชัวกิติ ก็ชั่วทั้งนั้น เธอแม่เมื่อเป็นสมณะ ไม่อาจทำคุณเพียงศีลให้บริบูรณ์ เมื่อเป็นคฤหัสถ์ จักทำความดีงามอะไรได้ การให้คนชั่วเช่นเธอจับปลายไม้เท้าของเรา ไม่ควร”

“ท่านผู้เจริญ หนทางมีอมนุษย์ชุมและท่านก็เสียจักขุ ท่านจักไปได้ อย่างไร”

“เธออย่าได้คิดอย่างนั้นเลย เราจะนอนตายอยู่ ณ ที่นี้ก็ดี จะนอนพลิก กลับไปกลับมา ณ ที่นี้ก็ดี ขึ้นชื่อว่า การไปกับเธอย่อมไม่มี”

ครั้นกล่าวอย่างนี้แล้ว ได้กล่าวว่า

“เอาเถิด เราเป็นผู้มีจักขุอันเสียแล้ว มาสู่ทางไกลอันกันดาร นอนอยู่ก็ ช่าง จะไม่ไป เพราะความเป็นสหายในชนพาลย่อมไม่มี”

นายपालิตะได้ยินคำนั้นแล้ว เกิดความสังเวช คิดว่า เราทำกรรมหนัก ไม่สมควรหนอ ดังนี้แล้ว กอดแขนคร่ำครวญ แล้วได้หลีกไปด้วยประการ นั้นแล

ด้วยเดชแห่งศีลของพระเถระ ในขณะนั้น บัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ของ ท้าวสักกเทวราช ยาว ๖๐ โยชน์ กว้าง ๕๐ โยชน์ หนา ๑๕ โยชน์ มีสีดุดอก ชัยพฤกษ์ ได้ยุบลงในเวลาประทับนั่ง และพุดขึ้นในเวลาเสด็จลุกขึ้น แสดง อาการร้อน ท้าวสักกเทวราชทรงดำริว่า

“ใครหนอแล ใครจะยังเราให้เคลื่อนจากสถาน”

ดังนี้แล้ว ทรงเล็งลงมา ได้ทอดพระเนตรเห็นพระเถระด้วยทิพยจักขุ ท้าวเธอได้ทรงพระดำริว่า

“ถ้าเราจักไม่ไปสู่ที่อยู่ของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ผู้ตีเตียนคนบาปหนัก ในธรรม เห็นปานนั้น ศีระะของเราพึงแตก ๗ เสียง เราจักไปสู่ที่อยู่ของท่าน”

ครั้นทรงพระดำริจะนี้แล้ว ก็เสด็จไป

ครั้นเสด็จเข้าไปใกล้แล้ว ได้ทรงทำเสียงผีพระบาทในที่ใกล้พระเถระ
พระเถระถามท้าวเธอว่า

“นั่นใคร”

ท้าวสักกะตรัสตอบว่า “ข้าพเจ้าคนเดินทาง เจ้าข้า”

“ท่านจะไปไหน อุบาสก”

“เมืองสาวัตถี เจ้าข้า

“ไปเกิด ท่านผู้มีอายุ”

“ก็พระผู้เป็นเจ้าเล่า เจ้าข้า จักไปไหน”

“เราก็จักไปในที่นั่นเช่นกัน”

“ถ้าอย่างนั้น เราไปด้วยกันเถิด เจ้าข้า”

“เราเป็นคนทุพพลภาพ ความเนิ่นช้าจักมีแก่ท่าน”

“ข้าพเจ้าไม่มีกิจเร่งด่วน ถ้าข้าพเจ้าไปกับพระผู้เป็นเจ้า จักได้บุญ-
กิริยาวัตถุ ๑๐ สักประการหนึ่ง เราทั้งหลายไปด้วยกันเถอะเจ้าข้า”

พระเถระคิดว่า นี่จักเป็นสัตบุรุษ จึงกล่าวว่า

“ถ้าอย่างนั้น จับปลายไม้เท้าเถิด อุบาสก”

ท้าวสักกเทวราชทรงทำอย่างนั้นแล้ว ย่อพื่นปฐพีให้ถึงพระเชตวันใน
เพลาเย็น พระเถระได้ฟังเสียงเครื่องประ โคมมีสังข์และบัณเฑาะว์ ถามว่า

“นั่น เสียงที่ไหน”

ท้าวสักกะตรัสตอบว่า

“ในเมืองสาวัตถี เจ้าข้า”

“ในเวลาไป เราใช้เวลาเดินทางนาน”

“ข้าพเจ้ารู้ทางตรง เจ้าข้า”

ในขณะนั้น พระเถระกำหนดได้ว่า ผู้นี้มีใช้มนุษย์ จักเป็นเทวดา
ท้าวเธอนำพระเถระไปสู่บรรณศาลาที่เศรษฐีผู้น้องชายสร้างเพื่อ
ประโยชน์แก่พระเถระนั้นเทียว นิมนต์ให้นั่งเหนือแผ่นกระดาน แล้วจำแลง
เป็นสหายที่รักไปสู่เรือนจุลपालเศรษฐี ตรัสร้องเรียกว่า

“แน่ะ ปาละผู้สหาย”

จุลपालเศรษฐีร้องถามว่า “อะไรรี สหาย”

“ท่านรู้หรือไม่ พระเถระพี่ชายของท่านมาแล้ว”

“ข้าพเจ้ายังไม่รู้ ก็พระเถระมาแล้วหรือ”

“เออ สหาย ข้าพเจ้าไปวิหาร เห็นพระเถระนั่งอยู่ในบรรณศาลาที่ท่าน
สร้างเดี๋ยวนี้เอง” ดังนี้แล้ว เสด็จหลีกไป

ฝ่ายเศรษฐีไปถึงวิหาร เห็นพระเถระแล้ว ร้องให้กึ่งเกลือกอยู่ที่บาทมุล
กล่าวว่า

“ท่านผู้เจริญเจ้าข้า ข้าพเจ้าเห็นเหตุนี้แล้ว จึงไม่ยอมให้ท่านบวช”

เศรษฐีนั้นทำเด็กทาส ๒ คนให้เป็นไท ให้บวชในสำนักของพระเถระ
แล้วสั่งว่า

“ท่านทั้งหลาย จงนำเอาข้าวต้มและข้าวสวยจากภายในบ้านอุปัฏฐาก
พระเถระ”

สามเณรทั้งสองก็ทำวัตรปฏิบัติอุปัฏฐากพระเถระ

ต่อมาวันหนึ่ง เหล่าภิกษุผู้ต่างถิ่นมาสู่พระเชตวัน ด้วยหวังว่าจักเฝ้าพระ
ศาสดา เมื่อถวายบังคมพระศาสดา เหยยมพระอสีติมหาเถระแล้ว เทียวจาริก
อยู่ในวิหาร มาถึงที่อยู่ของพระจักขุपालเถระในเวลาเย็น ในขณะนั้น

มหาเมฆตั้งขึ้น พวกภิกษุคิดว่า “ตอนนี้เย็นแล้ว และเมฆก็ตั้งขึ้นแล้ว เราจักกลับมาที่นี่ในตอนเช้า” แล้วกลับไป

ฝนตกในปฐมยาม หยุดในมัชฌิมยาม พระเถระเป็นผู้ปรารภความเพียร เติบจนกรมเป็นอาจิณ เหตุฉะนั้น จึงลงสู่ที่จงกรมในปัจฉิมยาม ก็ในเวลา นั้น ตัวแมลงเม่าเป็นอันมากอยู่บนพื้นที่ฝนตกใหม่ แมลงเหล่านั้นถูกพระเถระผู้จงกรมอยู่เหยียบตายเป็นอันมาก ฝ่ายพวกภิกษุอาศัยันตูกะมา ด้วยหวังว่าจักดูที่อยู่ของพระเถระ เห็นแมลงเหล่าตายในที่จงกรมแล้ว ถามว่า

“ใครจงกรมในที่นี้”

พวกอันเตวาสิกของพระเถระตอบว่า

“อุปัชฌาย์ของพวกกระผมขอรับ”

พวกภิกษุติเตียนว่า

“ท่านทั้งหลายดูกรรมของสมณะเถิด ในกาลมีจักขุ ท่านนอนหลับเสีย ไม่ทำอะไร ในกาลมีจักขุวิกลเดี่ยวนี้ ไว้ตัวว่า ‘จงกรม’ ทำสัตว์เหล่านี้ให้ตาย ท่านคิดว่าจักทำประโยชน์ กลับทำการหาประโยชน์มิได้”

พวกภิกษุไปกราบทูลพระศาสดาว่า

“พระพุทธเจ้าข้า พระจักขุปาลเถระไว้ตัวว่า ‘จงกรม’ ทำสัตว์มีชีวิตเป็นอันมากให้ตาย”

พระศาสดาตรัสถามว่า “ท่านทั้งหลายเห็นเธอกำลังทำสัตว์มีชีวิตเป็นอันมากให้ตายแล้วหรือ”

“ไม่ได้เห็น พระพุทธเจ้าข้า”

“ท่านทั้งหลายไม่เห็นเธอทำดั่งนั้น ฉันทิใด ถึงเธอก็ไม่เห็นสัตว์มีชีวิตเหล่านั้น ฉันทิใด ภิกษุทั้งหลาย ขึ้นชื่อว่าเจตนาเป็นเหตุให้ตายของพระชินาสพทั้งหลาย มิได้มี”

“พระพุทธเจ้าข้า เมื่ออุปนิสัยแห่งพระอรหันต์มีอยู่ เหตุไฉนท่านจึงกลายเป็นคนมีจักขุมืดแล้ว”

“ด้วยอำนาจกรรมที่ตนทำไว้แล้ว ภิกษุทั้งหลาย”

“ก็ท่านได้ทำกรรมอะไรไว้แล้ว พระพุทธเจ้าข้า”

“ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น ท่านทั้งหลายจงฟัง”

บุพกรรมของพระจักขุปาลเถระ

ในอดีตกาล ครั้นพระเจ้าพาราณสีดำรงราชย์อยู่ในกรุงพาราณสี หมอผู้หนึ่งเที่ยวทำเวชกรรมอยู่ในบ้านและนิคม เห็นหญิงคนหนึ่งทรมาณด้วยดวงตา จึงถามว่า

“ความไม่ผาสุกของท่านเป็นอย่างไร”

หญิงนั้นตอบว่า “ดวงตาของข้าพเจ้ามองไม่เห็น”

“ข้าพเจ้าจักทำยาให้แก่ท่าน”

“ทำเถิด นาย”

“ท่านจักให้อะไรแก่ข้าพเจ้า”

“ถ้าท่านสามารถทำดวงตาของข้าพเจ้าให้กลับเป็นปกติได้ ข้าพเจ้ากับบุตรและธิดาจักยอมเป็นทาสีของท่าน”

เขารับคำแล้ว ประกอบยาให้ ดวงตาของนางกลับเป็นปกติด้วยยาชานานเดียวเท่านั้น หญิงนั้นคิดว่า “เราได้สัญญา กับหมอนั้นไว้ว่า เราพร้อมด้วยบุตรธิดาจักยอมเป็นทาสีของเขา ก็เขาจักเรียกเราด้วยวาจาหยาบคาย เราจักหลงเขา”

เมื่อหมอมานแล้ว ถามว่า

“เป็นอย่างไร นางผู้เจริญ”

นางตอบว่า “เมื่อก่อน ดวงตาของข้าพเจ้าปวดน้อย เดียวนี้ปวดมาก เหลือเกิน”

หมอนั้นคิดว่า “หญิงนี้ประสงค์ลวงเรา แล้วไม่ให้อะไร เราไม่ต้องการ ค่าจ้างที่หญิงนี้จะให้แก่เราแล้ว เราจักทำให้หญิงนี้ตามืดบอดเสีย เดียวนี้”

จึงกลับเรือน ประกอบยานานหนึ่ง แล้วไปสู่เรือนหญิงนั้น บอกว่า

“นางผู้เจริญ ขอท่านจงหยอดยานานนี้”

เมื่อนางนั้นหยอดยาแล้ว ดวงตาทั้งสองข้างของนางได้ดับวูบไปเหมือน เปลวไฟ

หมอนั้นได้มาเกิดเป็นจักษุपालภิกษุ

พระศาสดาตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย กรรมที่บุตรของเราทำแล้ว ในกาลนั้น ติดตามเธอไป ข้างหลังๆ

ขึ้นชื่อว่าบาปกรรมนี้ย่อมตามผู้ทำไป เหมือนล้ออันหมุนตามรอยเท้า โคพลีพัท ตัวเข็นธูระไปอยู่”

ครั้นตรัสเรื่องนี้แล้ว พระองค์ผู้เป็นพระธรรมราชาได้ตรัสพระคาถานี้ สืบอนุสนธิ ดุจประทับพระราชสาส์น ซึ่งมีดินประจำไว้แล้วด้วย พระราชลัญจกรว่า

“ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า

มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ

ถ้าบุคคลมีใจร้าย พุดอยู่ที่ดี ทำอยู่ที่ดี

ทุกขย่อมไปตามเขาเพราะเหตุนั้น

ดุจล้อหมุนไปตามรอยเท้าโค ผู้นำแอกไปอยู่ ฉะนั้น”

ในกาลจบคาถา ภิกษุสามพันรูปได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วย
ปฏิสัมภิทาทั้งหลาย เทศนาได้เป็นกถามีประโยชน์ มีผลแม้แก่บริษัท
ผู้ประชุมกันแล้ว ดังนี้แล

การไม่สำรวจอินเทอร์เน็ต

ผู้ตามเห็นอารมณ์ว่างาม
ไม่สำรวมในอินทรีย์ทั้งหลาย
ไม่รู้ประมาณในโภชนะ
เกียจคร้าน มีความเพียรเลวทรามอยู่
ผู้นั้นแล มารย่อมรังควานได้
เปรียบเหมือนต้นไม้ที่มีกำลังไม่แข็งแรง ลมรังควานได้ ฉะนั้น

ส่วนผู้ตามเห็นอารมณ์ว่าไม่งาม
สำรวมดีในอินทรีย์ทั้งหลาย
รู้ประมาณในโภชนะ มีศรัทธา
และปรารภความเพียรอยู่
ผู้นั้นแล มารย่อมรังควานไม่ได้
เปรียบเหมือนภูเขาหิน ลมรังควานไม่ได้ ฉะนั้น

จุลกกาลและมหากาล

กุฎุมพีชาวเสตัพยนคร ๓ พี่น้อง คือ จุลกาล ๑ มัชฌิมกาล ๑ มหากาล ๑ ในบรรดาพี่น้อง ๓ คนนั้น พี่ชายใหญ่และน้องชาย น้อยเที่ยวไปในที่ต่างๆ เพื่อนำสิ่งของมา โดยเกวียน ๕๐๐ เล่ม มัชฌิมกาลชายสิ่งของที่พี่และน้องทั้งสองนำมา

ต่อมาสมัยหนึ่ง พี่น้องทั้งสองบรรทุกสิ่งของต่างๆ ด้วยเกวียน ๕๐๐ เล่ม ไปสู่กรุงสาวัตถี พักเกวียนทั้งหลายระหว่างกรุงสาวัตถีและ พระเชตวัน ในเวลาเย็น มหากาลได้เห็นอริยสาวกชาวกรุงสาวัตถีทั้งหลาย ถีระเบียดดอกไม้และของหอมไปเพื่อฟังธรรม จึงถามว่า

“ชนเหล่านี้ไปที่ใดกัน”

มหากาลได้ฟังความนั้นแล้วคิดว่า แม้เราก็จักไป

เขาเรียกน้องชายมา แล้วบอกว่า

“พ่อ เจ้าจงดูแลเกวียนทั้งหลาย เราก็จักไปฟังธรรม” ดังนี้แล้วไป

เขาถวายบังคมพระตถาคต แล้วนั่งในท้ายบริษัท

วันนั้น พระศาสดาตรัสโทษ ความเลวทราม และความเศร้าหมองแห่ง กามทั้งหลายตามอัธยาศัยของมหากาล เขาได้สดับพระธรรมเทศนานั้นแล้ว จึงคิดว่า

“คนเราจำเป็นต้องละสิ่งทั้งปวงไป โภคะและญาติทั้งหลาย ย่อมไม่ติดตาม บุคคลผู้ไปปรโลกเลย เราจะครองเรือนไปเพื่ออะไร เราก็จักบวช”

เมื่อมหาชนถวายบังคม หลีกไปแล้ว เขาทูลขอบรรพชากะพระศาสดา พระศาสดารับสั่งว่า

“ผู้ที่ท่านควรลา ไม่มีหรือ”

เขาทูลว่า “มีน้องชายของข้าพระองค์ พระพุทธเจ้าข้า”

Audio 2

“ถ้ากระนั้น เธอจงลาเขาเสีย”

“ดีละ พระพุทธเจ้าข้า”

เขากลับมาบอกน้องชายว่า

“เจ้าจงปกครองสมบัติทั้งหมดนี้เถิด”

จุลกาล ผู้น้องชายถามว่า “ก็พี่เล่า ขอรับ”

“พี่จักบวชในสำนักของพระศาสดา”

แม้น้องชายอ้อนวอนพี่ชายด้วยประการต่างๆ ก็ไม่อาจทำให้พี่ชายเปลี่ยนใจได้ จึงกล่าวว่า

“ดีละพี่ ขอพี่จงทำตามอัธยาศัยเถิด”

มหากาลได้ไปบวชในสำนักของพระศาสดา ฝ่ายจุลกาลก็ไปบวชเหมือนกัน ด้วยตั้งใจว่าจักชวนพี่ชายสึก

ในกาลต่อมา มหากาลเข้าไปเฝ้าพระศาสดา ทูลถามถึงฐานะในพระศาสนา เมื่อพระศาสดาตรัสบอกฐานะ ๒ อย่างแล้ว ท่านทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ไม่สามารถบำเพ็ญคันถฐานะได้ เพราะข้าพระองค์บวชเมื่อแก่ แต่จักบำเพ็ญวิปัสสนาฐานะให้บริบูรณ์”

ท่านทูลขอให้พระองค์ตรัสบอก โสสานิกธุดงค์จนถึงพระอรหัต

ครั้นล่วงปฐมยาม เมื่อชนนอนหลับหมดทุกคนแล้ว ไปสู่ป่าช้า ในเวลาจวนรุ่ง เมื่อชนทั้งหมดยังไม่ลุกขึ้น ก็กลับมายังวิหาร

ครั้งนั้น หญิงสัปเหร่อคนหนึ่งชื่อ กาลี ผู้เฝ้าป่าช้า เห็นที่ยืน ที่นั่ง และที่จงกรมของพระเถระเข้า คิดว่า

“ใครหนอมาในที่นี้ เราจักคอยจับตัว”

วันหนึ่ง นางจึงจุดประทีปไว้ที่กระท่อม ใกล้ป่าช้า พาบุตรธิดาไปแอบ
เมื่อเห็นพระเถระเดินมา ในมัชฌิมยาม จึงเข้าไปไหว้ แล้วถามว่า

“ท่านผู้เจริญ พระผู้เป็นเจ้าของท่านก้อยู่ในที่ของพวกดิฉันนี้หรือ”

พระเถระตอบว่า “ใช่เช่นนั้น อุบาสิกา”

“ท่านผู้เจริญ ธรรมดาผู้อยู่ในป่าช้าทั้งหลายต้องรู้ระเบียบก่อนจึงจะ
ควร”

“ทำอย่างไรเล่าจึงจะควร อุบาสิกา”

“ท่านผู้เจริญ ธรรมดาผู้อยู่ในป่าช้าทั้งหลายควรแจ้งความที่ตนอยู่ใน
ป่าช้าแก่ผู้เฝ้าป่าช้า พระมหาเถระในวิหาร และนายบ้าน”

“เพราะเหตุไร”

“เพราะพวกโจรเมื่อทำโจรกรรมแล้ว ถูกพวกเจ้าของทรัพย์สะกดตาม
รอยเท้า มักทิ้งห่อทรัพย์ไว้ในป่าช้าแล้วหลบหนีไป เมื่อเป็นเช่นนั้น พวกชนกั
รุมกันทำอันตรายแก่คนที่อยู่ในป่าช้า แต่เมื่อได้แจ้งความแก่เจ้าหน้าที่แล้ว
เจ้าหน้าที่เหล่านั้นย่อมช่วยกันป้องกันอันตรายได้ ด้วยการกล่าวรับรองว่า
พวกข้าพเจ้าทราบความที่ท่านผู้เจริญนี้อยู่ในที่นี้สิ้นกาลประมาณเท่านี้
ท่านผู้เจริญรูปนี้มีชื่อโจร เพราะฉะนั้น ควรบอกแก่เจ้าหน้าที่เหล่านั้น”

“แล้วกิจอื่นอะไรอีกเล่าที่ข้าพเจ้าควรทำ”

“ท่านผู้เจริญ ธรรมดาพระผู้เป็นเจ้าของผู้อยู่ในป่าช้า จำต้องเว้นวัตถุ
ทั้งหลาย มีปลา เนื้อ แป้ง งา และน้ำอ้อย เป็นต้น เสีย ไม่ควรจำวัดกลางวัน
ไม่ควรเป็นผู้เกียจคร้าน ควรปรารภความเพียร ควรเป็นผู้ไม่ โอ้อวด ไม่ใช่
เจ้าเล่ห์ เป็นผู้มีอัธยาศัยงาม เวลาเย็น เมื่อชนหลับหมดแล้ว พึงมาจากวิหาร
เวลาจวนรุ่ง เมื่อหมู่ชนทุกคนยังไม่ตื่นนอน พึงไปวิหาร

ท่านผู้เจริญ ถ้าพระผู้เป็นเจ้าของผู้อยู่ในที่นี้แล้วประพฤติดังนี้ไซ้
จักสามารถทำกิจแห่งบรรพชิตให้ถึงที่สุดได้ ถ้าหมู่ชนนำศพมาทิ้ง ดิฉันจะ

ยกขึ้นสู่เรือนยอดอันดาดด้วยผ้ากำพล ทำสักการะด้วยวัตถุทั้งหลาย มีของหอมและระเบียบดอกไม้เป็นต้น แล้วจักทำการปลงศพ ถ้าพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าจักยังไม่อาจทำกิจแห่งบรรพชิตให้ถึงที่สุดได้ไซ้ร์ ดิฉันจะยกศพขึ้นสู่เชิงตะกอน แล้วติดไฟเผา เอาขอเกี่ยวลากศพออกมาวางไว้ภายนอก ตัดด้วยขวานเฉือนให้เป็นชิ้นน้อยชิ้นใหญ่แล้วใส่ในไฟ แสดงแก่พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า แล้วจึงค่อยเผา”

“ดีละ นางผู้เจริญ ก็นางเห็นรูปารมณ้อย่างหนึ่งแล้ว จึงบอกแก่ข้าพเจ้านะ”

“จ๊ะ”

พระเถระได้ทำสมณธรรมอยู่ในป่าช้าตามอัธยาศัยของตน ส่วนพระจุลกกาลเถระมุคคุดนั้ง รัญจนถึงฆราวาส ระลึกถึงบุตรและภรรยา จึงคิดว่า

“พี่ชายของเรา นี้ ทำกรรมหนักยิ่ง”

ครั้งนั้น กุลธิดาคนหนึ่งได้เสียชีวิตในเวลาเย็น สรีระยังมีทันเขียวแห่งชูปชิต พวกญาติห้ามศพกุลธิดานั้นไปสู่ป่าช้า พร้อมด้วยเครื่องเผาต่างๆ มีพินและน้ำมันเป็นต้น ให้ค่าจ้างแก่หญิงเฝ้าป่าช้า แล้วสั่งว่า

“นางจงจัดการเผาศพนี้”

ดังนี้แล้ว มอบศพให้ แล้วหลีกไป

นางกาลิเป็ลื้องผ้าห่มของกุลธิดานั้นออกแล้ว เห็นสรีระซึ่งตายเพียงครู่เดียวนั้น แสนประณีต มีสีดังทองคำ จึงคิดว่า

“เราควรให้พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าเห็นสรีระนี้”

นางเข้าไปไหว้พระเถระ กล่าววว่า

“ท่านเจ้าข้า ขอพระองค์เจ้าฟังไปพิจารณาสรีระซึ่งตายเพียงครู่เดียว
เถิด”

พระเถระรับว่า “ดีละ” ดังนี้แล้วไป ให้เลิกผ้าห่มศพออก แล้วพิจารณา
ตั้งแต่ฝ่าเท้าถึงปลายผม แล้วกล่าวว่า

“ร่างนี้ประณีตยิ่งนัก มีสีดุจทองคำ นางฟัง
ใส่ร่างนั้นในไฟ ในกาลที่ร่างนั้นถูกเปลวไฟ
ใหญ่ลุกแล้ว จงบอกแก่ข้าพเจ้า”

ดังนี้แล้ว ไปยังที่อยู่ของตน นางทำอย่าง
นั้นแล้ว จึงแจ้งแก่พระเถระ พระเถระได้
พิจารณาศพนั้น ในที่ถูกเปลวไฟกระทบแล้ว
สีแห่งสรีระได้เป็นดั่งแม่โคดำ เท้าทั้งสองงอ
หงิกห้อยลง มือทั้งสองกำเข้า หน้าผาก
มีหนังลอก

พระเถระพิจารณาว่า

“เมื่อครู่ ร่างนี้ทำให้ผู้แลดูเกิดความ
กระสัน แต่บัดนี้กลับถึงความสิ้น ถึงความเสื่อมไปแล้ว”

ท่านกลับไปที่พักกลางคืน นั่งพิจารณาถึงความสิ้นและความเสื่อมอยู่
กล่าวคาถาว่า

“สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มีอันเกิดขึ้นและเสื่อมไปเป็นธรรมดา
เกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป ความสงบแห่งสังขารนั้นเป็นสุข”

ท่านเจริญวิปัสสนาได้บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาทั้งหลาย

เมื่อท่านบรรลุพระอรหัตแล้ว พระศาสดาพร้อมภิกษุสงฆ์แวดล้อม
เสด็จจาริกไปยังเสตัพยนครแล้ว เสด็จเข้าสู่ป่าไม้ประดู่ลาย พวกภรรยาของ
พระจุลกาลได้ยินข่าวว่า พระศาสดาเสด็จมาถึงแล้ว คิดว่า

“

เมื่อครู่ ร่างนี้ทำให้
ผู้แลดูเกิดความกระสัน
แต่บัดนี้ กลับถึงความสิ้น
ถึงความเสื่อมไปแล้ว

”

“พวกเราจักช่วยกันจับสามีของพวกเราสัก”

ดังนี้แล้ว ส่งคนไปให้ทูลอาราธนาพระศาสดา

ก็ในสถานที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายไม่ทรงคุ้นเคย ควรที่ภิกษุรูปหนึ่ง
ผู้บอกการปฐาสนะจะต้องล่วงหน้าไปก่อน ก็อาสนะสำหรับพระพุทธเจ้า
ทั้งหลายพึงให้ปูตรงกลาง อาสนะสำหรับพระสารีบุตรเถระพึงให้ปูข้างขวา
อาสนะสำหรับพระมหาโมคคัลลานเถระพึงให้ปูข้างซ้ายแห่งอาสนะของ
พระพุทธเจ้า อาสนะสำหรับภิกษุสงฆ์พึงให้ปูในข้างทั้งสองถัดจากที่นั้นไป

พระมหากาลเถระส่งพระจุลกกาลไปว่า

“เธอจงล่วงหน้าไปบอกการปฐาสนะ”

เมื่อภรรยาของท่านพระจุลกกาลเห็นท่าน จึงแกลังปูอาสนะต่ำ ในที่สูง
สำหรับพระสังฆเถระ และปูอาสนะสูง ในที่ต่ำ สำหรับสังฆนวกะ

ท่านพระจุลกกาลชี้แจงว่า

“พวกเจ้าจงอย่าทำอย่างนั้น จงปูอาสนะสูง ในที่สูง ปูอาสนะต่ำในที่ต่ำ”
พวกหญิงทำที่เหมือนไม่ได้ยินถ้อยคำของท่าน รุมกันว่า

“ท่านเที่ยวทำอะไรอยู่ หน้าที่ให้ปูอาสนะไม่สมควรแก่ท่านหรือ ท่านลา
ใครบวช ใครเป็นผู้ยอมให้บวช มาในที่นี่ทำไม”

ดังนี้แล้ว ช่วยกันจุดสบงและจีวรออก ให้นุ่งผ้าขาว สวมเทริดมาลาบน
ศีรษะ แล้วส่งไปด้วยคำว่า

“เธอจงไปนำเสด็จพระศาสดามา พวกข้าพเจ้าจะปฐาสนะ”

จุลกกาลเพียงบวชได้ไม่นาน ยังไม่ทันได้พรรษาก็สึก จึงไม่รู้สึกอาย
เพราะฉะนั้น เขาจึงไปถวายบังคมพระศาสดา แล้วพาภิกษุสงฆ์มีพระพุทธ-
เจ้าเป็นประมุขมา

ก็ในเวลาเสร็จภารกิจของภิกษุสงฆ์ พวกภรรยาของพระมหากาลคิดกันว่า “หญิงพวกนี้รู้จับสามีของตนสักได้ พวกเราก็จักจับสามีของพวกเราสักบ้าง” จึงให้นิมนต์พระศาสดาเพื่อเสวยภัตตาหารในวันรุ่งขึ้น

ในกาลนั้น ภิกษุรูปอื่นได้ไปชี้แจงการปฐาสนะ ภรรยาของมหากาลไม่ได้โอกาสจับพระมหากาลสัก

ก็จุลกกาลมีภรรยา ๒ คน มัชฌิมกาลมี ๔ คน มหากาลมี ๘ คน ภรรยา ๘ คนของมหากาลอาราธนาภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขให้นั่ง แล้วได้ถวายภิกษา

ฝ่ายภิกษุทั้งหลายใคร่ทำภารกิจ ได้นั่งทำภารกิจแล้ว พวกที่ใคร่ไปภายนอก ก็ได้ลุกไปแล้ว ส่วนพระศาสดาประทับนั่งทรงทำภารกิจ ในกาลเสร็จภารกิจของพระองค์ หญิงเหล่านั้นทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระมหากาลทำอนุโมทนาแก่พวกข้าพระองค์แล้ว จึงจักไป ขอพระองค์เสด็จไปก่อนเถิด”

พระศาสดาตรัสว่า “ดีละ” แล้วได้เสด็จล่วงหน้าไป

ครั้นถึงประตูบ้าน ภิกษุสงฆ์ก็ยกโทษว่า

“ทำไมพระศาสดาจึงทรงทำเช่นนี้ พระองค์ทรงทราบแล้วจึงทรงทำหรือไม่ทรงทราบแล้วทรงทำหนอ วานนี้ อันตรายแห่งบรรพชาเกิดขึ้นแก่จุลกกาลเพราะการล่วงหน้าไปก่อน วันนี้ อันตรายมิได้มีเพราะภิกษุอื่นล่วงหน้าไปก่อน บัดนี้ พระศาสดารับสั่งให้พระมหากาลยับยั้งอยู่ แล้วเสด็จมาก็ภิกษุผู้มีศีล ถึงพร้อมแล้วด้วยอาจารย์ หญิงเหล่านั้นจักทำอันตรายแห่งบรรพชาแก่พระมหากาลได้ละหรือ”

พระศาสดาทรงสดับคำของภิกษุเหล่านั้นแล้ว เสด็จกลับมาประทับยืนอยู่ ตรัสถามว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอกล่าวอะไรกัน”

ภิกษุเหล่านั้นทูลความนั้นแล้ว พระศาสดาตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ก็พวกเธอสำคัญมหากาลเหมือนจุลกกาลหรือ”

“อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า เพราะจุลกกาลนั้นมีภรรยา ๒ คน ส่วน
พระมหากาลนี้มีถึง ๘ คน เธอถูกภรรยาทั้ง ๘ รุมจับไว้แล้ว จักทำอะไรได้
พระพุทธเจ้าข้า”

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธออย่าได้กล่าวอย่างนั้น จุลกาลมากไปด้วย
อารมณ์ว่างามอยู่ เป็นเช่นกับต้นไม้ที่มีกำลังไม่แข็งแรง ตั้งอยู่ริมเหวและเขา
ขาด ส่วนมหากาลบุตรของเรา ตามเห็นอารมณ์ว่าไม่งามอยู่ เป็นผู้ไม่หวั่น
ไหวเลย เหมือนภูเขาคินทังกีบ”

ดังนี้แล้ว ได้ภาสิตพระคาถาเหล่านี้ว่า

“ผู้ตามเห็นอารมณ์ว่างาม ไม่สำรวมในอินทรีย์ทั้งหลาย
ไม่รู้ประมาณใน โภชนะ เกียรติ รำรอน มีความเพียรเลวทรามอยู่
ผู้นั้นแล มารย่อมรังควานได้
เปรียบเหมือนต้นไม้ที่มีกำลังไม่แข็งแรง ลมรังควานได้ ฉะนั้น

ส่วนผู้ตามเห็นอารมณ์ว่าไม่งาม สำรวมดีในอินทรีย์ทั้งหลาย
รู้ประมาณใน โภชนะ มีศรัทธาและปรารถนาความเพียรอยู่
ผู้นั้นแล มารย่อมรังควานไม่ได้
เปรียบเหมือนภูเขาคินทอง ลมรังควานไม่ได้ ฉะนั้น”

พวกหญิงที่เป็นภรรยาเก่าของพระมหากาลล้อมพระเถระแล้ว กล่าว
คำเป็นต้นว่า

“ท่านลา ไครบวช บัดนี้ ท่านจักเป็นคฤหัสถ์หรือจักไม่เป็นเล่า”

ดังนี้แล้ว พยายามจะเปลื้องผ้ากาสายะของพระเถระออก

พระเถระกำหนดอาการของหญิงเหล่านั้นได้แล้ว ลุกจากอาสนะที่นั่ง แล้วเหาะไปด้วยฤทธิ์ ทำลายข้อฟ้าเรือนยอดไปทางอากาศ

เมื่อพระศาสดาตรัสพระคาถาจบลง พระเถระชมเชยพระสรีระของพระศาสดา ซึ่งมีวรรณะดังทองคำ ลงมาถวายบังคมพระบาทยุคลของพระตถาคต

ในกาลจบคาถา ภิกษุผู้ประชุมกันดำรงอยู่ในอริยผลทั้งหลายมีโสดาปัตติผล เป็นต้น ดังนี้แล

ພູປະທາສກາມ

บุคคลใดละกรรมทั้งหลายในโลกนี้แล้ว
เป็นผู้ไม่มีเรื้อน งตเว็นเสียได้
เราเรียกบุคคลนั้น ผู้มีกรรมและภพสิ้นแล้ว
ว่าเป็นพราหมณ์

~ พราหมณ์จรรสค ~

พระสุนทรสมุทรสังฆะ

ในกรุงสาวัตถี กุลบุตรคนหนึ่งชื่อ สุนทรสมุทรกุมาร เกิดในตระกูลใหญ่อันมีสมบัติ ๔๐ โกฏิ วันหนึ่ง เขาเห็นมหาชนถือของหอมและระเบียบดอกไม้ไปสู่พระเชตวัน เพื่อฟังธรรมในเวลาหลังภัต จึงถามว่า

“พวกท่านจะไปไหนกัน”

มหาชนตอบว่า “พวกฉันจะไปสู่สำนักพระศาสดาเพื่อฟังธรรม”

สุนทรสมุทรกุมารกล่าวว่า “ฉันขอไปด้วย”

เขาจึงไปกับมหาชนนั้น นั่ง ณ ที่ท้ายบริษัท พระศาสดาทรงทราบอัธยาศัยของเขา จึงทรงแสดงอนุပ္พพิกธา

เขาคิดว่า “บุคคลผู้อยู่ครองเรือนไม่อาจประพฤติพรหมจรรย์ให้เป็นดุจสังฆ์ที่ขัดแล้วได้”

เขาอาศัยพระกถาของพระศาสดา เกิดความปรารถนาจะบรรพชา เมื่อบริษัทกลับไปแล้ว จึงทูลขอบรรพชาแก่พระศาสดา

พระตถาคตทั้งหลายจะไม่ให้กุลบุตรที่มารดาบิดายังไม่อนุญาตให้บรรพชา เขาจึงกลับไปสู่เรือน แล้วได้พยายามอ้อนวอนขอมารดาบิดาให้อนุญาต เมื่อมารดาบิดาอนุญาตแล้ว เขาได้บรรพชาอุปสมบทในสำนักพระศาสดา

เขามีความคิดว่า “การอยู่ในที่นี่จะมีประโยชน์อะไร” เขาจึงออกจากกรุงสาวัตถีไปสู่กรุงราชคฤห์ เทียวบิณฑบาตอยู่ ยังกาลให้ล่วงไป

ต่อมาวันหนึ่ง มารดาบิดาของพระสุนทรสมุทรเถระเห็นพวกกุมารที่เป็นสหายของท่านกำลังเล่นอยู่ด้วยสิริโสภาคย์ในวันมหรสพ จึงคร่ำครวญว่า

Audio 3

“การเล่นชนิดนี้บุตรของเราคงได้โดยยาก”

ในขณะนั้น หญิงแพศยาคนหนึ่งได้เห็นมารดาของพระสุนทรสมุทรเถระ กำลังนั่งร้องไห้อยู่ จึงถามว่า

“เหตุไร คุณแม่จึงร้องไห้”

“ฉันคิดถึงลูก จึงร้องไห้”

“ก็บุตรนั้นไปที่ไหนเล่า คุณแม่”

“บวชในสำนักภิกษุทั้งหลาย”

“การให้ท่านสึกเสีย ไม่ควรหรือ”

“ควร แต่เธอไม่ปรารถนา เธอออกจากกรุงสาวัตถีนี้ไปสู่กรุงราชคฤห์”

“ถ้าดิฉันฟัง ให้ท่านสึกได้ คุณแม่จะให้อะไรดิฉัน”

“พวกฉันจะให้ทรัพย์แก่เจ้า”

“ถ้าเช่นนั้น คุณแม่จงให้สินจ้างแก่ดิฉัน”

นางถือเอาสินจ้าง แล้วไปสู่กรุงราชคฤห์พร้อมด้วยบริวารหมู่ใหญ่ สืบทราบถนนที่ท่านเที่ยวบิณฑบาตแล้ว ได้ซื้อเรือนหลังหนึ่งในที่นั้น ตกแต่งอาหารที่ประณีตไว้แต่เช้าตรู่ แล้วถวายภิกษาในเวลาพระเถระเข้าไปบิณฑบาต ล่วงไป ๒-๓ วัน นางจึงนิมนต์พระเถระว่า

“ท่านเจ้าข้า ขอท่านจงนั่ง ในที่นี้นี้แหละ ทำภักติกิจ”

หญิงแพศยานั้นถวายอาหารอันประณีต แล้วเรียนว่า

“ท่านเจ้าข้า การเที่ยวบิณฑบาต ในที่นี้นี้แหละสะดวกดี”

นางได้นิมนต์พระเถระให้มานั่งฉันที่ระเบียง ๒-๓ วัน

นางเอาขนมให้พวกเด็ก ๆ และเกลี้ยกล่อมว่า

“พวกเจ้าจงมาที่นี่ในเวลาพระเถระมา แม้ฉันห้าม พวกเจ้าฟังมาที่นี่แล้วค้ำยธูลีให้พุ่งขึ้น”

วันรุ่งขึ้น ในเวลาพระเถระฉัน พวกเด็กเหล่านั้นก็มา แม่ถูกหญิงแพศยานั้นร้องห้าม แต่พวกเด็กเหล่านั้นก็ได้ขู่ขอร้องให้ฟังขึ้น

ในวันรุ่งขึ้น หญิงแพศยานั้นเรียนพระเถระว่า

“พวกเด็กแม่ดิฉันห้ามอยู่ ก็ไม่ฟังคำของดิฉัน ยังขู่ขอร้องให้ฟังขึ้น ขอท่านจงนั่งภายในเรือนเถิด”

แล้วนิมนต์ให้ท่านนั่งฉันภายในเรือน

เวลาผ่านไป ๒-๓ วัน นางเกลี้ยกล่อมเด็กอีกว่า

“พวกเจ้าแม่ถูกฉันห้าม ก็จงทำเสียงอึกทึกในเวลาพระเถระฉัน”

เด็กเหล่านั้นทำอย่างนั้นแล้ว ในวันรุ่งขึ้น นางกล่าวว่า

“ท่านเจ้าข้า ในที่นี้มีเสียงอึกทึกเหลือเกิน พวกเด็กแม่ดิฉันห้ามอยู่ ก็ไม่เชื่อฟังถ้อยคำของดิฉัน นิมนต์ท่านนั่งเสียในชั้นบนปราสาทเถิด”

เมื่อพระเถระรับนิมนต์แล้ว ให้พระเถระเดินนำข้างหน้าขึ้นไปสู่ชั้นบนปราสาท นางได้ปิดประตูเรือน แล้วจึงตามขึ้นไป แม้พระเถระจะเป็นผู้ถือการเที่ยวบิณฑบาตตามลำดับตรอกเป็นวัตรอย่างอุกฤษฏ์ แต่เมื่อถูกความอยากในรสพัวพัน จึงขึ้นไปสู่ปราสาท ๗ ชั้นตามคำของนาง

นางให้พระเถระนั่ง แล้วยืนข้างหน้าของพระเถระนั้น กล่าวว่า

“แม้ท่านก็เป็นชายหนุ่มสำหรับดิฉัน และแม่ดิฉันก็เป็นหญิงสาวสำหรับท่าน เมื่อเราทั้งสองแก่แล้ว มีไม้เท้ากราบไปข้างหน้า จึงจักบวช”

ครั้งนั้น ความสังเวชใหญ่ได้เกิดขึ้นแก่พระเถระว่า

“โอหนอ กรรมที่เราไม่ใคร่ครวญแล้วทำ หนัก”

“

โอหนอ กรรมที่เราไม่
ใคร่ครวญแล้วทำ หนัก

”

ในขณะนั้น พระศาสดาประทับนั่งอยู่ในพระเชตวัน ณ ที่ไกลประมาณ ๔๕ โยชน์ ทรงเห็นเหตุนั้นแล้ว ได้ทรงทำความยิ้มแย้มให้ปรากฏ

พระอานนท์เถระทูลถามพระองค์ว่า

“พระพุทธเจ้าข้า อะไรหนอแลเป็นเหตุ เป็นปัจจัยแห่งการทรงทำความยิ้มแย้มให้ปรากฏ”

พระศาสดาตรัสว่า

“อานนท์ สงครามของภิกษุชื่อสุนทรสมุทฺธและของหญิงแพศยากำลังเป็นไปอยู่บนพื้นปราสาท ๗ ชั้น ในกรุงราชคฤห์”

“พระพุทธเจ้าข้า ความชนะจักมีแก่ใคร ความปราชัยจักมีแก่ใคร”

“อานนท์ ความชนะจักมีแก่สุนทรสมุทฺธ ความปราชัยจักมีแก่หญิงแพศยา”

ดังนี้แล้ว ทรงประกาศความชนะของพระเถระ

ขณะประทับนั่งในพระเชตวันนั้น ทรงแผ่พระรัศมีไป ตรัสว่า

“ภิกษุ เธอจงหมดอาลัย ละกามแม้ทั้งสองเสีย” ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถา
นี้ว่า

“บุคคลใดละกามทั้งหลายในโลกนี้แล้ว

เป็นผู้ไม่มีเรื่อน งดเว้นเสียได้

เราเรียกบุคคลนั้น ผู้มีกามและภพสิ้นแล้ว ว่าเป็นพราหมณ์”

ในกาลจบเทศนา พระเถระบรรลุพระอรหัต แล้วเหาะขึ้นไปสู่เวหาสด้วยกำลังแห่งฤทธิ์ ทะลุมณฑลข้อฟ้าออกไป ชมเชยพระสรีระพระศาสดาอยู่นั้น เทียว แล้วมาถวายบังคมพระศาสดา

ข้อปฏิบัติเพื่อลาภ
และเพื่อนพพาน

ก็ข้อปฏิบัติอันเข้าไปอาศัยลาก เป็นอย่างหนึ่ง
ข้อปฏิบัติอันยังสัตว์ให้ถึงพระนิพพาน เป็นอย่างหนึ่ง
ภิกษุผู้เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า
ทราบเนื้อความนั้นอย่างนี้แล้ว
ไม่พึงเพเล็ดเพลีนสักการะ
พึงตามเจริญวิเวก

~ พาลวรรค ~

พระวอวาสิทิสสระ

สหายของวังคันทพราหมณ์ผู้เป็นบิดาของพระสารีบุตรเถระ ชื่อ มหาเสนพราหมณ์ อยู่ในกรุงราชคฤห์ วันหนึ่ง พระสารีบุตรเถระเที่ยวบิณฑบาต ได้ไปยังประตูเรือนของพราหมณ์นั้น เพื่ออนุเคราะห์เขา แต่พราหมณ์นั้นสมบัติหมดเสียแล้ว กลับเป็นคนยากจน เขาคิดว่า “บุตรของเราจักมาเพื่อบิณฑบาตที่ประตูเรือนของเรา แต่เราเป็นคนยากจน บุตรของเราเห็นจะไม่ทราบความที่เราเป็นคนยากจน ไทยธรรมอะไรๆ ของเราก็นิไม่มี”

เมื่อไม่อาจจะเผชิญหน้าพระเถระนั้นได้ จึงหลบเสีย แม้พระเถระได้ไปอีก พราหมณ์ก็ได้หลบเสียอย่างนั้นเหมือนกัน เขาคิดอยู่ว่า

“เราได้อะไรๆ แล้วนั้นแหละ จักถวาย”

ภายหลังวันหนึ่ง เขาได้ถาดเต็มด้วยข้าวปายาสพร้อมทั้งผ้าสาฎก เนื้อหยาบ ในสถานที่บอกลัทธิตพราหมณ์แห่งหนึ่ง ถูไปถึงเรือน นึกถึงพระเถระขึ้นได้ว่า เป็นการควรที่เราจะถวายบิณฑบาตนี้แก่พระเถระ

ในขณะนั้นนั่นเอง พระเถระเข้าฌาน ออกจากสมาบัติแล้วเห็นพราหมณ์นั้น คิดว่า “พราหมณ์ได้ไทยธรรมแล้ว หวังอยู่ซึ่งกรรมของการที่เราไปในที่นั้น ควร”

ดังนี้แล้ว จึงห่มผ้าสังฆาฏิ ถือบาตร ยืนอยู่ที่ประตูเรือนของพราหมณ์นั้น

เพียงเห็นพระเถระเท่านั้น พราหมณ์มีจิตเลื่อมใส เขาเข้าไปหาพระเถระ ไหว้แล้ว กระทำปฏิสันถาร นิมนต์ให้นั่งภายในเรือน ถูถาดอันเต็มด้วยข้าวปายาสเกลี้ยงลงในบาตรของพระเถระ พระเถระรับกึ่งหนึ่งแล้วจึงเอามือปิดบาตร

Audio 4

ที่นั่น พราหมณ์กล่าวกะพระเถระว่า

“ท่านผู้เจริญ ข้าวยายนี้เป็นส่วนของคนๆ เดียวเท่านั้น ขอท่านจง
ทำความสงเคราะห์ในปรโลกแก่กระผมเถิด อย่าทำความสงเคราะห์ใน โลก
นี้เลย กระผมปรารถนาถวายไม่ให้เหลือทีเดียว”

ดังนี้แล้ว จึงเกลี้ยลงทั้งหมด พระเถระฉันในที่นั่นนั่นแล ครั้นในเวลา
เสร็จภัตกิจ เขาถวายผ้าสาฎกแก่นั้นแก่พระเถระ ไหว้แล้ว กล่าวว่

“ท่านผู้เจริญ แม้กระผมพึงบรรลุนิพพานที่ท่านเห็นแล้วเหมือนกัน”

พระเถระทำอนุโมทนาแก่พราหมณ์นั้นว่า

“จงสำเร็จอย่างนั้น พราหมณ์”

แล้วลุกขึ้นจากอาสนะ หลีกไป เทียวจาริก โดยลำดับถึงพระเชตวัน

ก็ทานที่บุคคลถวายแล้ว ในคราวที่ตนตกยาก ย่อมยังผู้ถวายให้รำเริง
อย่างยิ่ง เมื่อพราหมณ์ถวายทานนั้นแล้ว มีจิตเลื่อมใส เกิด โสมนัสแล้ว
ได้ทำความสืเนหามีประมาณยิ่ง ในพระเถระ

พราหมณ์นั้นได้เสียชีวิตพร้อมด้วยความสืเนหาในพระเถระนั้นแล
แล้วถือปฏิสนธิในสกุลอุปัฏฐากของพระเถระ ในกรุงสาวัตถี

มารดาของทารก ในครรภ์นั้นบอกแก่สามีว่า “ฉันตั้งครรภ์”

สามีได้ให้เครื่องบริหารครรภ์แก่นาง เมื่อนางเว้นการบริโภคอาหาร
วัตถุมีของร้อนจัด เย็นนัก และเปรี้ยวนัก เป็นต้น รักษาครรภ์อยู่โดยสบาย
ความแพ้อ้องเห็นปานนี้เกิดขึ้นว่า

“โชนหนอ เราพึงนิมนต์ภิกษุ ๕๐๐ รูป มีพระสารีบุตรเถระเป็นประธาน
ให้นั่งในเรือน ถวายข้าวยายาสเจือด้วยน้ำนมล้วน แม้ตัวเราก็นุ่งห่มผ้า

กาสาเว ถือชั้นทอง นั่งในที่สุดแห่งอาสนะ แล้วบริโกคข้าวปายาสอันเป็น
เดนของภิกษุประมาณเท่านี้”

ได้ยินว่า ความแพ้ท้องของนางได้เป็นบุรพนิमितแห่งการบรรพชาใน
พระพุทธศาสนาของบุตรในท้อง

ลำดับนั้น พวกญาติของนางคิดว่า “ความแพ้ท้องของธิดาของพวกเรา
ประกอบด้วยธรรม” จึงถวายข้าวปายาสเจ็ดด้วยน้ำนมล้วนแก่ภิกษุ ๕๐๐ รูป
ทำพระสารีบุตรเถระให้เป็นพระสังฆเถระ แม้นางก็หุงผ้ากาสาเวผืนหนึ่ง
ห่มผืนหนึ่ง ถือชั้นทอง นั่งในที่สุดแห่งอาสนะ บริโกคข้าวปายาสอันเป็นเดน
ของภิกษุ ความแพ้ท้องสงบลงระหว่างมงคลอันเขากระทำแล้วแก่นาง

ในเวลาทารกเกิดในครรภ์ก็ดี ในมงคลอันเขากระทำแก่นางผู้คลอด
บุตรแล้วเมื่อล่วงไป ๑๐ เดือนก็ดี พวกญาติได้ถวายข้าวมธุปายาสมีน้ำน้อย
แก่ภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป มีพระสารีบุตรเถระเป็นประธานเหมือนกัน

ได้ยินว่า นี่เป็นผลแห่งข้าวปายาสที่ทารกถวายแล้ว ในเวลาที่เป็น
พราหมณ์ในชาติก่อน

ในวันมงคลที่พวกญาติกระทำ ในวันที่ทารกเกิด พวกญาติให้ทารกนั้น
อาบน้ำแต่เข้าตู่ระดับแล้ว ให้นอนบนผ้ากัมพลมีค่าแสนหนึ่งบนที่นอน
อันมีสิริ

ทารกนั้นนอนอยู่บนผ้ากัมพลนั้น แลดูพระเถระแล้ว คิดว่า

“พระเถระนี้เป็นบูรพาจารย์ของเรา เราได้สมบัตินี้เพราะอาศัยพระเถระ
นี้ การที่เราทำการบริจาคลังของอย่างหนึ่งแก่ท่านผู้นี้ ควร”

เมื่อญาตินำทารกไปเพื่อรับสักขาบท ทารกได้เอานิ้วก้อยเกี่ยวผ้ากัมพล
นั้น แล้วยึดไว้

พวกญาติคิดว่าผ้ากัมพลคล้องที่นิ้วมือ จึงปรารถจะนำออก ทารกนั้นร้องไห้

ญาติคนหนึ่งกล่าวว่า

“ขอพวกท่านจงหลีกไปเถิด ท่านทั้งหลายอย่าทำให้ทารกร้องไห้เลย”
ดังนี้แล้ว จึงนำทารกไปพร้อมกับผ้ากัมพลนั้นนั้นแล

ในเวลาไหว้พระเถระ ทารกนั้นชักนิ้วมือออกจากผ้ากัมพลเพื่อให้ผ้ากัมพลตกลง ณ ที่ใกล้เท้าของพระเถระ

ลำดับนั้น พวกญาติไม่กล่าวว่า “เด็กเล็กไม่รู้กระทำ” แต่กล่าวว่า

“ท่านเจ้าข้า ผ้าอันบุตรของพวกข้าพเจ้าถวายเป็นอันบริจาครแล้ว
ท่านเจ้าข้า ขอพระผู้เป็นเจ้าจงให้สักขาบทแก่ทาสของท่าน ผู้ทำการ
บูชาด้วยผ้ากัมพลอันมีราคาแสนหนึ่ง”

ท่านพระสารีบุตรเถระถามว่า

“เด็กนี้ชื่ออะไร”

“ชื่อเหมือนกับพระผู้เป็นเจ้า ขอรับ”

ได้ยินว่า พระเถระ ในเวลาเป็นคฤหัสถ์ ได้มีชื่อว่า อุปติสสะ

ท่านพระสารีบุตรเถระได้กล่าวว่า

“นี่จักชื่อ ติสสะ”

แม้มารดาของเด็กนั้น ก็คิดว่า “เราไม่ควรทำลายอธยายาศัยของบุตร”

ครั้นพวกญาติกระทำมงคล คือ การขนานนามเด็กแล้ว ในมงคลคือ
การบริโภคอาหารของเด็กนั้นก็ดี การเจาะหูของเด็กนั้นก็ดี การนุ่งผ้าของ
เด็กนั้นก็ดี การโกนจุกของเด็กนั้นก็ดี ได้ถวายข้าวมธุปายาสมีน้ำน้อยแก่
ภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป มีพระสารีบุตรเถระเป็นประธาน

เมื่อเด็กเจริญวัยมีอายุ ๗ ขวบแล้ว ได้กล่าวกะมารดาว่า

“แม่ ฉันทักบวชในสำนักของพระเถระ”

มารดากล่าวว่า “ดีละลูก เมื่อก่อนแม่ก็ได้หมายใจไว้ว่า ‘เราไม่ควร
ทำลายอริยาศัยของลูก’ เจ้าจงบวชเถิดลูก”

ดังนี้แล้ว ให้คนนิมนต์พระเถระมา ถวายภิกษาแก่พระเถระ แล้วกล่าว
ว่า

“ท่านเจ้าข้า ทาสของท่านกล่าวว่า จักบวช พวกดิฉันทักพาทาสของท่าน
ไปสู่วิหารในเวลาเย็น”

เมื่อนางส่งพระเถระไปแล้ว ในเวลาเย็น พานบุตรไปสู่วิหารพร้อมด้วย
สักการะและสัมมานะเป็นอันมาก แล้วก็มอบถวายแก่พระเถระ

พระเถระกล่าวกับเด็กนั้นว่า

“ดีสละ ชื่อว่าการบวชเป็นของที่ทำได้ยาก เมื่อความต้องการของร้อน
มืออยู่ ย่อมได้ของเย็น เมื่อความต้องการของเย็นมืออยู่ ย่อมได้ของร้อน

ชื่อว่่านักบวชทั้งหลายย่อมเป็นอยู่โดยลำบาก ก็เธอเสวยความสุขมา
แล้ว”

ติสสกุमार ตอบว่า

“ท่านขอรับ กระผมจักสามารถทำได้ทุกอย่างตามที่ท่านบอก
แล้ว”

“ดีละ”

แล้วบอกตจปัญจกัมมัฏฐาน ด้วยสามารถแห่งการกระทำไว้ในใจโดย
ความเป็นของปฏิคุณแก่เด็กนั้น แล้วจึงให้เด็กบวช ให้ตั้งอยู่ในศีล ๑๐

จริงอยู่ การที่ภิกษุบอกอาการ ๓๒ แม้ทั้งสิ้น ควรแท้ เมื่อไม่อาจบอกได้ทั้งหมด พึงบอกตจปัญจกัมมัฏฐานก็ได้ ด้วยว่ากัมมัฏฐานนี้ พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ไม่ทรงละแล้ว

มารดาบิดาทำสักการะแก่บุตรผู้บวช แล้วได้ถวายข้าวมธุปายาสมีน้ำน้อยแก่ภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ในวิหารเป็นเวลา ๗ วัน ฝ่ายภิกษุทั้งหลาย โพนทะนาว่า

“เราทั้งหลายไม่สามารถจะฉันข้าวมธุปายาสมีน้ำน้อยเป็นนิตย์ได้”

ในวันที่ ๘ สามเณรเข้าไปบิณฑบาตกับภิกษุทั้งหลาย

ชาวเมืองสาวัตถี กล่าวว่า

“ได้ยินว่า สามเณรจักเข้ามาบิณฑบาต ในวันนี้ พวกเราจักทำสักการะแก่สามเณรนั้น”

ดังนี้แล้ว จึงทำเทริดด้วยผ้าสาฎกประมาณ ๕๐๐ ผืน จัดแจงบิณฑบาตประมาณ ๕๐๐ ที่ ได้ถือไปยื่นตักทางถวาย

ในวันรุ่งขึ้น ชาวเมืองสาวัตถีได้มาสู่ป่า ไกลวิหาร ถวายบิณฑบาต ๕๐๐ ที่ และผ้าสาฎก ๕๐๐ ผืน

สามเณรได้บิณฑบาตพันหนึ่งกับผ้าสาฎกพันหนึ่ง ในเวลา ๒ วันเท่านั้น นี่เป็นผลแห่งผ้าสาฎกเนื้อหยาบที่สามเณรถวายแล้ว ในคราวเป็นพราหมณ์ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายขนานนามสามเณรนั้นว่า ‘บิณฑบาตทายกตีสสะ’

เช้าวันหนึ่งในฤดูหนาว สามเณรเที่ยวจาริกไปในวิหาร เห็นภิกษุทั้งหลายผิงไฟอยู่ในเรือนไฟ จึงถามว่า

“ท่านขอรับ เหตุไรท่านทั้งหลายจึงนั่งผิงไฟ”

“ความหนาวเบียดเบียนพวกเรา สามเณร”

“ท่านขอรับ ธรรมดาในฤดูหนาว ท่านทั้งหลายควรห่มผ้ากัมพล เพราะผ้ากัมพลนั้นสามารถกันหนาวได้”

“สามเณร เธอมีบุญมากจึงได้ผ้ากัมพล พวกเราก็กได้ผ้ากัมพลแต่ที่ไหน”

“ท่านขอรับ ถ้ากระนั้น พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายผู้มีความต้องการผ้ากัมพล จงมากับกระผมเถิด” แล้วบอกภิกษุในวิหารทั้งหมด

ภิกษุทั้งหลายคิดว่า “พวกเราจักไปกับสามเณร แล้วนำผ้ากัมพลมา”

พวกภิกษุประมาณพันรูปออกไปกับสามเณร สามเณรนั้นมีให้แม้จิตเกิดขึ้นว่า เราก็กได้ผ้ากัมพลแต่ที่ไหนเพื่อภิกษุประมาณเท่านี้

สามเณรและพวกภิกษุเหล่านั้นบ่ายหน้าไปสู่พระนคร เทียวไปตามลำดับเรือนภายนอกพระนคร ได้ผ้ากัมพลประมาณ ๕๐๐ ผืน แล้วจึงเข้าไปภายในพระนคร พวกชาวเมืองนำผ้ากัมพลมาแต่ที่โน้นที่นี้ ส่วนบุรุษคนหนึ่งเดินไปทางประตูร้านตลาด เห็นชาวร้านตลาดคนหนึ่งนั่งคลี่ผ้ากัมพล ๕๐๐ ผืน จึงพูดว่า

“ผู้เจริญ สามเณรรูปหนึ่งรวบรวมผ้ากัมพลอยู่ ท่านจงช้อนผ้ากัมพลของท่านเสียเถิด”

ชาวร้านตลาดถามว่า “ก็สามเณรนั้นถือเอาสิ่งที่เขาให้แล้ว หรือที่เขายังไม่ให้”

“ถือเอาสิ่งที่เขาให้แล้ว”

“เมื่อเป็นเช่นนั้น ถ้าเราปรารถนา เราก็กให้ หากเราไม่ปรารถนา จักไม่ให้ ท่านจงไปเสียเถิด”

ชาวร้านตลาดคิดว่า “บุรุษนี้มาโดยธรรมดาของตน กล่าวกะเราว่า ‘ท่านจงช้อนผ้ากัมพลของท่านเสีย’ เราก็ได้กล่าวว่า ‘ถ้าสามเณรถือเอาสิ่งที่เขาให้ ถ้าเราปรารถนา เราจักให้ของๆ เรา หากไม่ปรารถนา เราก็จักไม่ให้’ ก็เมื่อเราไม่ให้ของที่สามเณรเห็นแล้ว ความละอายย่อมเกิดขึ้น เมื่อเราช้อนของๆ ตนไว้ ย่อมไม่มีโทษ บรรดาผ้ากัมพล ๕๐๐ ผืนนี้ ผ้ากัมพล ๒ ผืน มีราคาตั้งแสน ควรช้อนผ้า ๒ ผืนนี้ไว้” เขาจึงผูกผ้ากัมพลทั้งสองผืน ทำให้เป็นชายด้วยชาย วางช้อนไว้ในระหว่างผ้าเหล่านั้น

ฝ่ายสามเณรไปถึงที่นั่นพร้อมด้วยภิกษุ ๑,๐๐๐ รูป เพียงเห็นสามเณรเท่านั้น ความรักเพียงดังบุตรก็เกิดขึ้นแก่ชาวร้านตลาด สรีระทั้งสิ้นได้เต็มเปี่ยมแล้วด้วยความรัก เขาคิดว่า “ผ้ากัมพลทั้งหลายจงยกไว้ เราเห็นสามเณรนี้แล้วจะให้แม่เนื้อ คือ หทัย ก็ควร”

เขานำผ้ากัมพลทั้งสองผืนนั้นออกมาวางไว้แทบเท้าของสามเณรไหว้แล้ว ได้กล่าวว่า

“ท่านเจ้าข้า ขอผมพึงมีส่วนแห่งธรรมที่ท่านเห็นแล้ว”

สามเณรได้ทำอนุโมทนาแก่เขาว่า

“จงสำเร็จอย่างนั้นเถิด”

สามเณรได้ผ้ากัมพล ๕๐๐ ผืน ภายในพระนครในวันเดียวเท่านั้น

สามเณรได้ถวายผ้ากัมพล ๑,๐๐๐ ผืน แก่ภิกษุ ๑,๐๐๐ รูป ด้วยประการฉะนี้

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายขนานนามของสามเณรนั้นว่า ‘กัมพลทายกตีสสะ’

ผ้ากัมพลที่สามเณรให้พระสารีบุตรเถระในวันตั้งชื่อ ถึงความเป็นผ้ากัมพล ๑,๐๐๐ ผืน ในเวลาที่สามเณรมีอายุ ๗ ปี ด้วยประการฉะนี้

ของน้อยอันบุคคลให้แล้วในฐานะใด ย่อมมีผลมาก ของมากที่บุคคลให้แล้วในฐานะใด ย่อมมีผลมากกว่า ในฐานะอื่นยกพระพุทธศาสนาเสีย มิได้มี เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ของน้อยที่บุคคลให้แล้ว ในหมู่ภิกษุเช่น ไตมีผลมาก ของมากที่บุคคลให้แล้ว ในหมู่ภิกษุเช่น ไตมีผลมากกว่า หมู่ภิกษุนี้ก็เป็นเช่นนั้น”

สามเณรมีอายุ ๗ ปี ได้ผ้ากัมพล ๑,๐๐๐ ผืน ด้วยผลแห่งผ้ากัมพลผืนหนึ่ง ด้วยประการฉะนี้

เมื่อสามเณรนั้นอยู่ในพระเชตวัน พวกเด็กที่เป็นญาติมาสู่สำนักพูดจาปราศรัยเนื่องๆ สามเณรนั้นคิดว่า

“อันเราเมื่ออยู่ในที่นี้ เมื่อเด็กที่เป็นญาติมาพูดด้วย เราไม่อาจที่จะไม่พูดได้ เพราะความเนิ่นช้าคือการสนทนากับเด็กเหล่านี้ เราไม่อาจทำที่พึงแก้ตนได้

โฉนหนอ เราเรียนกัมมัฏฐานในสำนักของพระศาสดา แล้วพึงเข้าไปสู่ป่า”

ติสสสามเณรเข้าไปเฝ้าพระศาสดา ถวายบังคม แล้วทูลให้พระศาสดาตรัสบอกกัมมัฏฐานจนถึงพระอรหันต์ ลาพระอุปัชฌายะ แล้วถือบาตรและจีวรออกไปจากวิหาร คิดว่า “ถ้าเราจักอยู่ในที่ใกล้ไซ้ พวกญาติจะร้องเรียกเราไป” ดังนี้ จึงได้เดินทางไปประมาณ ๑๒๐ โยชน์

“

อันเราเมื่ออยู่ในที่นี้ เมื่อเด็กที่เป็นญาติมาพูดด้วย เราไม่อาจที่จะไม่พูดได้ เพราะความเนิ่นช้าคือ การสนทนากับเด็กเหล่านี้ เราไม่อาจทำที่พึงแก้ตนได้

โฉนหนอ เราเรียนกัมมัฏฐานในสำนักของพระศาสดา แล้ว

พึงเข้าไปสู่ป่า

”

ครั้งนั้น สามเณรเดินไปทางประตูบ้านแห่งหนึ่ง เห็นชายแก่คนหนึ่ง
จึงถามว่า

“อุบาสก วิหารในป่าของภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ในประเทศนี้มีไหม”

เขาตอบว่า “มี ขอรับ”

“ถ้าอย่างนั้น ขอท่านช่วยบอกทางแก่ฉัน”

ก็ความรักเพียงดังบุตรเกิดขึ้นแล้วแก่เขาเพราะเห็นสามเณรนั้น แล้ว
กล่าวว่า

“มาเถิด ขอรับ ผมจักบอกแก่ท่าน”

แล้วได้พาสามเณรไป

สามเณรเมื่อไปกับชายแก่ นั้น ในระหว่างทาง เห็นสถานที่ ๖ แห่ง
๕ แห่ง ประดับแล้วด้วยดอกไม้และผลไม้ต่างๆ จึงถามว่า

“สถานที่นี้ชื่ออะไร อุบาสก”

ชายแก่บอกชื่อสถานที่แก่สามเณร

เมื่อถึงวิหารอันตั้งอยู่ในป่าแล้ว ชายแก่กล่าวว่า

“ท่านขอรับ ที่นี่เป็นที่สบาย ขอท่านจงอยู่ในที่นี่เถิด ท่านชื่ออะไร
ขอรับ”

“ฉันชื่อวนวาสีตีสสะ”

“พຽงนี้ ขอท่านไปเที่ยวบิณฑบาตในบ้านของพวกกระผม”

เขาก็กลับไปสู่บ้านของตน บอกแก่พวกชาวบ้านว่า

“สามเณรชื่อวนวาสีตีสสะมาสู่วิหารแล้ว ขอท่านจงจัดแจงอาหารวัตถุ
มียาคูและภัต เป็นต้น เพื่อสามเณรนั้น”

ครั้งแรก สามเณรเป็นผู้ชื่อว่า ‘ติสสะ’ จากนั้นได้ชื่อ ๓ ชื่อเหล่านี้ คือ
ปิณฑปาตทายกติสสะ กัมพลทายกติสสะ วนวาสีติสสะ สามเณรได้ชื่อ ๔ ชื่อ
ภายในอายุ ๗ ปี

รุ่งขึ้น สามเณรเข้าไปบิณฑบาตยังบ้านนั้นแต่เช้าตรู่ พวกชาวบ้านถวาย
ภิกษา ใจแล้ว สามเณรกล่าวว่า

“ขอท่านทั้งหลายจงถึงซึ่งความสุข จงพ้นจากทุกข์เถิด”

ชาวบ้านถวายภิกษาแก่สามเณรแล้ว ก็ไม่กลับไปยังเรือน ทุกคนได้ยืน
แลดูอยู่ทั้งนั้น สามเณรรับภัตพอยังอัฐภาพให้เป็นไปเพื่อตน ชาวบ้าน
ทั้งหมดหมอบลงแทบเท้าของสามเณร แล้วกล่าวว่า

“ท่านเจ้าข้า เมื่อท่านอยู่ในที่นี้ตลอดไตรมาสนี้ พวกกระผมจักรับสรวง
๓ ตั้งอยู่ในศีล ๕ จักทำอุโบสถกรรม ๘ ครั้งต่อเดือน ขอท่านจงให้ปฏิญญา
แก่กระผมทั้งหลาย เพื่อประโยชน์แห่งการอยู่ในที่นี้”

สามเณรนั้นกำหนดอุปการะ จึงให้ปฏิญญาแก่มนุษย์เหล่านั้น เทียว
บิณฑบาตในบ้านนั้นนั้นแลเป็นประจำ ก็ในขณะที่พวกชาวบ้านใจแล้วๆ
กล่าวเฉพาะ ๒ บทว่า

“ขอท่านทั้งหลายจงถึงซึ่งความสุข จงพ้นจากทุกข์”

ดังนี้แล้ว หลีกไป

เดือนที่ ๑ และเดือนที่ ๒ ล่วงไปแล้ว เมื่อเดือนที่ ๓ ล่วงไป สามเณรก็
บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภทา

ครั้นออกพรรษาแล้ว พระอุปัชฌายะของสามเณรเข้าไปเฝ้าพระศาสดา
ถวายบังคมแล้ว กราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์จะไปยังสำนักติสสสามเณร”

พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า

“ไปเถิด สารีบุตร”

พระสารีบุตรเถระพากิษุประมาณ ๕๐๐ รูป ซึ่งเป็นบริวารของตนหลัก
ไป กล่าวว่า

“โมคคัลลานะผู้มีอายุ กระทบจะไปยังสำนักติสสสามเณร”

พระโมคคัลลานเถระประสงค์จะไปด้วย ก็ออกไปพร้อมกับภิกษุ
ประมาณ ๕๐๐ รูป พระมหาสาวกทั้งปวง คือ พระมหากัสสปเถระ
พระอนรุทธเถระ พระอุบาลีเถระ พระปุลณเถระ เป็นต้น ออกไปพร้อมกับ
ภิกษุประมาณองค์ละ ๕๐๐ รูป

โดยอุบายนั้นแล บริวารของพระมหาสาวกทั้งหมด ได้เป็นภิกษุ
ประมาณ ๔ หมื่น เดินทางประมาณ ๑๒๐ โยชน์ ถึง โคจรคามแล้ว อุบาสก
ผู้บำรุงสามเณรเป็นประจำเห็นภิกษุเหล่านั้น ต้อนรับไหว้แล้ว

ลำดับนั้น พระสารีบุตรเถระถามอุบาสกนั้นว่า

“อุบาสก วิหารอันตั้งอยู่ในป่าในสถานที่นี้มีอยู่หรือ”

เขาตอบว่า “มีขอรับ”

“มีภิกษุไหม”

“มีขอรับ”

“ใครอยู่ในที่นั้น”

“วนวาสีติสสสามเณร ขอรับ”

“ถ้ากระนั้น ท่านจงบอกทางแก่พวกฉัน”

“ท่านเป็นภิกษุพวกไหน ขอรับ”

“พวกเรามาสู่สำนักของสามเณร”

อุบาสกแลดูภิกษุเหล่านั้น จำพระมหาสาวกทั้งหมดได้ นับตั้งแต่พระธรรมเสนาบดีเป็นต้น เขาเกิดปีติขึ้น แล้วกล่าวว่า

“ท่านขอรับ ขอท่านจงหยุดก่อนเถิด”

แล้วเข้าไปสู่หมู่บ้าน โดยเร็ว ป่าวร้องว่า

“พระอสีติมหาสาวกผู้เป็นเจ้าของทั้งหลายเหล่านี้ นับแต่พระสารีบุตรเถระเป็นต้น มาสู่สำนักของสามเณรพร้อมด้วยบริวารของตนๆ ท่านทั้งหลายจงถือเอาเครื่องใช้ มีเตียง ตั่ง เครื่องปูลาด ประทีป และน้ำมัน เป็นต้น ออกไปโดยเร็วเถิด”

ทันใดนั่นเอง พวกชนชนเดียง เป็นต้น เดินติดตามพระเถระไป เข้าไปสู่วิหารนั้นแล

สามเณรจำหมู่ภิกษุได้ ได้รับบาตรและจีวรพระมหาเถระ ๒-๓ องค์แล้ว ได้ทำวัตร เมื่อสามเณรนั้นจัดแจงที่อยู่เพื่อพระเถระทั้งหลาย เก็บบาตรและจีวรอยู่ ก็มีตพอดี พระสารีบุตรเถระกล่าวกะพวกอุบาสกว่า

“อุบาสกทั้งหลาย พวกท่านไปเถิด ความมิดเกิดแก่พวกท่าน”

“ท่านผู้เจริญ วันนี้เป็นวันฟังธรรม พวกกระผมจักยังไม่ไป จักฟังธรรมในกาลก่อน การฟังธรรมมิได้มีแก่กระผมทั้งหลาย”

“สามเณร ถ้ากระนั้น เธอจงตามประทีป ประกาศเวลาฟังธรรมเถิด”

สามเณรนั้น ได้ทำแล้วอย่างนั้น ลำดับนั้น พระเถระกล่าวกะสามเณรนั้นว่า

“ดีสสะ พวกอุปัฏฐากของเธอกล่าวอยู่ว่า พวกเขา ใครจะฟังธรรม เธอจงกล่าวธรรมแก่อุปัฏฐากเหล่านั้น”

พวกอุบาสกลุกขึ้นพร้อมกันทันที กล่าวว่า

“ท่านผู้เจริญ พระผู้เป็นเจ้าของพวกกระผม ยกแต่บท ๒ บทเหล่านี้ คือ ขอตานทั้งหลายจงมีความสุข จงพ้นจากทุกข์ หารู้ธรรมกถาอย่างอื่นไม่ ขอตานทั้งหลายจงให้พระธรรมกถากรูปอื่นกล่าวธรรมแก่พวกกระผมเถิด”

ก็สามเณรนั้นถึงจะบรรลुพระอรหัตแล้ว ก็ได้กล่าวธรรมกถาแก่ อุปัฏฐากเหล่านั้นเลย

ในกาลนั้น พระอุปัชฌายะกล่าวกะสามเณรนั้นว่า

“สามเณร คนทั้งหลายจะมีความสุขได้อย่างไร จะพ้นจากทุกข์ได้ อย่างไร เธอจงกล่าวเนื้อความแห่งบททั้งสองนี้แก่เราทั้งหลาย”

สามเณรนั้นรับว่า “ดีละ ขอรับ” แล้วถือพัดอันวิจิตร ขึ้นสู่ธรรมาสน์ ชักผลและเหตุมาจากนิกายทั้ง ๕ จำแนกชั้นธ ธาตุ อายตนะ และโพธิปักขิย- ธรรม ดุจมหาเมฆตั้งขึ้นใน ๔ ทวีป ยังฝนลูกเห็บให้ตกอยู่ กล่าวธรรมกถา ด้วยยอดคือ พระอรหัต แล้วกล่าวว่า

“ท่านผู้เจริญ ความสุขย่อมมีแก่บุคคลผู้บรรลุพระอรหัตอย่างนี้ ผู้บรรลุ พระอรหัตแล้วนั้นแล ย่อมพ้นจากทุกข์ คนที่เหลือไม่พ้นจากชาติ ทุกข์ เป็นต้น และจากทุกข์ในนรก เป็นต้นได้”

พระเถระกล่าวว่า

“ดีละ สามเณร การกล่าวโดยบทอันเธอกล่าวดีแล้ว บัดนี้ จงกล่าว สรภัญญะเถิด”

สามเณรจึงกล่าวสรภัญญะ เมื่ออรุณขึ้น พวกชาวบ้านที่บำรุงสามเณร ได้แบ่งเป็น ๒ พวก บางพวก โกรธว่า

“พวกเราไม่เคยเห็นคนหยาบซ่าเช่นนี้มาก่อน ทำไมสามเณรผู้ธรรมกถา เห็นปานนี้ จึงไม่กล่าวบทแห่งธรรมแม้สักบทหนึ่งแก่พวกเขาผู้ตั้งอยู่ในฐานะตั้งมารดาบิดา อุปัฏฐากอยู่ตลอดไตรมาส”

คนบางพวกยินดีว่า

“เป็นลาภของพวกเราหนอ ผู้แม่ไม่รู้คุณหรือ โทษ บำรุงท่านผู้เจริญเห็นปานนี้ แต่บัดนี้ พวกเราได้ฟังธรรมในสำนักของท่านผู้เจริญนั้น”

ในเวลาใกล้รุ่งวันนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรวจดูสัตว์โลก ทรงเห็นพวกอุปัฏฐากของวณวาสิติสสามเณรผู้เข้าไปภายในข่ายคือพระญาณของพระองค์ ทรงใคร่ครวญอยู่ว่า เหตุอะไรหนอแลจกมี ทรงใคร่ครวญเนื้อความนี้ว่า

“พวกอุปัฏฐากของวณวาสิติสสามเณร บางพวก โกรธ บางพวกยินดี ก็พวกที่ โกรธสามเณรผู้เป็นบุตรของเราจักไปสู่นรก เราควรไปที่นั่นเถิด เมื่อเราไป คนเหล่านั้นทั้งหมดจักทำเมตตาคจิตในสามเณร แล้วพ้นจากทุกข์”

ชาวบ้านเหล่านั้นนิมนต์ภิกษุสงฆ์แล้วก็ไปบ้าน ให้คนทำมณฑป จัดอาหารวัตถุมียาคุและภัต เป็นต้น ปูอาสนะไว้แล้ว นั่งดูการมาของพระสงฆ์ ภิกษุทั้งหลายทำการชำระสรีระแล้ว เมื่อจะเข้าไปสู่บ้านในเวลาเที่ยวภิกษา จึงถามสามเณรว่า

“ติสสะ เธอจักไปพร้อมกับพวกเรา หรือจักไปภายหลัง”

“กระผมจักไปในเวลาทีกระผมไปตามปกติ นิมนต์ท่านทั้งหลายไปเถิดขอรับ”

ภิกษุทั้งหลายถือบาตรและจีวรเข้าไปแล้ว

พระศาสดาทรงห่มจีวรในพระเชตวันนั้นแล แล้วทรงถือบาตร เสด็จไปโดยขณะจิตเดียวเท่านั้น ทรงแสดงพระองค์ประทับยืนข้างหน้าภิกษุทั้งหลายทีเดียว ชาวบ้านทั้งสิ้นได้ตื่นตื่นเอิกเกริกเป็นอย่างเดียวกันว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมา พวกชาวบ้านมีจิตร่าเริง นิมนต์ภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขให้นั่ง ถวายยาคุ ถวายของควรเคี้ยว เมื่อภัตยังไม่ทันเสร็จนั้น สามเณรเข้าไปสู่ภายในบ้าน ชาวบ้านได้ถวายภิกษาแก่สามเณรโดยเคารพ สามเณรนั้นรับภิกษาเพียงยังอัธยาให้เป็นไป แล้วไปสู่สำนักพระศาสดา น้อมบาตรเข้าไปแล้ว พระศาสดาตรัสว่า

“นำมาเถิด ติสสะ”

แล้วทรงเหยียดพระหัตถ์รับบาตร ทรงแสดงแก่พระเถระว่า

“สารีบุตร จงดุบาตรของสามเณรของเธอ”

พระเถระรับบาตรจากพระหัตถ์ของพระศาสดา ให้แก่สามเณรแล้ว กล่าวว่

“เธอจงไปนั่งทำภตกิจในที่ที่ถึงแก่ตน”

ชาวบ้านอังคาสภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน แล้วทูลขออนุโมทนาแก่พระศาสดา พระศาสดาเมื่อจะทรงทำอนุโมทนา จึงตรัสอย่างนี้ว่า

“อุบาสกและอุบาสิกาทั้งหลาย เป็นลาภของท่านทั้งหลายซึ่งได้เห็น อสีติมหาสาวก คือ สารีบุตร โมคคัลลานะ กัสสปะ เป็นต้น เพราะอาศัยสามเณรผู้เข้าถึงสกุลของตนๆ แม้เราก็มามาแล้วเพราะอาศัยสามเณรผู้เข้าถึงสกุลท่านทั้งหลายเหมือนกัน แม้การเห็นพระพุทธเจ้าอันท่านทั้งหลายได้แล้ว เพราะอาศัยสามเณรนี้นั่นเอง เป็นลาภของท่านทั้งหลาย ท่านทั้งหลายได้ดีแล้ว”

พวกชาวบ้านคิดว่า

“นำยินดี เป็นลาภของเรา พวกเราได้เห็นพระผู้เป็นเจ้าของพวกเรา ผู้สามารถยังพระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ให้โปรดปราน และยังได้ถวาย ไทยธรรมแก่พระผู้เป็นเจ้านั้น”

พวกชาวบ้านที่โกรธสามเณรกลับยินดีแล้ว พวกที่ยินดีแล้วเลื่อมใส โดยประมาธยิ่ง ก็ในเวลาจบอนุโมทนา ชนเป็นอันมากบรรลุอรุณผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติผล เป็นต้น พระศาสดาเสด็จจากอาสนะหลีกไป ชาวบ้านทั้งหลายตามส่งเสด็จพระศาสดา ถวายบังคมแล้วกลับ

พระศาสดาเสด็จไปด้วยพระอัครอัมมกับสามเณร ตรัสถามสถานที่ที่อุบาสกแสดงแล้วแก่สามเณรในกาลก่อนว่า

“สามเณร สถานที่นี้ชื่ออะไร สถานที่นี้ชื่ออะไร”

ดังนี้แล้ว ได้เสด็จไป แม้สามเณรก็กราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ สถานที่นี้ชื่อนี้ สถานที่นี้ชื่อนี้”

พระศาสดาเสด็จถึงที่อยู่ของสามเณรนั้นแล้ว เสด็จขึ้นสู่ยอดภูเขา ก็มหาสมุทรมอบปรากฏแก่ผู้ที่ยืนอยู่บนยอดภูเขานั้น พระศาสดาตรัสถามสามเณรว่า

“ติสสะ เธอยืนอยู่บนยอดเขา แลดูข้าง โนนและข้างนี้ เห็นอะไร”

“เห็นมหาสมุทร พระพุทธเจ้าข้า”

“เห็นมหาสมุทรแล้วคิดอย่างไร”

“ข้าพระองค์คิดอย่างนี้ว่า เมื่อเราร้องไห้ในคราวที่ถึงทุกข์ น้ำตาพียงมากกว่าน้ำ ในมหาสมุทรทั้งสิ้น พระพุทธเจ้าข้า”

“ดีละ ดีละ ติสสะ ชื่อนี้เป็นอย่างนั้น เพราะน้ำตาอันไหลออก ในเวลาที่สัตว์ผู้หนึ่งถึงซึ่งทุกข์ พียงเป็นของมากกว่าน้ำ ในมหาสมุทรทั้งสิ้น โดยแท้”

ก็แล ครั้นตรัสคำนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“น้ำในมหาสมุทรทั้งสี่นิดหน่อย น้ำคือน้ำตาของนระผู้อันทุกข์ถูกต้องแล้ว เศร้า โศกอยู่ มีประมาณไม่น้อย มากกว่าน้ำในมหาสมุทรทั้งสี่นั้น สหาย เพราะเหตุไร ท่านจึงยังประมาทอยู่”

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสถามสามเณรอีกว่า

“ติสสะ เธออยู่ที่ไหน”

“อยู่ที่เงื่อมเขานี้ พระพุทธเจ้าข้า”

“ก็เมื่ออยู่ในที่นั้น คิดอย่างไร”

“ข้าพระองค์คิดว่า การกำหนดที่ทิ้งสรีระอันเราผู้ตายอยู่ ทำแล้ว ในที่นี้ ไม่มี พระพุทธเจ้าข้า”

“ดีละ ดีละ ติสสะ ข้อนี้ อย่างนั้น เพราะชื่อว่าสถานที่แห่งสัตว์ผู้ที่ไม่นอนตายบนแผ่นดิน ไม่มี”

ดังนี้แล้ว จึงตรัสอุปสาฬหชาดก ในทุกนิบาตนี้ว่า

“พราหมณ์นามว่าอุปสาฬหหมื่นสี่พันถูกไฟไหม้แล้ว ในสถานที่นี้ สถานที่อันสัตว์ไม่เคยตาย ไม่มีในโลก

ความสัตย์ ๑ ธรรม ๑ ความไม่เบียดเบียน ๑ ความสำรวม ๑ ความฝึกฝน ๑ มีอยู่ที่ใด พระอริยเจ้าทั้งหลายย่อมเสพที่เช่นนั้น สถานที่นั้น ชื่อว่าอันสัตว์ไม่เคยตายในโลก

เมื่อสัตว์ทั้งหลายทำการทอดทิ้งสรีระไว้เหนือแผ่นดิน ตายอยู่ สัตว์ทั้งหลาย ชื่อว่าตายในสถานที่ที่ไม่เคยตาย ย่อมไม่มี ด้วยประการฉะนี้ ส่วนพระเถระทั้งหลาย เช่น พระอานนทเถระ ย่อมปรินิพพาน ในสถานที่ที่สัตว์ไม่เคยตาย”

พระศาสดาตรัสถามสามเณรอีกว่า

“ติสสะ เธอไม่กลัวเสียงสัตว์ทั้งหลาย มีเสือเหลืองเป็นต้น ในป่าชฎนี้ หรือ”

“ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ข้าพระองค์ยอมไม่กลัว ก็แลอีกอย่างหนึ่ง ชื่อว่าความยินดีในป่า ย่อมเกิดขึ้นแก่ข้าพระองค์ เพราะฟังเสียงสัตว์เหล่านั้น” แล้วกล่าวพรรณนาป่าด้วยคาถาประมาณ ๖๐ คาถา

ครั้งนั้น พระศาสดาตรัสเรียกสามเณรนั้นว่า

“ติสสะ”

“อะไร พระพุทธเจ้าข้า”

“พวกเราจะไป เธอจักไปหรือจักอยู่”

“เมื่ออุปัชฌายะของข้าพระองค์พาข้าพระองค์ไป ข้าพระองค์จักไป เมื่อให้ข้าพระองค์อยู่ ข้าพระองค์ก็จักอยู่ พระพุทธเจ้าข้า”

พระศาสดาเสด็จหลีกไปกับภิกษุสงฆ์ แต่อัธยาศัยของสามเณรใคร่จะอยู่อย่างเดียว พระเถระทราบอัธยาศัยนั้น จึงกล่าวว่า

“ติสสะ ถ้าเธอใคร่จะอยู่ ก็จงอยู่เถิด”

สามเณรถวายบังคมพระศาสดาและไหว้ภิกษุสงฆ์แล้วกลับ พระศาสดาก็ได้เสด็จกลับไปยังพระเชตวัน

การสนทนาของภิกษุทั้งหลาย เกิดขึ้นในโรงธรรมว่า

“นำอัศจรรย์หนอ ติสสสามเณรทำกรรมที่บุคคลทำได้ยาก จำเดิม ตั้งแต่ถือปฏิสนธิ พวกญาติของเธอได้ถวายข้าวปายาสมีน้ำน้อยแก่ภิกษุ ประมาณ ๕๐๐ รูป ในมงคล ๗ ครั้ง ในเวลาบวช ก็ได้ถวายข้าวมธุปายาสมีน้ำน้อยเหมือนกันแก่ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประธานภายในวิหารเป็น

เวลา ๗ วัน ครั้นบวชแล้ว ในวันที่ ๘ เข้าไปสู่บ้าน ได้บิณฑบาตพั้นหนึ่งกับผ้า
สาฎกพั้นหนึ่ง โดย ๒ วันเท่านั้น วันรุ่งขึ้น ได้ผ้ากัมพลพั้นหนึ่ง

เวลาเธออยู่ที่นี้ ลากและสักการะมากก็เกิดขึ้นแล้ว ด้วยประการฉะนี้
เธอทิ้งลากและสักการะเห็นปานนี้เสีย แล้วเข้าไปสู่ป่า ยังอัตภาพให้เป็นไป
ด้วยอาหารที่เจือกัน สามเณรทำกรรมที่ทำได้โดยยากหนอ”

พระศาสดาเสด็จมาแล้ว ตรัสถามว่า

“ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้พวกเธอนั่งสนทนากันด้วยเรื่องอันใดหนอ”

เมื่อภิกษุเหล่านั้นกราบทูลเรื่องนั้นแล้ว จึงตรัสว่า

“อย่างนั้นภิกษุทั้งหลาย ชื่อว่าข้อปฏิบัติอันเข้าไปอาศัยลาภนั้นเป็น
อย่างอื่น ข้อปฏิบัติอันยังสัตว์ให้ถึงพระนิพพานเป็นอย่างอื่น ก็อบาย ๔ มี
ประตูอันเปิดแล้วนั้นแลตั้งอยู่ เพื่อภิกษุผู้รักษาข้อปฏิบัติอันเข้าไปอาศัยลาภ
ด้วยสามารถแห่งการสมาทานธุดงค์ มีการอยู่ป่า เป็นต้น ด้วยหวังว่า เราจัก
ได้ลาภด้วยการปฏิบัติอย่างนี้ ส่วนภิกษุผู้ละลาภและสักการะที่เกิดขึ้นด้วย
ข้อปฏิบัติที่ยังสัตว์ให้ถึงพระนิพพาน แล้วเข้าไปสู่ป่า เพียรพยายามอยู่
ย่อมยึดเอาพระอรหัตไว้ได้”

ดังนี้แล้ว เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“ก็ข้อปฏิบัติอันเข้าไปอาศัยลาภ เป็นอย่างหนึ่ง
ข้อปฏิบัติอันยังสัตว์ให้ถึงพระนิพพาน เป็นอย่างหนึ่ง
ภิกษุผู้เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าทราบเนื้อความนั้นอย่างนี้แล้ว
ไม่พึงเพลิดเพลिनสักการะ พึงตามเจริญวิเวก”

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอรุณผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติผล
เป็นต้น ดังนี้แล

ພູຮູ້ຈຸຕິ ແລະ ອຸປັຕິ

ผู้ใดรู้จักและอุปนิสัยของสัตว์ทั้งหลายโดยประการทั้งปวง
เราเรียกผู้นั้นซึ่งไม่ข้อง ไปดี รู้แล้ว ว่าเป็นพราหมณ์
เทพยดา คนธรรพ์ และหมู่มนุษย์ ย่อมไม่รู้จักดีของผู้ใด
เราเรียกผู้นั้นซึ่งมีอาสวะสิ้นแล้ว ผู้ไกลกิเลส ว่าเป็นพราหมณ์

~ พราหมณวรรค ~

พระวัจีสกร:

พราหมณ์ในกรุงราชคฤห์คนหนึ่งชื่อ วัจีสระ เคาะกะโหลก
ศิระะของคนตายแล้วก็รู้ได้ว่า นี่เป็นศิระะของผู้เกิดในนรก
นี่เป็นศิระะของผู้เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน นี่เป็นศิระะของผู้
เกิดในเปรตวิสัย นี่เป็นศิระะของผู้เกิดในมนุษย์ โลก นี่เป็นศิระะ
ของผู้เกิดในเทว โลก

พวกพราหมณ์คิดว่า

“พวกเราอาศัยวัจีสพราหมณ์นี้ ก็สามารถหาภินกะชาวโลกได้”

จึงให้เขานุ่งผ้าแดง ๒ ผืน แล้วพาเที่ยวไปชนบท กล่าวกะพวกมนุษย์ว่า

“พราหมณ์ชื่อวัจีสระ เคาะกะโหลกศิระะของพวกมนุษย์ที่ตายแล้ว ก็จัก
รู้ที่เกิด พวกท่านจงถามถึงที่ที่พวกญาติของตนเกิดแล้วเถิด”

พวกมนุษย์ให้หาปณะ ๑๐ บ้าง ๒๐ บ้าง ๑๐๐ บ้างตามกำลัง แล้วจึง
ถามถึงที่ที่พวกญาติไปเกิด

พราหมณ์เหล่านั้นถึงกรุงสาวัตถีโดยลำดับ แล้วได้พัก ในที่ไม่ไกลจาก
พระเชตวันวิหาร พวกเขาเห็นมหาชนผู้บริโภคอาหารเช้าแล้ว ถือของหอม
และระเบียบดอกไม้ กำลังเดินไปเพื่อฟังธรรม จึงถามว่า

“พวกท่านไปไหนกัน”

มหาชนตอบว่า “ไปสู่วิหาร เพื่อฟังธรรม”

“พวกท่านจักไปที่นั่นทำไม บุคคลผู้ตัดเทียมกับวัจีส
พราหมณ์ของพวกเราย่อมไม่มี เขาเคาะกะโหลกศิระะของ
คนที่ตายแล้วก็รู้ที่เกิดได้ พวกท่านจงถามถึงที่ที่พวกญาติ

Audio 5

เกิดเถิด”

“วังคีสะจะรู้อะไร บุคคลผู้ตัดเทียบกับพระศาสดาของพวกเรา ไม่มี”

“บุคคลผู้ตัดเทียบกับวังคีสะ ไม่มี”

“มาเถิด พวกเราจักรู้ว่าวังคีสะของพวกท่าน หรือพระศาสดาของพวกเรามีความรู้มากกว่ากัน”

มหาชนนำพราหมณ์เหล่านั้นไปสู่พระวิหาร

พระศาสดาทรงทราบว่ชนเหล่านั้นมา จึงรับสั่งให้นำกะโหลกศิระษะมา ๕ กระโหลก คือ กระโหลกของสัตว์ผู้เกิดในฐานะทั้ง ๔ คือ ในนรก ในกำเนิดดิรัจฉาน ในมนุษย์โลก ในเทวโลก และกะโหลกของพระชินาสพรับสั่งให้วางไว้ตามลำดับ เมื่อวังคีสะมาแล้ว จึงตรัสถามวังคีสะว่า

“ทราบว่ท่านเคาะกะโหลกศิระษะแล้ว รู้ที่เกิดของสัตว์ทั้งหลายผู้ตายแล้วหรือ”

วังคีสพราหมณ์ทูลว่“ข้าพระองค์รู้ได้ พระพุทธเจ้าข้า”

“นี่กะโหลกศิระษะของใคร”

เขาเคาะกะโหลกศิระษะนั้นแล้ว กราบทูลว่

“ของสัตว์ผู้เกิดในนรก พระพุทธเจ้าข้า”

ลำดับนั้น พระศาสดาประทานสาธการแก่เขาว่า “ดีละ” แล้วตรัสถามถึงกะโหลกอีก ๓ กระโหลก เขากราบทูลไม่ผิด พระศาสดาก็ประทานสาธการเหมือนอย่างนั้น แล้วทรงแสดงกะโหลกศิระษะที่ ๕ ตรัสถามว่

“นี่กะโหลกศิระษะของใคร”

เขาเคาะกะโหลกนั้นแล้ว ไม่รู้ที่เกิด พระศาสดาได้ตรัสกะเขาว่า

“วังคีสะ ท่านไม่รู้หรือ”

“ข้าพระองค์ไม่รู้ พระพุทธเจ้าข้า”

“เรารู้”

“พระองค์ทรงทราบด้วยอะไร”

วังคีสะทูลวิงวอนพระองค์ว่า

“ขอพระองค์จงประทานมนต์นี้แก่ข้าพระองค์”

“เราไม่สามารถจะให้มนต์แก่บุคคลผู้ไม่บวชได้”

วังคีสะคิดว่า “เมื่อเราเรียนมนต์นี้แล้ว เราก็จักเป็นผู้ประเสริฐสุดใน
ชมพูทวีป” เขาจึงให้พราหมณ์เหล่านั้นไป โดยกล่าวว่า

“พวกท่านจงอยู่ในที่นั้น ๒-๓ วัน จันจักบวช”

เขาได้บรรพชาอุปสมบทในสำนักพระศาสดา มีนามว่า วังคีสะเถระ
ลำดับนั้น พระศาสดาประทานกัมมัฏฐานมีอาการ ๓๒ เป็นอาภรณ์แก่
เขาแล้ว ตรัสว่า

“เธอจงสาธยายบริกรรมมนต์”

ขณะที่พระวังคีสะเถระสาธยายมนต์อยู่ พวกพราหมณ์ถามท่านว่า

“ท่านเรียนมนต์ได้แล้วหรือยัง”

พระเถระตอบว่า “พวกท่านจงรอก่อน จันกำลังเรียน”

ต่อกาล ๒-๓ วันเท่านั้น ก็ได้บรรลุพระอรหัต เมื่อถูกพวกพราหมณ์ถาม
อีก จึงกล่าวว่า

“ท่านผู้มีอายุ บัดนี้ฉันไม่ควรกลับไป”

พวกภิกษุได้ยินคำนั้นแล้ว จึงกราบทูลแต่พระศาสดาว่า

“พระวังคีสะเถระพยากรณ์พระอรหัตผลด้วยคำไม่จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระศาสดาตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธออย่ากล่าวอย่างนั้น บัดนี้ บุตรของเราฉลาด
ในการจู้จี้และปฏิสนธิแล้ว”

ดังนั้นแล้ว ได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ว่า

**“ผู้ใดรู้จักดีและอุปนิสัยของสัตว์ทั้งหลายโดยประการทั้งปวง
เราเรียกผู้นั้นซึ่งไม่ช้อง ไปดี รู้แล้ว ว่าเป็นพราหมณ์**

**เทพยดา คนธรรพ์ และหมู่มนุษย์ ย่อมไม่รู้คดีของผู้ใด
เราเรียกผู้นั้นซึ่งมีอาสวะสิ้นแล้ว ผู้ไกลกิเลส ว่าเป็นพราหมณ์”**

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอรุณผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติผล
เป็นต้น ดังนี้แล

ทางเกิดแห่งปัญญา

ปัญญาย่อมเกิด เพราะการประกอบแล
ความสิ้นไปแห่งปัญญา เพราะการไม่ประกอบ
บัณฑิตรู้ทาง ๒ แพร่ง
แห่งความเจริญและความเสื่อมนั้นแล้ว
พึงตั้งตนไว้โดยประการที่ปัญญาจะเจริญขึ้นได้

~ มรรคจรรย ~

พระโปฐิละ

พระโปฐิละเป็นผู้ทรงพระไตรปิฎกในศาสนาของพระพุทธเจ้า
๗ พระองค์ บอกรกรรมแก่ภิกษุ ๕๐๐ รูป พระศาสดาทรงตำริว่า
“ภิกษุนี้ไม่มีแม้ความคิดว่า เราจักทำการสลัดออกจากทุกข์แก่
ตน เราจักยังเธอให้สังเวช”

แต่นั้นมา เวลาที่พระเถระมาสู่ที่บารุงของพระองค์ พระองค์ตรัสกะ
พระเถระนั้นว่า

"มาเถิดคุณ ไบลานเปล่า นั่งเถิดคุณ ไบลานเปล่า ไปเถิดคุณ ไบลาน
เปล่า"

แม้ในเวลาทีพระเถระลุกไป ก็ตรัสว่า “คุณ ไบลานเปล่าไปแล้ว”

พระโปฐิละนั้นคิดว่า

“เราทรงไว้ซึ่งพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถา บอกรกรรมแก่ภิกษุ ๕๐๐
รูป ถึง ๑๘ คณะใหญ่ ก็เมื่อเป็นเช่นนั้น พระศาสดายังตรัสเรียกเราเรื่อยๆ ว่า
คุณ ไบลานเปล่า พระศาสดาตรัสเรียกเราอย่างนี้ เพราะความไม่มีคุณวิเศษ
มีฉานเป็นต้น แน่แท้”

ท่านมีความสังเวชเกิดขึ้นแล้ว จึงคิดว่า “บัดนี้ เราจักเข้าไปสู่ป่า”
แล้วทำสมณธรรม

ท่านจัดแจงบาตรและจีวรเองที่เดียว แล้วออกไปพร้อมด้วยภิกษุผู้เรียน
ธรรมในเวลาใกล้รุ่ง โดยออกไปภายหลังภิกษุทั้งหมด พวก
ภิกษุหนึ่งสาธยายอยู่ในบริเวณ ไม่ได้กำหนดท่านว่า
‘อาจารย์’

Audio 6

พระเถระเดินทางไป ๑๒๐ โยชน์แล้ว เข้าไปหาภิกษุ ๓๐ รูป ผู้อยู่ใน
อาวาสราวป่าแห่งหนึ่ง ไหว้พระสังฆเถระแล้ว กล่าวว่

“ท่านผู้เจริญ ขอท่านจงเป็นที่พึ่งของกระผม”

พระมหาเถระกล่าวว่า “ผู้มีอายุ ท่านเป็นพระธรรมกถึก สิ่งอะไรเชื่อว่าอัน
พวกเราพึ่งทราบได้ ก็เพราะอาศัยท่าน เหตุไฉน ท่านจึงพูดอย่างนี้”

“ท่านผู้เจริญ ขอท่านจงอย่าทำอย่างนี้ ขอท่านจงเป็นที่พึ่งของกระผม”

ก็พระเถระเหล่านั้นทั้งหมดล้วนเป็นพระชีณาสพทั้งนั้น

ลำดับนั้น พระมหาเถระส่งพระ ไปฐิละนั้นไปสู่สำนักพระอนุเถระ ด้วยคิด
ว่ “ภิกษุนี้มีมานะ เพราะอาศัยการเรียนแท้”

แม้พระอนุเถระนั้น ก็กล่าวกะพระ ไปฐิละนั้นอย่างนั้นเหมือนกัน
พระอนุเถระเมื่อส่งท่านไป โดยท่านองนี้ ก็ส่งไปสู่สำนักของสามเณรผู้มีอายุ
๗ ขวบ ผู้ใหม่กว่าสามเณรทั้งหมด ซึ่งนั่งเย็บผ้าอยู่ในที่พักกลางวัน

พระเถระทั้งหลาย นำมานะของท่านออกได้ด้วยอุบายอย่างนี้

พระ ไปฐิละมีมานะอันพระเถระทั้งหลายนำออกแล้ว จึงประคองอัญชลี
ในสำนักของสามเณร แล้วกล่าวว่า

“ท่านสัตบุรุษ ขอท่านจงเป็นที่พึ่งของผม”

สามเณรนั้นกล่าวว่า

“ตายจริง ท่านอาจารย์ ท่านพูดอะไรนั้น ท่านเป็นคนแก่ เป็นพหูสูต
เหตุอะไรๆ พึ่งเป็นกิจอันผมควรรู้ในสำนักของท่าน”

“ท่านสัตบุรุษ ท่านอย่าทำอย่างนี้ ขอท่านจงเป็นที่พึ่งของผมให้ได้”

“ท่านขอรับ หากท่านจักเป็นผู้อดทนต่อ โอวาทได้ไซ้ร้ ผมจักเป็นที่พึ่ง
ของท่าน”

“ผมเป็นได้ ท่านสัตบุรุษ เมื่อท่านกล่าวว่า จงเข้าไปสู่ไฟ ผมจักเข้าไป
แม้สู่ไฟได้ทีเดียว”

ลำดับนั้น สามเณรพาท่านไปสระแห่งหนึ่งในที่ไม่ไกล แล้วกล่าวกะท่าน
ว่า

“ท่านขอรับ ท่านนุ่งห่มตามเดิมนั้นแหละ จงลงไปสู่สระนี้”

สามเณรนั้นรู้ว่าจิวรสองชั้นที่พระเถระนั้นนุ่งห่มมีราคามาก แต่เพื่อ
ทดลองว่าพระเถระจักเป็นผู้อดทนต่อ โอวาทได้หรือไม่ จึงกล่าวอย่างนั้น แม้
พระเถระก็ลงไป ด้วยคำๆ เดียวเท่านั้น เมื่อชายจิวรเปียก สามเณรจึงกล่าว
กะท่านว่า

“มาเถิด ท่านขอรับ”

แล้วกล่าวกะท่านผู้มายืนอยู่ว่า

“ท่านผู้เจริญ ในจอมปลวกแห่งหนึ่ง มีช่องอยู่ ๖ ช่อง ในช่องเหล่านั้น
เหย้าเข้าไปภายในช่องๆ หนึ่ง บุคคลประสงค์จะจับมัน จึงอุดช่องทั้ง ๕ นอกนี้
ทำลายช่องที่ ๖ แล้ว จึงจับเอา โดยช่องที่มันเข้าไปนั่นเอง บรรดาทวารทั้งหก
แม้ท่านจงปิดทวารทั้ง ๕ อย่างนั้นแล้ว จงเริ่มตั้งบริกรรมนี้ไว้ใหม่ โนทวาร”

ด้วยนัยมีประมาณเท่านี้ ความแจ่มแจ้งได้มีแก่ภิกษุผู้เป็นพหูสูต ดุจการ
ลูก โพล่งขึ้นแห่งดวงประทีปฉะนั้น พระโฏฐิตะกล่าวว่า

“ท่านสัตบุรุษ คำประมาณเท่านี้แหละ พอละ”

แล้วจึงหยั่งลงในกายที่เปื้อนธุลี ปรรากสมณธรรม

พระศาสดาประทับนั่งในที่สุดประมาณ ๑๒๐ โยชน์เทียว ทอดพระเนตร
ดูภิกษุนั้นแล้ว ดำริว่า

“ภิกษุนั้นเป็นผู้มีปัญญากว้างขวางดุจแผ่นดินด้วยประการใดแล การที่
เธอตั้งตนไว้ด้วยประการนั้นนั่นแล ย่อมสมควร”

แล้วทรงเปล่งพระรัศมีไป ประหนึ่งตรัสอยู่กับภิกษุ นั้น ตรัสพระคาถา
นี้ว่า

**“ปัญญาย่อมเกิด เพราะการประกอบแล
ความสิ้นไปแห่งปัญญา เพราะการไม่ประกอบ
บัณฑิตรู้ทาง ๒ แพร่งแห่งความเจริญและความเสื่อมนั้นแล้ว
พึงตั้งตนไว้โดยประการที่ปัญญาจะเจริญขึ้นได้”**

ในกาลจบพระคาถา พระโฆฏิเถระตั้งอยู่ในพระอรหัตแล้ว ดังนี้

ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ

A magical forest scene with a glowing path, trees, and a starry sky. The path is illuminated by a bright, golden light, and the trees are silhouetted against the light. The sky is dark with many small, bright stars. The overall atmosphere is ethereal and dreamlike.

ท่านจงเปลื้องอาลัยในก่อนเสียด
จงเปลื้องอาลัยข้างหลังเสียด
จงเปลื้องอาลัยในท่ามกลางเสียด
จึงเป็นผู้ถึงฝั่งแห่งภพ
มีใจหลุดพ้นในธรรมทั้งปวง
จะไม่เข้าถึงชาติและชราอีก

~ ตถาคต ~

บุตฺรเศรษฐีชื่ออุคคเสน

คณะนักฟ้อนประมาณ ๕๐๐ คน ไปยังกรุงราชคฤห์ แสดง
มหรสพถวายแด่พระราชชาติตลอด ๗ วัน ได้เงินและทองเป็นอัน
มาก มหาชนต่างดูมหรสพและตกรางวัล ในระหว่างการแสดง
อย่างไม่มีสิ้นสุด

ลำดับนั้น ธิดานักหกคะเมนคนหนึ่ง ขึ้นไปสู่ไม้แป้น หกคะเมน
เบื่องบนของไม้แป้นนั้น เดินฟ้อนและขับร้องบนอากาศ ณ ที่สุดแห่งไม้แป้น

สมัยนั้น บุตรเศรษฐีชื่ออุคคเสน ยืนอยู่บนเตียงที่ตั้งซ้อนๆ กันกับเหล่า
สหาย แลดูการแสดงของนางจึงเกิดความรักขึ้น เมื่อกลับสู่เรือนแล้ว คิดว่า
“เมื่อเราได้นาง จึงจักอยู่ เมื่อเราไม่ได้ก็จะตายเสียในที่นี้แหละ” ดังนี้แล้ว
อดอาหาร นอนอยู่บนเตียง มารดาของเขาถามว่า

“พ่อ เจ้าเป็นโรคอะไร”

เขากล่าวว่า “เมื่อฉันได้ลูกสาวของนักฟ้อนคนนั้น ก็จะมีชีวิตอยู่ เมื่อฉัน
ไม่ได้ ก็ตายเสียในที่นี้แหละ”

“พ่อ เจ้าอย่าทำอย่างนี้เลย พวกเราจักนำนางกุมาริกาคนอื่นซึ่งสมควร
แก่ตระกูลและโภคะของพวกเรามาให้แก่เจ้า”

แม้มารดาจะกล่าวเช่นนั้น อุคคเสนก็ยังนอนกล่าวอย่างนั้นเหมือนเดิม
แม้มารดาของเขาจะอ่อนวอนเขาก็ไม่ยินยอม บิดาของเขาจึงให้เรียกสหาย
ของนักฟ้อนมา ให้ทรัพย์พันกหาปณะ แล้วกล่าวว่า

“ท่านจงไปหาพ่อของนางนักฟ้อน ให้เงินนี้แก่เขา แล้วขอลูกสาวของ
เขาให้แก่บุตรชายของฉันเถิด”

เมื่อเขาได้แจ้งความต้องการนี้แก่พ่อของนางนักฟ้อน
นั้นแล้ว พ่อของนางนักฟ้อนกล่าวว่า

Audio 7

“แม้ข้าพเจ้าจะรับเอาทาบณะแล้ว ก็ให้ลูกสาวไม่ได้ ก็ถ้าว่าบุตรชายของท่านไม่ได้ลูกสาวของข้าพเจ้าแล้วไม่อาจจะเป็นอยู่ไซ้ร้ ถ้ากระนั้น บุตรของท่านจงเที่ยวไปกับพวกข้าพเจ้าเถิด ข้าพเจ้าจักให้ลูกสาวแก่เขา”

เมื่อบิดาบอกความนั้นแก่บุตรแล้ว บุตรเศรษฐีพูดว่า

“ฉันจักเที่ยวไปกับพวกนักพ้ออนนั้น”

แม้บิดามารดาของเขาจะอ้อนวอนไม่ให้ไป เขาก็ไม่สนใจ ได้ออกไปยังสำนักของนักพ้ออน

เขาได้แต่งงานกับนางนักพ้ออน และได้เดินทางร่วมกับคณะนักพ้ออน เที่ยวแสดงศิลปะในบ้าน นิคม และราชธานีต่างๆ ไม่นานนัก นางนักพ้ออนก็ตั้งครรภ์และคลอดบุตร นางประสงค์จะเข้าบุตรของตน จึงพูดว่า

“ลูกของคนเฝ้าเกวียน ลูกของคนหาบของ ลูกของคนไม่รู้อะไรๆ”

ฝ่ายบุตรเศรษฐีนั้น กำลังขนหญ้ามาให้โคในที่พักเกวียน และยกสิ่งของที่ได้จากการแสดงศิลปะ บุตรเศรษฐีทราบความที่นางขบร้องปรารภตน จึงถามว่า

“หล่อนพูดหมายถึงฉันหรือ”

นางตอบว่า “จ๊ะ ฉันพูดหมายถึงท่าน”

“เมื่อเป็นเช่นนั้น ฉันจักไป”

“จะเกิดประโยชน์อะไรกับฉัน ถ้าท่านจะไปหรือจะอยู่”

ดังนี้แล้ว ก็ขับเพลงบทนั้นนั้นแลเรื่อยไป

ได้ยินว่า นางอาศัยรูปสมบัติของตนและทรัพย์ซึ่งเป็นรายได้ จึงมิได้เกรงใจบุตรเศรษฐีในเรื่องอะไรๆ บุตรเศรษฐีนั้น คิดว่า

“นางนี้ถือตัวเช่นนี้ เพราะอาศัยอะไรเล่าหนอ”

เมื่อทราบว่าเพราะอาศัยศิลปะ บุตรเศรษฐีจึงคิดว่า ช่างเถิด เราก็จักเรียนศิลปะ เขาจึงรำเรียนศิลปะอันเป็นความรู้ของพ่อตา และได้แสดงศิลปะในบ้านนิคมต่างๆ จนมาถึงกรุงราชคฤห์โดยลำดับ คณะเพื่อนได้ป่าวร้องว่า

“ในอีก ๗ วันข้างหน้า บุตรเศรษฐีชื่ออุคคเสน จักแสดงศิลปะแก่ชาวพระนคร”

ในเวลาใกล้รุ่งวันที่ ๗ พระผู้มีพระภาคทรงตรวจดูสัตว์โลก ทรงเห็นอุคคเสนเข้าไปในข่าย คือพระญาณของพระองค์ จึงทรงใคร่ครวญอยู่ว่า “เหตุอะไรหนอจักมี” พระผู้มีพระภาคได้ทราบว่า “พຽ່ງนี้บุตรเศรษฐีจักยึนบนปลายไม้แป้นด้วยหวังว่าจักแสดงศิลปะ มหาชนจักประชุมกันเพื่อดูเขา เราจักแสดงคาถาประกอบด้วยบท ๔ ในสมาคมนั้น การบรรลุลุทธิจักมีแก่สัตว์ ๘๔,๐๐๐ เพราะได้ฟังธรรมนั้น แม้อุคคเสนก็จักตั้งอยู่ในพระอรหัต”

พระองค์ทรงกำหนดเวลาแล้ว เสด็จเข้าไปยังกรุงราชคฤห์เพื่อบิณฑบาตพร้อมทั้งภิกษุหมู่ใหญ่ พระผู้มีพระภาคยังไม่ทันเสด็จเข้าไปภายในพระนคร ชาวพระนครต่างมาประชุมกันเพื่อดูศิลปะ อุคคเสนได้ขึ้นไปสู่ไม้แป้นสูง ๖๐ ศอก ยืนอยู่บนปลายไม้แป้น ได้ให้สัญญาณนิ้วมือแก่ มหาชนเพื่อต้องการให้เอิกเกริก เขายืนบนปลายไม้แป้น หกคะเมน ในอากาศ ๗ ครั้ง แล้วลงมายืนบนปลายไม้แป้นอีก

ขณะนั้น พระผู้มีพระภาคกำลังเสด็จไปสู่พระนคร มหาชนต่างหันไปสนใจพระองค์เท่านั้น อุคคเสนแลดูแล้วเกิดความเสียใจว่า “ศิลปะนี้เราเพิ่งแสดงประจำปีเป็นครั้งแรก ก็เมื่อพระผู้มีพระภาคเสด็จเข้าไปยังพระนคร มหาชนไม่แลดูเรา แลดูแต่พระผู้มีพระภาคเท่านั้น การแสดงศิลปะของเราเปล่าประโยชน์แล้วหนอ”

พระผู้มีพระภาคทรงทราบความคิดของเขา จึงตรัสเรียกพระมหาโมคคัลลานะ แล้วตรัสว่า

“โมคคัลลานะ เธอจงไปพูดกะบุตรเศรษฐีว่า ‘ท่านจงแสดงคิลปะ’ ”
พระเถระไปยืนอยู่ ณ ใต้ไม้ไผ่บนนั้น เรียกบุตรเศรษฐีมา แล้วกล่าวว่า
“เชิญเถิด อุกคเสนะ บุตรคนพ่อนผู้มีกำลังมาก เชิญท่านทำความยินดี
แก่บริษัทเถิด เชิญท่านทำให้มหาชนร่าเริงเถิด”

เมื่อได้ยินถ้อยคำของพระเถระแล้ว อุกคเสนเป็นผู้มีใจยินดี เข้าใจว่า
พระผู้มีพระภาคมีพระประสงค์จะดูคิลปะของเรา จึงยืนบนปลายไม้ไผ่บน แล้ว
กล่าวว่า

“เชิญเถิด ท่าน โมคคัลลานะผู้มีปัญญามาก มีฤทธิ์มาก เชิญท่านจงดู
กระผมจะทำความยินดีแก่บริษัท จะยังมหาชนให้ร่าเริง”

ครั้นกล่าวอย่างนั้นแล้ว ก็กระโดดจากปลายไม้ไผ่บนขึ้นสู่อากาศ
หกคะเมน ๑๔ ครั้ง ในอากาศ แล้วลงมายืนอยู่บนปลายไม้ไผ่บนตามเดิม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสกะเขาว่า

“อุคคเสน ธรรมดาบัณฑิตต้องละความอาลัยรัก ใคร่ในชั้นทั้งหลาย
ทั้งที่เป็นอดีต อนาคต และปัจจุบันเสียแล้ว พ้นจากทุกข์ทั้งหลาย มีชาติ
เป็นต้น” แล้วตรัสพระคาถานี้ว่า

“ท่านจงเปลื้องอาลัยในก่อนเสีย
จงเปลื้องอาลัยข้างหลังเสีย
จงเปลื้องอาลัยในท่ามกลางเสีย
จึงเป็นผู้ถึงฝั่งแห่งภพ มีใจหลุดพ้นในธรรมทั้งปวง
จะไม่เข้าถึงชาติและชราอีก”

ในกาลจบเทศนา การตรัสรู้ธรรมได้มีแก่สัตว์ทั้ง ๘๔,๐๐๐ แล้ว

ฝ่ายบุตรเศรษฐีกำลังยืนอยู่บนปลายไม้แป้น บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วย
ปฏิสัมภทา แล้วลงจากไม้แป้นมาสู่ที่ใกล้พระผู้มีพระภาค ถวายบังคมด้วย
เบญจางคประดิษฐ์ ทูลขอบรรพชาแก่พระผู้มีพระภาค

พระผู้มีพระภาคทรงเหยียดพระหัตถ์เบื้องขวา ตรัสกับอุคคเสนว่า

“ท่านจงเป็นภิกษุมาเถิด”

อุคคเสนนั้นได้เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งบริวาร ๘ ประหนึ่งพระเถระมีพรรษาตั้ง
๖๐ ในขณะที่นั้นนั่นเอง

ฝ่ายธิดาของนักฟ่อนนั้นคิดว่า

“สิ่งใดเป็นคติของสามีเรา สิ่งนั้นก็เป็นคติแม่ของเรา”

ดังนั้นแล้ว บรรพชาในสำนักของภิกษุณีทั้งหลาย ดำรงอยู่ในพระอรหัต
ในกาลต่อมา ดังนี้แล

ในกาลต่อมา พวกภิกษุถามท่านพระอุคคเสนว่า

“ท่านอุคคเสน เมื่อท่านลงจากปลายไม้แป้น สูงตั้ง ๖๐ ศอก ท่านไม่กลัว
บ้างหรือ”

ท่านพระอุคคเสนตอบว่า

“ความกลัวย่อมไม่มีแก่ผม”

เมื่อท่านตอบแล้ว พวกภิกษุจึงกราบทูลแต่พระผู้มีพระภาคว่า

“พระพุทธเจ้าข้า พระอุคคเสนพูดอยู่ว่า ผมไม่กลัว เธอพูดไม่จริง ย่อม
อวดคุณวิเศษ”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุผู้ตัดสัง โยชน์ได้แล้ว เช่นเดียวกับ
อุคคเสนผู้บุตรของเรา หากแล้ว หาพริ้นพริ้งไม่”

ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถาว่า

“เรากล่าวผู้ที่ตัดสัง โยชน์ทั้งหมดได้ ไม่สะดุ้ง

ผู้ล่วงกิเลสเป็นเครื่องข้อง

ไม่ประกอบด้วย โยคะกิเลสแล้ว ว่าเป็นพราหมณ์”

ในกาลจบเทศนา การบรรลุธรรมพิเศษได้มีแล้วแก่ชนเป็นอันมาก

รุ่งขึ้นวันหนึ่ง พวกภิกษุสนทนากันใน โรงธรรมว่า

“ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย เหตุคือการอาศัยลูกสาวนักฟ้อน เทียวไปกับนัก
ฟ้อน ของภิกษุผู้ถึงพร้อมด้วยอุปนิสัยแห่งพระอรหัตตอย่างนี้ เป็นอย่างไร
หนอแล เหตุแห่งอุปนิสัยพระอรหัตตเป็นอย่างไร”

ขณะนั้น พระผู้มีพระภาคเสด็จมา ตรัสถามว่า

“ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้พวกเธอนั่งประชุมกันด้วยเรื่องอะไร”

เมื่อภิกษุเหล่านั้นกราบทูลเรื่องนี้ ดังนี้แล้ว พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย เหตุแม้ทั้งสองนั้น อุคคเสนนี้ผู้เดียวทำไว้แล้ว”

เมื่อจะทรงประกาศเนื้อความนั้น จึงทรงนำอดีตนิทานมา ตรัสว่า

บุพกรรมของพระอุคคเสนเถระ

ในอดีตกาล ชาวพระนครพาราณสีกำลังก่อสร้างสุพรรณเจดีย์สำหรับ
พระกัสสปทศพล พวกกุลบุตรบรรพตของเคี้ยวของบริ โภคเป็นอันมากใน
ยาน กำลังไปสู่เจดีย์สถาน ด้วยตั้งใจว่า “พวกเราจักทำหัตถกรรม”

พระเถระองค์หนึ่งกำลังเข้าไปบิณฑบาต ลำดับนั้น นางกุลธิดาคนหนึ่ง
แลเห็นพระเถระในระหว่างทาง จึงกล่าวกะสามีว่า

“นาย พระผู้เป็นเจ้าของเราเข้ามาอยู่เพื่อบิณฑบาต อนึ่ง ของเคี้ยว ของบริโภครของเราในเรือนมีเป็นอันมาก นายจงนำบาตรของท่านมา เราทั้งสองจักถวายภิกษา”

สามีนำบาตรมาแล้ว ภรรยาทำบาตรนั้น ให้เต็มด้วยของควรเคี้ยวของควรบริโภค แล้วให้สามีถวายพระเถระ ทั้งสองคนกล่าวความปรารถนาว่า

“ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าทั้งสองคนพึงมีส่วนแห่งธรรมอันท่านเห็นแล้วนั้น เทียว”

พระเถระนั้นเป็นพระชีณาสพ เพราะฉะนั้น เมื่อท่านเล็งดู ทราบภาวะ คือความสำเร็จในความปรารถนาของเขาทั้งสองนั้นแล้ว ได้ทำการยิ้ม หยงนั้น เห็นอาการนั้นเข้า จึงพูดกะสามีว่า

“นาย พระคุณเจ้าของเรายิ้ม ท่านจักเป็นเด็กนักฟ้อน”

ฝ่ายสามีของนางตอบว่า

“ก็จักเป็นอย่างนั้น นางผู้เจริญ”

นี่เป็นบุพกรรมของเขาทั้งสองนั้น

สามีภรณานั้นดำรงอยู่ในอัตภาพนั้นชั่วอายุ แล้วก็เกิด ในเทวโลก เคลื่อนจากที่นั้นแล้ว หยงนั้นเกิด ในเรือนของคนนักฟ้อน ชายเกิด ในเรือนของเศรษฐี

เพราะความที่ให้คำตอบแก่ภรณานั้นว่า ‘จักเป็นอย่างนั้นนางผู้เจริญ’ พระอุคคเสนจึงต้องเทียวไปกับพวกนักฟ้อน

เพราะอาศัยบิณฑบาตที่ถวายแก่พระเถระผู้ชีณาสพ ท่านจึงบรรลุ พระอรหัต ดังนี้แล

ผู้ละทิ้งกิจที่ควรทำ

ก็ภิกษุละทิ้งสิ่งที่ควรทำ แต่ทำสิ่งที่ไม่ควรทำ
อาสวะทั้งหลายย่อมเจริญแก่ภิกษุเหล่านั้น
ผู้มีมานะ ประดุจไม้้ออันยกขึ้นแล้ว ประมาทแล้ว

ส่วนสติอันไปในกาย อันภิกษุเหล่าใดปราศกด้วยดีเป็นนิตย์
ภิกษุเหล่านั้นมีปกติทำเนืองๆ ในกิจที่ควรทำ
ย่อมไม่เสพสิ่งที่ไม่ควรทำ
อาสวะทั้งหลายของภิกษุเหล่านั้น
ผู้มีสติ มีสัมปชัญญะ
ย่อมถึงความตั้งอยู่ไม่ได้

~ ปกิณณกวรรค ~

ภิกษุชาวนครภัททียะ

ภิกษุชาวนครภัททียะได้เป็นผู้ชวนชวาวาย ในการประดับเชิงเท้า
ภิกษุทั้งหลายตำหนิโทษการทำเช่นนั้นของภิกษุเหล่านั้น
จึงกราบทูลแต่พระศาสดา

พระศาสดาทรงติเตียนภิกษุเหล่านั้นแล้ว ตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายมาด้วยกิจอย่างหนึ่ง แล้วชวนชวาวาย
ในกิจอีกอย่างหนึ่ง”

เมื่อจะทรงแสดงธรรม ได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ว่า

“ก็ภิกษุละทิ้งสิ่งที่ควรทำ แต่ทำสิ่งที่ไม่ควรทำ
อาสวะทั้งหลายย่อมเจริญแก่ภิกษุเหล่านั้น
ผู้มีมานะ ประดุงไม้้ออันยกขึ้นแล้ว ประมาทแล้ว

ส่วนสติอันไปในกายอันภิกษุเหล่าใดปรารภด้วยดีเป็นนิตย์
ภิกษุเหล่านั้นมีปกติทำเนืองๆ ในกิจที่ควรทำ
ย่อมไม่เสพสิ่งที่ไม่ควรทำ
อาสวะทั้งหลายของภิกษุเหล่านั้น
ผู้มีสติ มีสัมปชัญญะ
ย่อมถึงความตั้งอยู่ไม่ได้”

ในกาลจบเทศนา ภิกษุเหล่านั้นตั้งอยู่ในพระอรหัตแล้ว
เทศนาได้มีประโยชน์แม้แก่บุคคลที่ประชุมกันแล้ว ดังนี้แล

Audio 8

ตนเองฝึกได้ยาก

A magical forest scene with a glowing path and a large tree trunk on the left. The path is illuminated by a bright, golden light that fades into the distance. The trees are tall and thin, with their leaves glowing in shades of green and yellow. The sky is dark with many small, bright stars. The overall atmosphere is dreamlike and ethereal.

บุคคลสอนผู้อื่นอย่างไร
ก็พึงทำตนอย่างนั้น
ผู้ที่ฝึกตนดีแล้ว จึงควรฝึกผู้อื่น
เพราะตนนั้นแลฝึกได้ยากยิ่ง

~ อัตตวรรค ~

พระปรานิกตีสสเถระ

พระปรานิกตีสสเถระเรียนพระกัมมัฏฐานในสำนักของพระศาสดาแล้ว ไปจำพรรษาในป่ากับพวกภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป พระเถระกล่าวสอนว่า

“ผู้มีอายุทั้งหลาย พวกท่านเรียนพระกัมมัฏฐานในสำนักของพระพุทธเจ้าผู้ทรงพระชนม์อยู่ จงเป็นผู้ไม่ประมาท ทำสมณธรรมเถิด” ดังนี้แล้ว ตนเองก็ไปนอนหลับ

ภิกษุเหล่านั้นจึงกรมในปฐมยาม แล้วเข้าไปสู่วิหารในมัชฌิมยาม เมื่อพระเถระตื่นขึ้นได้ไปสู่สำนักของภิกษุเหล่านั้น กล่าวว่า

“พวกท่านมาด้วยหวังว่า จักหลับนอนดังนี้หรือ จงรีบออกไปทำสมณธรรมเถิด” ดังนี้แล้ว ตนเองก็ไปนอนเหมือนอย่างเดิม

พวกภิกษุเหล่านั้นจึงกรมภายนอกวิหารในมัชฌิมยาม แล้วเข้าไปสู่วิหารในปัจฉิมยาม เมื่อพระเถระนั้นตื่นขึ้นอีก ก็ไปสู่สำนักของภิกษุเหล่านั้น นำภิกษุเหล่านั้นออกจากวิหาร แล้วตนเองก็ไปนอนหลับเสียอีก

เมื่อพระเถระกระทำอยู่อย่างนั้นเป็นนิตย์ ภิกษุเหล่านั้นไม่สามารถจะทำการสาธยายหรือทำพระกัมมัฏฐานไว้ในใจได้ จึงถึงความฟุ้งซ่าน

ภิกษุเหล่านั้นปรึกษากันว่า

“อาจารย์ของพวกเราปรารภความเพียรเหลือเกิน พวกเราจักคอยจับผิดท่าน”

พวกภิกษุเห็นกิริยาของพระเถระนั้นแล้ว จึงกล่าวว่า

“ผู้มีอายุทั้งหลาย พวกเราฉิบหายแล้ว อาจารย์ของพวกเราสั่งพวกเราให้ปฏิบัติ แต่ตัวท่านไม่ยอมปฏิบัติ”

บรรดาภิกษุเหล่านั้นลำบากอยู่เหลือเกิน ไม่มีภิกษุรูป

Audio 9

ใดที่สามารถทำคุณวิเศษให้บังเกิดได้ เมื่อออกพรรษาแล้ว ภิกษุเหล่านั้นจึง
ไปสู่สำนักของพระศาสดา พระศาสดาตรัสถามว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเป็นผู้ไม่ประมาท ทำสมณธรรมหรือ?”

ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลเนื้อความทั้งหมด

“ภิกษุทั้งหลาย อาจารย์ของพวกเธอได้ทำอันตรายแก่พวกเธอไม่ใช่แค่
ในบัดนี้เท่านั้น แม้ในกาลก่อน เขาก็ได้ทำอันตรายแก่พวกเธอเหมือนกัน”

เมื่อภิกษุเหล่านั้นทูลอ้อนวอน พระศาสดาจึงตรัสอภิลักขิต
ความว่า

อภิลักขิตว่าด้วย ไก่ขันไม่เป็นเวลา

ในอดีตกาล ครั้งพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติอยู่ในพระนคร
พาราณสี พระโพธิสัตว์บังเกิดในสกุลอุทิจจพราหมณ์ เจริญวัยแล้ว สำเร็จ
การศึกษาในศิลปวิทยาทุกอย่าง เป็นอาจารย์ทิศาปาโมกข์ในพระนคร
พาราณสี สอนศิลปะแก่มาณพประมาณ ๕๐๐ คน พวกมาณพเหล่านั้นลุด
ตามเสียงขันของไก่ขันยามตัวหนึ่ง แล้วศึกษาศิลปะ ต่อมามันได้ตาย
พวกเขาจึงเที่ยวแสวงหาไก่อื่น

ครั้งนั้น มาณพผู้หนึ่งหักฟืนอยู่ในป่าช้า เห็นไก่ตัวหนึ่ง จึงจับมาใส่กรง
เลี้ยงไว้ ไก่ตัวนั้นมิได้รู้ว่าควรขันในเวลาไหน เพราะมันเติบโตในป่าช้า
บางครั้งก็ขันดึกเกินไป บางคราวก็ขันเวลาอรุณขึ้น พวกมาณพพากัน
ศึกษาศิลปะในเวลาที่ยังขันดึกเกินไป ไม่อาจศึกษาได้จนอรุณขึ้น พากัน
นอนหลับไป แม้ข้อที่ท่องจำได้แล้ว ก็ลืมเลือน ในเวลาที่ยังขันสว่างเกินไป
เล่า ต่างก็ไม่ได้ท่องบ่นเลย มาณพกล่าวกันว่า

“เดี๋ยวมันขันดึกไป เดียวก็ขันสายไป อาศัยไก่ตัวนี้ พวกเราคงเรียน
ศิลปะวิทยาไม่สำเร็จ”

พวกเขาช่วยกันจับมันปิดคอกจนตาย แล้วบอกอาจารย์ว่า

“ไก่ที่ขันไม่เป็นเวลา พวกผมฆ่ามันเสียแล้ว”

อาจารย์กล่าวว่า

“มันถึงความตาย เพราะมันเจริญเติบโต โดยมีได้รับการสั่งสอนเลย”
ดังนั้นแล้ว กล่าวคานานี้ ความว่า

“ไก่ตัวนี้ไม่ได้เติบโตอยู่กับพ่อแม่ ไม่ได้อยู่ในสำนักอาจารย์ ย่อมไม่รู้
จักกาลที่ควรขันและไม่ควรขัน”

พระศาสดาทรงนำพระธรรมเทศนานี้มาแล้ว ทรงประชุมชาดกว่า

“ไก่ที่ขันไม่เป็นเวลา ในครั้งนั้นได้มาเป็นปธานิกติสสะ มาณพได้มาเป็น
พวกเธอทั้งหลาย ส่วนอาจารย์ได้มาเป็นเรตถาคต” ดังนั้นแล้ว ตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย อันธรรมาภิกษุเมื่อกล่าวสอนคนอื่น พึงทำตนอย่างนั้น
เพราะบุคคลเมื่อกล่าวสอนอย่างนั้น เป็นผู้ฝึกดีแล้ว ชื่อว่า ย่อมฝึกได้”

แล้วตรัสพระคาถานี้ว่า

“บุคคลสอนผู้อื่นอย่างไร ก็พึงทำตนอย่างนั้น
ผู้ที่ฝึกตนดีแล้ว จึงควรฝึกผู้อื่น
เพราะตนนั้นแลฝึกได้ยากยิ่ง”

ในกาลจบเทศนา ภิกษุแม้ประมาณ ๕๐๐ รูปนั้น บรรลุพระอรหัตผลแล้ว
ดังนั้นแล

คຸ່ມຄຣອງຕນ

A magical forest scene with a glowing path, trees, and a starry sky. The path is illuminated by a bright, golden light, and the trees are silhouetted against the light. The sky is filled with stars and a soft, ethereal glow. The overall atmosphere is dreamlike and serene.

ท่านทั้งหลายควรรักษาตน
เหมือนกับชาวนครป้อมนครที่ตั้งอยู่ปลายแดน
ทั้งภายในและภายนอก
เวลาอย่าล่วงเลยท่านทั้งหลายไปเสีย
เพราะว่าชนทั้งหลายผู้ปล่อยใจให้เวลาล่วงไปเปล่า
ย่อมโศกเศร้าเสียใจภายหลัง
เบียดเสียดกันในนรก

~ นิมิตต ~

อาคันตุกกิกุ

ภิกษุผู้อาคันตุกะหลายรูปเข้าจำพรรษาอยู่ในนครที่ตั้งอยู่ชายแดนแห่งหนึ่ง ได้อยู่อย่างมีความสุขในเดือนแรก ต่อมาในเดือนที่สอง พวกโจรได้มาปล้นหมู่บ้านที่ภิกษุเหล่านั้นเที่ยวบิณฑบาต จับชาวบ้านไปเป็นเชลย ตั้งแต่นั้นมา ชาวเมืองได้พากันมาปฏิสังขรณ์นครเพื่อป้องกันพวกโจร จึงไม่ได้อุปัฏฐากภิกษุเหล่านั้น พวกภิกษุเหล่านั้นจำพรรษาอย่างไม่สำราญ ครั้นออกพรรษาแล้ว ได้ไปสู่กรุงสาวัตถีเพื่อจะเฝ้าพระศาสดา ถวายบังคมพระศาสดาแล้ว นั่ง ณ ที่สมควรส่วนหนึ่ง

พระศาสดาทรงทำการปฏิสังขรณ์กับภิกษุเหล่านั้น ตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพากันอยู่สบายหรือ”

ภิกษุเหล่านั้นทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า พวกข้าพระองค์อยู่สบายแต่ในเดือนแรกเท่านั้น ในเดือนที่สองพวกโจรได้ปล้นบ้าน ตั้งแต่นั้น ชาวเมืองพากันปฏิสังขรณ์นคร ไม่ได้อุปัฏฐากพวกข้าพระองค์ เพราะฉะนั้น พวกข้าพระองค์จึงจำพรรษา โดยหาความสำราญมิได้”

“ช่างเถอะ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธออย่าได้คิดเลย ธรรมดาว่า ความอยู่เป็นสุขสำราญตลอดกาลเป็นนิตย์อันบุคคลหาได้ยาก ธรรมดาว่า ภิกษุรักษาอัตภาพนั้นแหละ เหมือนกับพวกมนุษย์เหล่านั้นคุ้มครองนครย่อมควร”

ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“ท่านทั้งหลายควรรักษาตน
เหมือนกับชาวนครป้องกันนครที่ตั้งอยู่ปลายแดน
ทั้งภายในและภายนอก

Audio 10

เวลาอย่างลวงเลยท่านทั้งหลายไปเสีย
เพราะว่าชนทั้งหลายผู้ปล่อยให้เวลาผ่านไปเปล่า
ย่อม โศกเศร้าเสียใจภายหลัง เบียดเสียดกัน ในนรก”

ในกาลจบเทศนา ภิกษุเหล่านั้นเกิดความสังเวช ตั้งอยู่ในพระอรหัต-
ผลแล้ว ดังนี้แล

ผู้ยังโลกนี้ให้สว่าง

A magical forest scene with a glowing path and a large tree trunk on the left. The path is illuminated by a bright, golden light that fades into the distance. The trees are tall and thin, with their leaves glowing in shades of green and yellow. The sky is dark with many small, bright stars. The overall atmosphere is dreamlike and ethereal.

ก็ผู้ใดประมาทในกาลก่อน
ภายหลังไม่ประมาท
ผู้นั้นยอมทำโลกนี้ให้สว่างได้
เหมือนดวงจันทร์พ้นแล้วจากหมอก

~ โทกวรรณ ~

พระสัมมาชชชนเณระ

ท่านพระสัมมาชชชนเณระเเทยวกวาดอยูเะเนองๆ ตลอดเวลา ไมเะประมาณเวลาว่าเขาหรือเะเ็น วันหนึ่ง ท่านถือไมเะกวาดไปสูเะสำนักของพระเรวัตเะเระ ผูเะนั่งพักกลางวันอยูเะ แล้วกล่าววว่า

“พระเะเระนี้เะเป็นผู้เกะยจคร้านมาก บริโภคของที่ชชชนถวายด้วยศรัทธา แล้วมานั่งอยูเะ พระเะเระนั้นถือเอาไมเะกวาด แล้วกวาดที่แห่งใดแห่งหนึ่งจิงควร”

พระเรวัตเะเระคิดวว่า “เราจกให้โอวาทแกเะเธอ” ดั่งนี้แล้ว จิงกล่าววว่า “มานี้เะเนะ คุณ”

พระสัมมาชชชนเะเระตอบวว่า “อะไร ขอรับ”

“ท่านจงไปอาบน้ำ แล้วจงมา”

พระสัมมาชชชนเะเระได้ทำอย่างนั้นแล้ว ลำดับนั้น พระเะเระให้เธอนั่ง ณ ส่วนสุดข้างหนึ่ง แล้วกล่าวสอนวว่า

“ธรรมดาภิกษุไมควรเเทยวกวาดอยูตลอดทุกเวลา ก็การที่ภิกษุกวาดแต่เข้าตรูแล้ว เเทยวบิณฑบาต กลับจากบิณฑบาตแล้ว มานั่งในที่พักกลางวันหรือในที่พักกลางวัน สาธยายอาการ ๓๒ เริ่มตั้งความสิ้นความเสื่อมในอติภาพ แล้วลุกขึ้นกวาดในเวลาเะเ็น จิงควร”

พระสัมมาชชชนเะเระนั้นตั้งอยูเะในโอวาทของพระเะเระแล้ว ไม่นานเท่าไร ก็บรรลุพระอรหัต สถานทีต่างๆ ได้รกรุงรัง ภิกษุทั้งหลายกล่าววแก่พระสัมมาชชชนเะเระนั้นวว่า

“สัมมาชชชนเะเระผู้มีอายุ ทีนี้รกรุงรัง เพราะเหตุไร ท่านจิงไมกวาด”

พระสัมมาชชชนเะเระกล่าววว่า

Audio 11

“ท่านผู้เจริญ กระผมทำแล้วอย่างนั้น ในเวลาประมาท บัดนี้ กระผมเป็น
ผู้ไม่ประมาทแล้ว”

ภิกษุทั้งหลายได้กราบทูลแต่พระศาสดาว่า

“พระเถระนี้พยากรณ์อรรถผล พระพุทธเจ้าข้า”

พระศาสดาตรัสว่า

“อย่างนั้นภิกษุทั้งหลาย ในกาลก่อน บุตรของเราเที่ยวกวาดอยู่ในเวลา
ประมาท แต่บัดนี้ บุตรของเรายับยั้งอยู่ด้วยความสุขซึ่งเกิดแต่มรรคผล
จึงไม่กวาด” ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

“ก็ผู้ใดประมาทในกาลก่อน
ภายหลังไม่ประมาท
ผู้นั้นยอมทำโลกนี้ให้สว่างได้
เหมือนดวงจันทร์พ้นแล้วจากหมอก”

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอริยผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติผล
เป็นต้น ดังนี้แล

การกั้นจิต

A magical forest scene with a glowing path, trees, and a starry sky. The path is illuminated by a bright, golden light, and the trees are silhouetted against the light. The sky is filled with stars and a soft, ethereal glow. The overall atmosphere is serene and mystical.

รู้จักกายนี้อันเปรียบด้วยหม้อ
กั้นจิตอันเปรียบด้วยนคร
พึงรบบมารด้วยอาวุธคือ ปญญา
พึงรักษาความชนะที่ชนะแล้ว
และพึงเป็นผู้ไม่ติดอยู่

~ จิตตวรรค ~

ภิกษุผู้ปราศกวีปัสสนา

ภิกษุ ๕๐๐ รูป ในกรุงสาวัตถีเรียนกัมมัฏฐานตราบเท่าพระ
อรหันต์ในสำนักพระศาสดาแล้วคิดว่า เราจักทำสมณธรรม
ภิกษุเหล่านั้นจึงเดินทางไปประมาณ ๑๐๐ โยชน์ ได้ถึงตำบล
ใหญ่ตำบลหนึ่ง พวกชาวบ้านเห็นภิกษุเหล่านั้น จึงนิมนต์ให้นั่ง
บนอาสนะที่จัดไว้ อังคาสด้วยภัตตาหารทั้งหลาย มีข้าวยา
เป็นต้นอันประณีต แล้วเรียนถามว่า

“พวกท่านจะไปทางไหน ขอรับ”

ภิกษุเหล่านั้นกล่าวว่า

“พวกเราจักไปสถานที่ที่ผาสุก”

ชาวบ้านจึงวิงวอนว่า

“นิมนต์พวกท่านอยู่ในที่นี้ตลอด ๓ เดือนนี้เถิด ขอรับ แม้พวกกระผมก็
จักตั้งอยู่ในสภาวะ รักษาศีลในสำนักของพวกท่าน”

เมื่อพวกภิกษุรับนิมนต์แล้ว จึงเรียนว่า

“ในที่นี้ไม่ไกลมีไพรสณฑ์ใหญ่มาก นิมนต์พวกท่านพักอยู่ที่ไพรสณฑ์นั้น
เถิด ขอรับ” ดังนี้แล้ว ส่งไป

ภิกษุเหล่านั้นเข้าไปสู่ไพรสณฑ์นั้นแล้ว พวกเทวดาผู้สิงอยู่ในไพรสณฑ์
คิดว่า “พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายมีศีล ถึงไพรสณฑ์นี้โดยลำดับแล้ว ก็เมื่อ
พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายพำนักอยู่ในที่นี้ การที่พวกเราพาบบุตรและภาดาขึ้น
ต้นไม้ ไม่ควรเลย” จึงนั่งลงบนพื้นดิน คิดว่า “พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายอยู่ที่นี้
คือนเดียว พรุ่งนี้จักไปเป็นแน่”

ในวันรุ่งขึ้น ฝ่ายพวกภิกษุเที่ยวไปบิณฑบาตในบ้าน
แล้วก็กลับมายังไพรสณฑ์นั้นนั้นแล พวกเทวดาคิดว่า “ใครๆ

Audio 12

คงนิมนต์ภิกษุสงฆ์ไว้ฉันพรุ่งนี้ เพราะฉะนั้นจึงกลับมา วันนี้ไม่ไป พรุ่งนี้เห็น
จักไปแน่” แล้วก็พากันพักอยู่ที่พื้นดินประมาณครึ่งเดือน โดยอุบายนี้

แต่นั้นมา พวกเทวดาคิดว่า “ท่านผู้เจริญทั้งหลายเห็นจักอยู่ในที่นี่
ตลอด ๓ เดือน ก็เมื่อท่านทั้งหลายอยู่ในที่นี่ พวกเราขึ้นนั่งบนต้นไม้ก็ไม่ควร
ครั้งจะให้พวกบุตรและภาดานั่งบนพื้นดินตลอด ๓ เดือน ก็เป็นทุกข์ของ
พวกเรา พวกเราต้องทำอะไร ให้ภิกษุเหล่านี้หนีไป จึงจะควร”

เทวดาเหล่านั้นเริ่มแสดงร่างผีหัวขาด และให้ได้ยินเสียงอมมนุษย์ใน
ที่พักกลางคืน ที่พักกลางวัน และในที่จงกรมนั้นๆ โรคทั้งหลายมีจาม ไอ
เป็นต้น เกิดแก่พวกภิกษุ ภิกษุเหล่านั้นถามกันและกันว่า

“ผู้มีอายุ โรคอะไรเสียดแทงคุณ โรคอะไรเสียดแทงคุณ”

ภิกษุต่างกล่าวว่า

“โรคจามเสียดแทงผม โรคไอเสียดแทงผม” ดังนี้แล้ว กล่าวว่า

“ผู้มีอายุ วันนี้ผมได้เห็นร่างผีหัวขาด ในที่จงกรม ผมได้เห็นร่างผีใน
ที่พักกลางคืน ผมได้ยินเสียงอมมนุษย์ในที่พักกลางวัน ที่นี่เป็นที่ควรเว้น
อยู่ที่นี่ ความไม่เหมาะสมแก่พวกเรา พวกเราจักไปที่สำนักของพระศาสดา”

ภิกษุเหล่านั้นออกไปสู่สำนักของพระศาสดาโดยลำดับ ถวายบังคม
แล้ว นั่ง ณ ส่วนข้างหนึ่ง

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกะภิกษุเหล่านั้นว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่อาจอยู่ในที่นั้นหรือ”

ภิกษุเหล่านั้นทูลว่า “อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า อารมณ์อันน่ากลัว
ปรากฏแก่ข้าพระองค์ทั้งหลายผู้พำนักอยู่ในที่นั้น เพราะเหตุนั้น จึงมีความ
ไม่เหมาะสม

ด้วยเหตุนั้น ข้าพระองค์ทั้งหลายจึงคิดว่าที่นั้นเป็นที่ควรเว้น แล้วทั้ง
ที่นั้นมาสู่สำนักของพระองค์”

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไปในที่นั่นนั่นแลสมควร”

“ไม่อาจ พระพุทธเจ้าข้า”

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่เอาอาวุธไป บัดนี้ พวกเธอจงเอาอาวุธไป
เถิด”

“ถือเอาอาวุธชนิดไหนไปหรือ พระพุทธเจ้าข้า”

“เราจักให้อาวุธแก่พวกเธอ พวกเธอจงถือเอาอาวุธที่เราให้ไป”

ดังนี้แล้ว ตรัสเมตตสูตรทั้งสิ้นว่า

เมตตสูตร

“กุลบุตรผู้ฉลาด ในประโยชน์ ประารถนาเพื่อจะตรัสรู้สันตบพ พึงบำเพ็ญ
ไตรสิกขา กุลบุตรนั้นพึงเป็นผู้อาจหาญ เป็นผู้ตรง ซื่อตรง วาง่าย อ่อนโยน
ไม่เย่อหยิ่ง สันโดษ เลี้ยงง่าย มีกิจน้อย มีความประพฤติเบา มีอินทรีย์
อันสงบแล้ว มีปัญญาเครื่องรักษาตน ไม่คะนอง ไม่พัวพันในสกุลทั้งหลาย
และไม่พึงประพฤติทุจริตเล็กน้อยอะไรๆ ซึ่งเป็นเหตุให้ท่านผู้รู้เหล่าอื่น
ติเตียนได้ พึงเจริญเมตตาในสัตว์ทั้งหลายว่า

ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้มีสุข มีความเกษม มีตนถึงความสุขเถิด
สัตว์มีชีวิตเหล่าใดเหล่าหนึ่งมีอยู่ เป็นผู้สะดุ้งหรือเป็นผู้มั่นคง ไม่มีส่วนเหลือ
สัตว์เหล่าใดมีกายยาวหรือใหญ่ ปานกลางหรือสั้น ผอมหรือพี ที่เราเห็น
แล้วหรือไม่ได้เห็น อยู่ในที่ไกลหรือในที่ใกล้ ที่เกิดแล้วหรือแสวงหาที่เกิด
ขอสัตว์ทั้งหมดนั้น จงเป็นผู้มีตนถึงความสุขเถิด

สัตว์อื่นไม่พึงข่มขู่สัตว์อื่น ไม่พึงดูหมิ่นอะไรเขาในที่ไหนๆ ไม่พึง
ปรารถนาทุกข์ให้แก่กันและกันเพราะความโกรธ เพราะความเคียดแค้น

มารดาถนอมบุตรคนเดียวผู้เกิดในตนแม้ด้วยการยอมสละชีวิตได้
ฉันใด กุลบุตรผู้ฉลาดในประโยชน์ พึงเจริญเมตตามีในใจไม่มีประมาณ
ในสัตว์ทั้งปวง แม้นั้น

กุลบุตรนั้นพึงเจริญเมตตามีในใจไม่มีประมาณไปในโลกทั้งสิ้น
ทั้งเบื้องบน เบื้องต่ำ เบื้องขวาง ไม่คับแคบ ไม่มีเวร ไม่มีศัตรู

กุลบุตรผู้เจริญเมตตานั้นยืนอยู่ก็ดี เดินอยู่ก็ดี นั่งอยู่ก็ดี นอนอยู่ก็ดี
พึงเป็นผู้ปราศจากความง่วงเหงาเพียงใด ก็พึงตั้งสติไว้เพียงนั้น

บัณฑิตทั้งหลายกล่าววิหารธรรมนี้ว่า เป็นพรหมวิหารในธรรมวินัยของ
พระอรียเจ้า

และกุลบุตรผู้เจริญเมตตา ไม่เข้าไปอาศัยทิฐิ เป็นผู้มีศีล ถึงพร้อมแล้ว
ด้วยทักษะ นำความยินดีในกามทั้งหลายออกได้แล้ว ย่อมไม่ถึงความนอน
ในครรภ์อีก โดยแท้แล”

ดังนี้แล้ว ตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอพึงสาธยายเมตตสูตรนี้ตั้งแต่ไพโรสณฑ์
ภายนอกวิหาร เข้าไปสู่ภายในวิหาร”

ภิกษุเหล่านั้นถวายบังคมพระศาสดา ออกเดินทางไปถึงไพโรสณฑ์นั้น
โดยลำดับ พวกท่านสาธยายเมตตสูตรเป็นหมู่ ภายนอกวิหาร เข้าไปสู่ไพโร
สณฑ์ พวกเทวดาใน

ไพโรสณฑ์ทั้งหมดกลับได้เมตตาจิต ทำการต้อนรับภิกษุเหล่านั้น ถาม โดย
เอื้อเฟื้อ

ถึงการรับบาตร จีวร การนวดเพนกาย ทำการอารักขาให้อย่างเรียบร้อยแก่
พวกภิกษุในที่นั้น ได้เป็นผู้นั่งสงบตั้งพนมจักร ขึ้นชื่อว่าเสียงแห่งอมนุษย์
มิได้มีแล้ว ในที่ไหนๆ จิตของภิกษุเหล่านั้นมีอารมณ์เป็นหนึ่ง พวกเขอนั่งใน

ที่พักกลางคืนและที่พักกลางวัน ยังจิตให้หยังลง ในวิปัสสนา เริ่มตั้งความ
สิ้นความเสื่อม ในตน คิดว่า

“ขึ้นชื่อว่าอัตภาพนี้เชื่อกับภาชนะดิน เพราะอรรถว่าต้องแตก ไม่มั่นคง”
ดังนี้แล้ว เจริญวิปัสสนา

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับนั่ง ในพระคันธกุฏินั้นเอง ทรงทราบว่า
ภิกษุเหล่านั้นเริ่มวิปัสสนาแล้ว จึงทรงเรียก
ภิกษุเหล่านั้น ตรัสว่า

“อย่างนั้นนั่นแล ภิกษุทั้งหลาย ขึ้นชื่อว่า
อัตภาพนี้ ย่อมเป็นเชื่อกับด้วยภาชนะดิน โดย
แท้ เพราะอรรถว่าต้องแตก ไม่มั่นคง”

ดังนี้แล้ว ทรงฉายพระโอภาสไป แม้
ประทับอยู่ในที่ ๑๐๐ โยชน์ ก็เป็นประหนึ่ง
ประทับนั่ง ในที่เฉพาะหน้าของภิกษุเหล่านั้น
ทรงฉายพระรัศมีพรรณรังสี มีพระรูปปรากฏอยู่
ตรัสพระคาถานี้ว่า

“รู้จักกายนี้อันเปรียบด้วยหม้อ
กั้นจิตอันเปรียบด้วยนคร
พึงรบบมารด้วยอาวุธคือ ปัญญา
พึงรักษาความชนะที่ชนะแล้ว
และพึงเป็นผู้ไม่ติดอยู่”

ในเวลาจบเทศนา ภิกษุ ๕๐๐ รูป บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภिता
ทั้งหลายในที่นั้นทีเดียว แล้วสรรเสริญ ชมเชย ทั้งถวายบังคมพระสรีระ
อันมีวรรณะเพียงดังทองของพระตถาคต ดังนี้แล

“

ขึ้นชื่อว่าอัตภาพนี้
เชื่อกับภาชนะดิน
เพราะอรรถว่าต้องแตก
ไม่มั่นคง

”

ຜູ້ເປັນເດຣ:

A magical forest scene with a glowing path, trees, and a starry sky. The path is illuminated by a bright, golden light, and the trees are silhouetted against the light. The sky is filled with stars and a soft, ethereal glow. The overall atmosphere is dreamlike and serene.

บุคคลไม่เชื่อว่าเป็นเดระ
เพราะมีพมหงอกบนคีระษะ
ผู้มีวัยแก่รอบแล้วนั้น
เราเรียกว่า แก่เปล่า
ส่วนผู้ใดมีสัจจะ ธรรมะ อหิงสา สัจญญะ และทมะ
ผู้นั้นมีมลทินอันกายแล้ว
ผู้มีปัญญา
เรากล่าวว่า เป็นเดระ

~ รัมมัตตวรรค ~

พระลกุณฏกภัททียเถระ

วันหนึ่ง เมื่อพระลกุณฏกภัททียเถระไปสู่ที่บำรุงพระศาสดา แล้วกลับไป ขณะนั้น ภิกษุผู้อยู่ป่าประมาณ ๓๐ รูป ก็มาถวาย บังคมพระศาสดา แล้วนั่ง

พระศาสดาทอดพระเนตรเห็นอุปนิสัยแห่งพระอรหันต์ของภิกษุ เหล่านั้นแล้ว ตรัสถามปัญหาที่ว่า

“พระเถระองค์หนึ่งพึงกลับไป พวกเธอเห็นไหม”

พวกภิกษุทูลว่า “ไม่เห็น พระพุทธเจ้าข้า”

“พวกเธอเห็นพระเถระนั้นมิใช่หรือ”

“เห็นสามเณรรูปหนึ่ง พระพุทธเจ้าข้า”

“ภิกษุทั้งหลาย นั้นไม่ใช่สามเณร นั้นเป็นพระเถระ”

“เล็กน้อย พระพุทธเจ้าข้า”

“ภิกษุทั้งหลาย เราไม่เรียกว่าเถระ เพราะความเป็นคนแก่ เพราะเหตุ สักว่านั่งบนอาสนะพระเถระ ส่วนผู้ใดแทงตลอดสัจจะทั้งหลายแล้ว ตั้งอยู่ในความเป็นผู้ไม่เบียดเบียนมหาชน ผู้นี้ชื่อว่า เป็นเถระ”

ดังนั้นแล้ว ได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ว่า

“บุคคลไม่ชื่อว่า เป็นเถระ เพราะมีผมหงอกบนศีรษะ

ผู้มีวัยแก่รอบแล้วนั้น เราเรียกว่า แก่เปล่า

ส่วนผู้ใดมีสัจจะ ธรรมะ อหิงสา สัจญมมะ และทมะ

ผู้นั้นมีมลทินอันกายแล้ว

ผู้มีปัญญา

เรากล่าวว่า เป็นเถระ”

Audio 13

ในกาลจบเทศนา ภิกษุเหล่านั้นตั้งอยู่ในพระอรหัตแล้ว ดังนี้แล

ຜູ້ມີຈິຕໄມ່ບຽກພັກຣ໌

A magical forest scene with a glowing path and a large tree trunk on the left. The path is illuminated by a bright, golden light that fades into the distance. The trees are tall and thin, with their leaves glowing with a soft, golden light. The sky is dark and filled with many small, bright stars. The overall atmosphere is dreamlike and ethereal.

ภิกษุผู้มีฉันทะเกิดแล้วในพระนิพพานอันใดคราฯ บอกไม่ได้
พึงเป็นผู้อันใจถูกต้องแล้วก็ดี
ผู้มีจิตไม่เกี่ยวเกาะในกามทั้งหลายก็ดี
ท่านเรียกว่า ผู้มีกระแสในเบื้องบน

~ ปยวรรค ~

พระอนาคามีเถระ

วันหนึ่ง พวกสังฆวิहारิกถามพระเถระองค์หนึ่งว่า

“ท่านขอรับ ก็การบรรลุธรรมพิเศษของท่านมีอยู่หรือ”

พระเถระละอายอยู่ คิดว่า

“แม้คฤหัสถชนก็ยังบรรลุพระอนาคามีผลได้ ในเวลาที่เรابرลุ
พระอรหัตแล้วนั้นแล เราจึงบอกกับสังฆวิहारิกเหล่านั้น”

ดังนั้นแล้ว ไม่กล่าวอะไรๆ เลย ไม่นานท่านก็ได้มรณภาพ แล้วเกิดใน
เทวโลกชั้นสุทธาวาส พวกสังฆวิहारิกของท่านร้องให้คร่ำครวญไปสู่สำนัก
พระศาสดา ถวายบังคมพระศาสดา แล้วนั่ง ณ ส่วนข้างหนึ่ง

พระศาสดาตรัสกะภิกษุเหล่านั้นว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอร้องให้ทำไม”

พวกภิกษุทูลว่า “อุปัชฌายะของข้าพระองค์มรณภาพแล้ว พระพุทธเจ้า
ข้า”

“ช่างเถิด ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายอย่าคิดเลย นั้นชื่อว่าเป็นธรรม
ที่ยั่งยืน”

“พระพุทธเจ้าข้า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แม้ข้าพระองค์ก็ทราบอยู่
แต่พวกข้าพระองค์ได้ถามถึงการบรรลุธรรมพิเศษกะพระอุปัชฌายะ ท่านไม่
บอกอะไรๆ เลย มรณภาพเสียแล้ว เหตุนั้น พวกข้าพระองค์จึงเป็นทุกข์”

“อย่าคิดเลย ภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌายะของพวกเธอบรรลุอนาคามีผล
แล้ว เธอละอายอยู่ว่า แม้พวกคฤหัสถ์ก็บรรลุอนาคามีผล
เราเมื่อบรรลุอรหัตแล้ว จึงจักบอกแก่พวกสังฆวิहारิกนั้น
อุปัชฌายะของพวกเธอจึงไม่บอกอะไรๆ แก่พวกเธอเลย

เมื่อมรณภาพแล้ว ได้เกิดในชั้นสุทธาวาส วางใจ

Audio 14

เสียเถิดภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌายะของพวกเขาเถอถึงความเป็นผู้มีจิตไม่เกี่ยว
เกาะในกามทั้งหลาย มีกระแสในเบื้องบน”

ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“ภิกษุผู้มีฉันทะเกิดแล้ว ในพระนิพพานอัน ใครๆ บอกไม่ได้
พึงเป็นผู้อัน ใจถูกต้องแล้วก็ดี
ผู้มีจิตไม่เกี่ยวเกาะในกามทั้งหลายก็ดี
ท่านเรียกว่า ผู้มีกระแสในเบื้องบน”

ในกาลจบเทศนา ภิกษุเหล่านั้นตั้งอยู่แล้ว ในอรหัตผล เทศนาได้มี
ประโยชน์แม้แก่มหาชน ดังนี้แล

ns:qn

A magical forest scene with a glowing path, trees, and a starry sky. The path is illuminated by a bright, golden light, and the trees are silhouetted against the light. The sky is filled with stars and a soft, ethereal glow. The overall atmosphere is dreamlike and serene.

กระดุกเหล่านี้เฝ้า อันเขาถึงเกลื่อนกลาด
ตุงน้ำเต้าในสารทกาล
มีสีเหมือนนกกพิราบ
ความยินดีอะไรเล่าจกมี
เพราะเห็นกระดุกเหล่านี้

~ ชราวรสก ~

พระอรินาณิกภิกษุ

ภิกษุ ๕๐๐ รูป เรียนกรรมฐานในสำนักพระศาสดาแล้ว เข้าไปสู่ป่าปากเพียรพยายามอยู่ ทำฌาน ให้เกิดขึ้นแล้ว จึงสำคัญว่ากิจของบรรพชิตสำเร็จแล้วเพราะกิเลสทั้งหลายไม่ฟุ้งขึ้น จึงกลับมาด้วยหวังว่าจักกราบทูลคุณที่ตนได้แล้วแต่พระศาสดา

ในเวลาที่พักเธอถึงชุมประตูชั้นนอกเท่านั้น พระศาสดาตรัสกะพระอานนท์เถระว่า

“อานนท์ เราไม่มีกิจกับพวกภิกษุเหล่านี้ จงให้ภิกษุเหล่านี้ไปป่าช้าผิติดิบเสียก่อน กลับมาจากที่นั่นแล้วจึงค่อยเฝ้าเรา”

พระเถระไปแจ้งความนั้นแก่พวกภิกษุแล้ว พวกเธอไม่พูดเลยว่าพวกเราจะได้ประโยชน์อะไรจากการไปป่าช้าผิติดิบ แต่คิดว่าพระพุทธรเจ้าทรงเห็นการณ์ไกล จักทรงเห็นการณ์บางอย่าง แล้วไปสู่ป่าช้าผิติดิบ เมื่อพวกภิกษุเห็นศพในที่นั้น รู้สึกเกลียดชังซากศพที่เขาทิ้งไว้ ๑ วัน ๒ วัน แต่เกิดกำหนดในสรีระอันสดที่พึงถูกทิ้งไว้ ในขณะที่นั่นเอง พวกเธอก็รู้ว่าตนยังมีกิเลส

พระศาสดาประทับนั่งในพระคันธกุฎี ทรงฉายพระรัศมีไปดุจตรัสอยู่เฉพะหน้าของภิกษุเหล่านั้น ตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย การที่เธอทั้งหลายเห็นร่างกระดูกเช่นนั้น ยังความยินดีด้วยอำนาจราคะให้เกิดขึ้น ควรละหรือ”

ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

“กระดูกเหล่านี้ใด อันเขาทิ้งเกลื่อนกลาด
ดูน้ำเต้าในสารทกาล มีสีเหมือนนกกพิราบ
ความยินดีอะไรเล่าจักมี
เพราะเห็นกระดูกเหล่านั้น

Audio 15

ในเวลาจบเทศนา ภิกษุเหล่านั้นได้บรรลุอรหัตผลแล้วตามที่ยืนอยู่เที่ยว
ชมเชยพระผู้มีพระภาคเจ้า มาถวายบังคมแล้ว ดังนี้แล

ใจเป็นประธาน

A magical forest scene with a glowing path, trees, and a starry sky. The path is illuminated with a bright yellow light, and the trees are silhouetted against the light. The sky is dark with many small, bright stars. The overall atmosphere is dreamlike and ethereal.

ใจของท่านผู้พันวิเศษแล้วเพราะรู้ชอบ
ผู้สงบระงับ กงที
เป็นใจสงบแล้ว
วาจาก็สงบแล้ว
การงานก็สงบ

~ อรหันตวรรค ~

พระติสสเถระชาวกรุงโกสัมพี

กุลบุตรชาวกรุง โกสัมพีผู้หนึ่งบวชในพระศาสนา ได้อุปสมบทแล้วปรากฏชื่อว่า พระโกสัมพีวาสิตติสเถระ เมื่อพระเถระนั้นจำพรรษาอยู่ในกรุง โกสัมพี อุปัฏฐากนำไตรจีวร เนยใส และน้ำอ้อยมาวางไว้ใกล้เท้า พระเถระกล่าวกะอุปัฏฐากนั้นว่า

“นี่อะไร อุบาสก”

อุปัฏฐากนั้นกล่าวว่า

“กระผมนิมนต์ท่านให้อยู่จำพรรษามิใช่หรือขอรับ ก็พวกภิกษุผู้จำพรรษาอยู่ในวิหารของพวกกระผม ย่อมได้ลาภนั้น นิมนต์รับเถิดขอรับ”

“ช่างเถิด อุบาสก เราไม่ต้องการวัตถุเหล่านี้”

“เพราะเหตุอะไร ขอรับ”

“แม้สามเณรผู้เป็นกัปปียการกในสำนักของเรา ก็ไม่มี ผู้มีอายุ”

“ท่านผู้เจริญ ถ้ากัปปียการกไม่มี บุตรของกระผมจักเป็นสามเณรในสำนักของพระผู้เป็นเจ้า”

พระเถระรับแล้ว อุบาสกนำบุตรของตนผู้มีอายุ ๗ ขวบไปสู่สำนักของพระเถระแล้ว ได้ถวายว่า

“ขอท่านจงให้เด็กนี้บวชเถิด”

ครั้งนั้น พระเถระชุบผมของเด็กนั้นให้ชุ่มแล้ว ให้ตจปัญจกัมมัฏฐานแล้วให้บวช ในเวลาปลงผมเสร็จนั่นเอง กุมารนั้นก็บรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภทา

ครั้นพระเถระให้กุมารนั้นบวชแล้ว อยู่ในที่นั้นถึงเดือน แล้วคิดว่าจักเฝ้าพระศาสดา จึงให้สามเณรถือห่อภัณฑะเดินไปสู่วิหารแห่งหนึ่งซึ่งอยู่ในระหว่างทาง สามเณร

Audio 16

จัดแจงเสนาสนะเพื่อพระอุปัชฌาย์แล้ว ก็มีดคำ จึงไม่อาจจัดแจงเสนาสนะเพื่อตนได้ ครั้งนั้น พระเถระถามสามเณรผู้มาในเวลาบ่ารุงว่า

“สามเณร เจ้าจัดแจงที่อยู่ของตนแล้วหรือ”

สามเณรนั้นตอบว่า

“กระผมยังไม่ได้จัดแจง ขอรับ”

“ถ้ากระนั้น จงอยู่ในที่อยู่ของฉันเถิด”

พระเถระพาสามเณรนั้นเข้าไปสู่เสนาสนะ ก็พระเถระเป็นปุถุชน พอนอนเท่านั้น ก็หยั่งลงสู่ความหลับ สามเณรคิดว่า

“วันนี้เป็นวันที่ ๓ ของเรา ที่อยู่ในเสนาสนะเดียวกันกับพระอุปัชฌาย์ ถ้าเราจักนอนหลับ พระเถระพึงต้องสหัสยาบัติ เราจะนั่งอย่างเดียว ยิ่งกาลให้น้อมล่วงไป”

สามเณรนั่งคู้บัลลังก์ใกล้เตียงของพระอุปัชฌาย์ ยิ่งราตรีให้น้อมล่วงไปแล้ว พระเถระลุกขึ้นในเวลาใกล้รุ่ง คิดว่าควรให้สามเณรออกไป จึงจับพัดที่วางอยู่ข้างเตียง เอาปลายใบพัดตีเสื้อลำแพนของสามเณร แล้วยกพัดขึ้นเบื้องบนกล่าวว่า

“สามเณร จงออกไปข้างนอก”

ใบพัดได้กระทบตาของสามเณรแตกทันใดนั้นนั่นเอง สามเณรกล่าวว่า

“อะไร ขอรับ”

“เจ้าจงลุกขึ้น ออกไปข้างนอก”

สามเณรปิดตาด้วยมือข้างหนึ่งแล้วออกไป ในเวลาทำวัตร สามเณรไม่นั่งนิ่งด้วยคิดว่าตาของเราแตกแล้ว กุมตาด้วยมือข้างหนึ่ง ถือก้ามกวาดด้วยมือข้างหนึ่ง กวาดเวจกุฎีและที่ล้างหน้า และตั้งน้ำล้างหน้าไว้ แล้วกวาดบริเวณ

สามเณรนั้นเมื่อถวายไม้ชำระฟันแก่พระอุปัชฌาย์ ได้ถวายด้วยมือเดียว ครั้งนั้น พระอุปัชฌาย์กล่าวกะสามเณรนั้นว่า

“สามเณรนี้ไม่ได้สำเหนียกหนอ จึงได้ถวายไม้ชำระฟันแก่อาจารย์และอุปัชฌาย์ด้วยมือเดียว”

สามเณรตอบว่า

“ผมทราบขอรับว่านั่นไม่เป็นวัตร แต่มือข้างหนึ่งของผมไม่ว่าง”

“เป็นอะไรหรือ สามเณร”

สามเณรนั้นบอกความเป็นไปตั้งแต่ต้น พระเถระพอฟังแล้วมีใจสลดกล่าวว่า

“โอ กรรมหนักอันเราทำแล้ว จงอดโทษแก่ฉัน สัตบุรุษ ฉันไม่รู้ข้อนั้น ขอจงเป็นที่พึงแก่ฉัน”

ดังนี้แล้ว ประคองอัญชลี นั่งกระ โหยง ไกล่เท้าของเด็กอายุ ๗ ขวบ

ลำดับนั้น สามเณรบอกกะพระเถระนั้นว่า

“กระผมมิได้พูดเพื่อต้องการเหตุนั้นขอรับ เพื่อตามรักษาจิตของท่าน กระผมจึงได้พูดแล้วอย่างนี้

ในข้อนี้ โทษของท่านไม่มี โทษของผมนักไม่มี นั่นเป็นโทษของวิภูฏะเท่านั้น ขอท่านอย่าคิดมาก ผมไม่ต้องการให้ท่านร้อนใจ จึงไม่บอก”

แม้สามเณรจะกล่าวอธิบาย พระเถระก็ไม่คลายความสลดใจ ถือภักทะของสามเณรไปสู่สำนักของพระศาสดา

แม้พระศาสดาประทับนั่งทอดพระเนตรการมาของพระเถระนั้นเหมือนกัน พระเถระไปถวายบังคมพระศาสดา ทำความบันเทิงกับพระศาสดาแล้ว พระศาสดาตรัสถามว่า

“พอดพอทนหรือ ภิกษุ ความไม่ผาสุกที่รุนแรงอะไรๆ ไม่มีหรือ”

พระเถระกราบทูลว่า

“พอดพอทนพระพุทธเจ้าข้า ความไม่ผาสุกที่รุนแรงอะไรๆ ของข้าพระองค์ไม่มี ก็อีกอย่างหนึ่งแล คนอื่นผู้มีคุณอย่างล้นเหลือจะเหมือนสามเณรเด็กนี้ อันข้าพระองค์ไม่เคยเห็น”

พระศาสดาตรัสถามว่า

“กรรมอะไรที่สามเณรนี้ทำแล้วหรือ ภิกษุ”

พระเถระกราบทูลความเป็นไปทั้งหมดตั้งแต่ต้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วกราบทูลว่า

“พระพุทธเจ้าข้า สามเณรนี้เมื่อข้าพระองค์ให้ยก โทษ ได้กล่าวกะข้าพระองค์อย่างนี้ว่า ในข้อนี้ โทษของท่านไม่มีเลย โทษของผมนั้นไม่มี นั่นเป็นโทษของวัฏฏะเท่านั้น ขอท่านอย่าคิดแล้ว สามเณรทำให้ข้าพระองค์เบาใจแล้วนั้นเทียว ด้วยประการฉะนี้ ไม่ทำความ โกรธ ไม่ทำความประทุษร้ายในข้าพระองค์เลย

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ผู้สมบุรณ์ด้วยคุณเห็นปานนี้ อันข้าพระองค์ไม่เคยเห็น”

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกะเธอว่า

“ภิกษุ ธรรมดาพระชินาสพทั้งหลาย ไม่โกรธ ไม่ประทุษร้ายต่อใครๆ เป็นผู้มีอินทรีย์สงบแล้ว เป็นผู้มีใจสงบแล้วเทียว”

ดังนี้แล้ว เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรม ตรัสพระคาถานี้ว่า

“ใจของท่านผู้พ้นวิเศษแล้ว เพราะรู้ชอบ
ผู้สงบระงับ คงที เป็นใจสงบแล้ว
วากาก็สงบแล้ว การงานก็สงบ”

ในเวลาจบเทศนา พระติสสเถระชาวกรุง โกสัมพีบรรลुพระอรหัตพร้อม
ด้วยปฏิสัมภิตาทั้งหลาย ธรรมเทศนาได้เป็นประโยชน์แม่แก่มหาชนที่เหลือ
ดังนี้แล

การเห็นภัยในความประมาท

A magical forest scene with a glowing path and a large tree trunk on the left. The path is illuminated by a bright, golden light, and the trees are silhouetted against a starry night sky. The overall atmosphere is ethereal and dreamlike.

ภิกษุยินดีแล้วในความไม่ประมาณ
หรือมีปกติเห็นภัยในความประมาณ
ย่อมเพาสังโยชน์ทั้งละเอียดและหยาบไป
ตจไฟเพาเชื่อมากและน้อยไป ฉะนั้น

~ อัมปมาทรรค ~

ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

ภิกษุรูปหนึ่งเรียนกัมมัฏฐานตราบเท่าถึงพระอรหันต์ในสำนักพระศาสดาแล้ว เข้าป่าเพียรพยายามอยู่ก็ไม่อาจบรรลุพระอรหันต์ได้ ท่านคิดว่าเราจักไปทูลพระศาสดาให้ตรัสบอกกัมมัฏฐานให้วิเศษ ดังนี้แล้ว ออกจากป่านั้น

ขณะกำลังเดินไปยังสำนัก

ของพระศาสดา เห็นไฟป่าไหม้อยู่ในระหว่างหนทาง จึงรีบขึ้นไปบนยอดเขา โล้นลูกหนึ่ง นั่งดูไฟซึ่งกำลังไหม้ป่า ยึดเอาเป็นอารมณ์ว่า

“ไฟนี้เผาเชื้อทั้งหลายมากและน้อยไป ฉันทิด แม่ไฟคือ อริยมรรคญาณ ก็จักพึงเผาสังโยชน์ทั้งหลายมากและน้อยไป ฉันทันั้น”

พระศาสดาประทับนั่ง ในพระคันธกุฎี ทรงทราบวาระจิตของเธอแล้ว ตรัสว่า

“อย่างนั้นแล ภิกษุ สังโยชน์ทั้งหลาย ละเอียดและหยาบ ซึ่งเกิดอยู่ในภายในของสัตว์เหล่านี้ ดูกเชื่อมากบ้างน้อยบ้าง ฉะนั้น ควรเผาสังโยชน์เหล่านั้นด้วยไฟคือ ญาณเสีย แล้วทำให้เป็นของไม่ควรเกิดอีก”

ดังนี้แล้ว ทรงเปล่งพระรัศมีปรากฏประหนึ่งว่า ประทับนั่ง ณ ที่จำเพาะหน้าของภิกษุนั้น ตรัสพระคาถานี้ว่า

“

ไฟนี้เผาเชื้อทั้งหลายมาก
และน้อยไป ฉันทิด แม่ไฟคือ
อริยมรรคญาณ ก็จักพึงเผา
สังโยชน์ทั้งหลายมาก
และน้อยไป ฉันทันั้น

”

Audio 17

“ภิกษุยินดีแล้วในความไม่ประมาท
หรือมีปกติเห็นภัยในความประมาท
ย่อมเผาสังโยชน์ ทั้งละเอียดและหยาบไป
จุดไฟเผาเชื้อมากและน้อยไป ฉะนั้น”

ในกาลจบคาถา ภิกษุนั้นเผาสังโยชน์ทั้งหมดแล้ว บรรลุพระอรหัต
พร้อมด้วยปฏิสัมภิทาทั้งหลายในที่นั้นนั้นเทียว แล้วเหาะมาทางอากาศ
ชมเชย สรรเสริญพระสรีระของพระตถาคตซึ่งมีพระณะดุจทองคำ
ถวายบังคมแล้วหลีกไป ดังนี้แล

ผู้ตัดพวงดอกไม้ของมาร

ภิกษุรู้แจ้งกายนี้ว่ามีฟองน้ำเป็นเครื่องเปรียบ
รู้ชัดกายนี้ว่ามีพยับแดดเป็นธรรม
ตัดพวงดอกไม้ของมารเสียแล้ว
พึงถึงสถานที่มัจจุราชไม่เห็น คือ นิพพาน

~ บุญพวรรค~

พระเถระผู้เจริญมริจิกัมมัฏฐาน

ภิกษุรูปหนึ่งเรียนกัมมัฏฐานในสำนักพระศาสดาแล้ว คิดว่า “เราจักทำสมณธรรม” ดังนี้แล้ว เข้าไปสู่ป่า พากเพียรพยายาม แต่ก็ไม่อาจบรรลุพระอรหัตได้ จึงกลับมายังสำนักพระศาสดา ด้วยตั้งใจว่าเราจักทูลอาราธนาให้ตรัสบอกพระกัมมัฏฐานให้พิเศษ

ท่านเห็นพยับแดดในระหว่างทาง เจริญมริจิกัมมัฏฐานว่า “พยับแดดนี้ตั้งขึ้นแล้ว ในฤดูร้อน ย่อมปรากฏแก่บุคคลทั้งหลายผู้ยืนอยู่ ณ ที่ไกล ดุจมีรูปร่าง แต่ไม่ปรากฏเลยแก่บุคคลผู้มาสู่ที่ใกล้ ฉะนั้น ไต แม้อัตภาพนี้ก็มีรูปร่างเหมือนอย่างนั้น เพราะอรรถว่า เกิดขึ้นและเสื่อมไป”

ท่านเดินต่อมา เกิดเมื่อยล้า จึงลงสร้างน้ำที่แม่น้ำอจิรวดี แล้วนั่ง ได้ร่มไม้ริมฝั่งแม่น้ำ ท่านมองดูกระแสอันเขียว ได้เห็นฟองน้ำใหญ่ตั้งขึ้นด้วยการกระทบกันของน้ำ

แล้วแตกไป จึงถือเอาเป็นอารมณ์ว่า

“แม้อัตภาพนี้ก็มีรูปร่างอย่างนั้นเหมือนกัน เพราะอรรถว่า เกิดขึ้นแล้วก็แตกไป”

พระศาสดาประทับอยู่ที่พระคันธกุฎีนั้นแล ทอดพระเนตรเห็นพระเถระนั้นแล้ว จึงตรัสว่า

“

ท่านเดินต่อมา เกิดเมื่อยล้า จึงลงสร้างน้ำที่แม่น้ำอจิรวดี แล้วนั่ง ได้ร่มไม้ริมฝั่งแม่น้ำ ท่านมองดูกระแสอันเขียว ได้เห็นฟองน้ำใหญ่ตั้งขึ้นด้วยการกระทบกันของน้ำแล้วแตกไป จึงถือเอาเป็นอารมณ์ว่า แม้อัตภาพนี้ก็มีรูปร่างอย่างนั้นเหมือนกัน เพราะอรรถว่า เกิดขึ้นแล้วก็แตกไป

”

Audio 18

“อย่างนั้นนั่นแหละ ภิกษุ อัตภาพนี้มีรูปอย่างนั้นแล มีอันเกิดขึ้นและ
แตกไป เป็นสภาพแน่แท้เหมือนฟองน้ำและพยับแดด” ดังนี้แล้ว ตรัสพระ
คาถานี้ว่า

“ภิกษุรู้แจ้งกายนี้ว่ามีฟองน้ำเป็นเครื่องเปรียบ
รู้ชัดกายนี้ว่ามีพยับแดดเป็นธรรม
ตัดพวงดอกไม้ของมารเสียแล้ว
พึงถึงสถานที่มัจจุราชไม่เห็น คือ นิพพาน”

ในกาลจบคาถา พระเถระบรรลुพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภิตา
ทั้งหลาย

ตัดความรักของตน

A magical forest scene with a glowing path, trees, and a starry sky. The path is illuminated by a bright, golden light, and the trees are silhouetted against the light. The sky is filled with stars and a soft, ethereal glow. The overall atmosphere is dreamlike and serene.

เรอจตตควมเยื่อใยของตนเสีย
เหมือนบุคคลดอนดอกโกมุก
ที่เกิดในสรทกกาลด้วยมือ
จงเจริญทงแห่งสันตติทีเดียว
เพราะพระนัพพานอันพระสุคตแสดงแล้ว

~ มรรควรรค ~

สัทธิวิหาริกของพระสารีบุตรเถระ

บุตรของนายช่างทองคนหนึ่งมีรูปงาม ได้บวชในสำนักของพระสารีบุตรเถระ พระเถระดำริว่า “พวกคนหนุ่ม มีราคะหนา จึงได้ให้อสุภกัมมัฏฐานแก่ท่านเพื่อกำจัดราคะ แต่กัมมัฏฐานนั้นไม่เป็นที่สบายสำหรับท่าน เพราะเหตุนั้น ท่านเข้าไปสู่ป่าพยายามอยู่ ๓ เดือน ก็ไม่สามารถทำให้จิตแน่วแน่ จึงกลับมายังสำนักของพระเถระ พระสารีบุตรเถระถามว่า

“ท่าน กัมมัฏฐานมาปรากฏแก่ท่านแล้วหรือ”

ท่านจึงบอกความเป็นไปนั้น พระสารีบุตรเถระกล่าวว่า

“การปลงใจว่ากัมมัฏฐานไม่สำเร็จ ดังนี้ ย่อมไม่สมควร”

แล้วได้บอกกัมมัฏฐานนั้น ให้ดีขึ้นอีก ให้แก่ท่าน

แม้ในวาระที่ ๒ ท่านก็ไม่อาจทำคุณวิเศษใดๆ ให้เกิดขึ้นได้ จึงกลับมาบอกแก่พระเถระ แม้พระเถระบอกกัมมัฏฐานนั้น ให้มีเหตุ มีอุปมา ท่านก็ไม่สำเร็จอีก พระเถระคิดว่า

“ภิกษุผู้ทำความเพียร ย่อมทราบนิรณธรรม มีความพอใจในกามเป็นต้น ซึ่งมีอยู่ในตนว่า มีอยู่ และที่ไม่มีมีว่า ไม่มี ก็ภิกษุนี้เป็นผู้ทำความเพียร มิใช่เป็นผู้ไม่ทำ เป็นผู้ปฏิบัติ มิใช่เป็นผู้ไม่ปฏิบัติ แต่เราไม่รู้อัธยาศัยของภิกษุนั้น ภิกษุนั้นจักเป็นผู้ที่พระพุทธเจ้าพึงแนะนำ”

พระเถระจึงพาท่านเข้าไปเฝ้าพระศาสดา แล้วกราบทูลความเป็นไปทั้งหมดว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภิกษุนี้เป็นสัทธิวิหาริกของข้าพระองค์ ข้าพระองค์ให้กัมมัฏฐานชื่อนี้แก่ภิกษุนี้ ด้วยเหตุนี้”

ครั้งนั้น พระศาสดาตรัสกะพระสารีบุตรเถระนั้นว่า

Audio 19

“ชื่อว่าอาสยานุสยญาณย่อมมีแก่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ผู้บำเพ็ญบารมีแล้ว ยังมีน โลกธาตุให้บันลือแล้ว ถึงความเป็นพระสัมพันธุญญ์นั้นแล”

แล้วทรงรำพึงอยู่ว่า

“ภิกษุนี้บวชจากสกุลไหนหนอแล”

ทรงทราบว่า จากสกุลช่างทอง ทรงพิจารณาอัตภาพที่ล่วงมาแล้ว ทรงเห็นอัตภาพ ๕๐๐ ของภิกษุนี้อันเกิดเฉพาะในสกุลช่างทอง แล้วทรงดำริว่า

“ภิกษุหนุ่มนี้ทำหน้าที่ช่างทองอยู่ตลอดกาลนาน หลอมแต่ทองมีสีสุกอย่างเดียว ด้วยคิดว่าเราจักทำให้เป็นดอกกรรณิการและดอกปทุม เป็นต้น อสุภปฏิภูณกัมมัฏฐานไม่เหมาะแก่ภิกษุหนุ่มนี้ กัมมัฏฐานที่พอใจเท่านั้นจึงจะเป็นกัมมัฏฐานที่สบายแก่เธอ”

ดังนี้แล้วจึงตรัสว่า

“สารีบุตร เธอจักเห็นภิกษุที่เธอให้กัมมัฏฐานปฏิบัติตลอด ๔ เดือน บรรลุพระอรหัตตภาพหลังภัตในวันนี้แหละ เธอไปเถิด”

ดังนี้แล้ว ทรงส่งพระเถระไป

พระศาสดาทรงนิรมิตดอกปทุมทองประมาณเท่าจักรด้วยพระฤทธิ์ แล้วทรงทำให้เหมือนมีหยาดน้ำหลังจาก ใบบและก้าน แล้วได้ประทานให้ภิกษุนี้ด้วยพระดำรัสว่า

“เอาเถิด ภิกษุ เธอจงถือเอาดอกปทุมนี้ไปวางไว้ที่กองทรายที่ท้ายวิหาร นั่งขัดสมาธิในที่ตรงหน้า แล้วทำบริกรรมว่า ‘โลहितกัม โลहितกัม’ สีแดง สีแดง”

เมื่อภิกษุนี้รับดอกปทุมจากพระหัตถ์ของพระศาสดาเท่านั้น จิตก็เลื่อมใส ท่านไปยังท้ายวิหาร พูนทรายขึ้น แล้วเสียบก้านดอกปทุมที่กองทรายนั้น แล้วนั่งขัดสมาธิในที่ตรงหน้า เริ่มบริกรรมว่า ‘โลहितกัม โลहितกัม’

ครั้งนั้น นิเวศทั้งหลายของท่านได้ระงับในขณะนั้นนั่นเอง อุปจาร-
ณานบังเกิดขึ้น ท่านยังปฐมฌานให้เกิดขึ้นในลำดับแห่งอุปจารณานั้น
ให้ถึงความเป็นผู้ชำนาญโดยอาการ ๕ คือ อาวัชชนะ การนึก สมาปชชนะ
การเข้า วุฏฐานะ การออก อธิฐฐานะ การตั้ง ใจปรารภ และปัจจเวกขณะ
การพิจารณา แล้วบรรลุฌานทั้งหลายมีทุติยฌาน เป็นต้น นั่งเล่นฌานใน
จตุตถฌานอย่างชำนาญ

พระศาสดาทรงทราบว่าฌานทั้งหลาย
เกิดขึ้นแก่ภิกษุนั้นแล้ว ทรงพิจารณาเห็นว่า
ภิกษุนี้จักสามารถทำคุณวิเศษอันยิ่งให้เกิด
ขึ้นตามธรรมดาของตนหรือหนอ ทรงทราบว่า
จักไม่อาจ แล้วทรงอธิษฐานว่า “ขอดอกปทุม
นั้นจงเหี่ยวแห้งไป”

ดอกปทุมนั้นได้เหี่ยวแห้งมีสีดำ เหมือน
ดอกปทุมที่ถูกขยี้ด้วยมือ ภิกษุนั้นออกจาก
ฌานแล้ว แลดูดอกปทุมนั้น เห็นอนิจจลักษณะ รำพึงว่า

“ทำไมหนอแล ดอกปทุมนี้จึงถูกชรากระทบได้ แม้เมื่ออนุปาตินน-
กสังขารอันชรายังครอบงำได้อย่างนี้ ในอนุปาตินนกสังขารก็ไม่จำเป็นต้องพุดถึง
อันชราคงจักครอบงำแม้อนุปาตินนกสังขารนี้

ก็ครั้นท่านเห็นอนิจจลักษณะแล้ว ทุกขลักษณะและอนัตตลักษณะก็ย่อม
เป็นอันเห็นแล้วเหมือนกัน ภพ ๓ ปราภฏแก่ท่านดุจไฟติดทั่ว และดุจชากศพ
อันบุคคลผูกไว้ที่คอ

ในขณะนั้น พวกเด็กลงสู่สระแห่งหนึ่ง ในที่ไม่ไกลภิกษุนั้น เต็ดดอก
โกมุททั้งหลายแล้วกองไว้บนบก ภิกษุนั้นแลดูดอก โกมุททั้งหลายบนบก
และในน้ำ ลำดับนั้น ดอก โกมุทในน้ำงดงามปราภฏแก่เธอประดุจหลังน้ำ
ออกอยู่ ดอก โกมุทบนบกเริ่มเหี่ยวแห้งที่ปลาย ภิกษุนั้นเห็นอนิจจลักษณะ
ดีขึ้นว่า

“

ทำไมหนอแล ดอกปทุมนี้
จึงถูกชรากระทบได้

”

“ชราย่อมกระทบอนุปาทินนกลังขารอย่างนี้ ทำไมจึงจักไม่กระทบอนุปา-
ทินนกลังขารเล่า”

พระศาสดาทรงทราบว่ บัดนี้กั้มัญฐานปรากฏแก่ภิกษุนี้แล้ว ประทับ
นั่งในพระคันธกุฎีเทียว ทรงเปล่งพระรัศมีไป พระรัศมีนั้นกระทบหน้าภิกษุ
นั้น ครั้นเมื่อท่านพิจารณาอยู่ว่า

“นั่นอะไรหนอ”

พระศาสดาได้เป็นประหนึ่งว่าเสด็จมาประทับยืนอยู่ที่ตรงหน้า ท่านลุก
ขึ้นแล้วประคองอัญชลี

ลำดับนั้น พระศาสดาทรงกำหนดธรรมเป็นที่สบายของเธอแล้ว จึงตรัส
พระคาถานี้ว่า

“เธอจงตัดความเยื่อใยของตนเสีย
เหมือนบุคคลถอนดอก โกมุทที่เกิดในสรทกาลด้วยมือ
จงเจริญทางแห่งสันติทีเดียว
เพราะพระนิพพาน อันพระสุคตแสดงแล้ว”

ในเวลาจบเทศนา ภิกษุนั้นตั้งอยู่ในพระอรหัตแล้ว ดังนี้แล

จิตอันร่าคะไม่มืมซาบ

ปัญญาย่อมไม่บริบูรณ์แก่ผู้มีจิตไม่มั่นคง
ไม่รู้แจ้งซึ่งพระสัจธรรม
มีความเลื่อมใสอันเลื่อนลอย

ภัย คือ ความกลัว
ย่อมไม่มีแก่ผู้มีจิตอันระเคอะไม่ซื่อซาบ
มีใจไม่ถูกโทสะตามกระทบ
ละบุญและบาปได้ ตื่นอยู่

~ จิตตวรรค ~

พระจิตตหัตถกเถระ

กุลบุตรชาวเมืองสาวัตถีคนหนึ่งเข้าป่าตามหาโคที่หายไป ได้พบโคนั้นในเวลาเที่ยง เขาปล่อยโคเข้าฝูงแล้ว เขาถูก ความหิวกระหายรบกวน คิดว่า “เราจักได้อาหารในสำนักของ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าทั้งหลายแน่แท้”

จึงเข้าไปสู่วิหารสำนักของภิกษุทั้งหลาย ไหว้แล้ว ได้ยืนอยู่ ณ ส่วนข้างหนึ่ง ก็ในสมัยนั้นแล ภัตอันเหลือจากภิกษุทั้งหลายนั้นยังมีอยู่ในถาดสำหรับใส่ภัตอันเป็นเดน ภิกษุเหล่านั้นเห็นเขาถูกความหิวรบกวน อยู่ จึงกล่าวว่า

“เชิญท่านกินเถิด”

เขารับภัตพอเยียวยาอรรถภาพจากถาดนั้นบริโภครแล้ว ตื่นน้ำ ล้างมือ ไหว้ภิกษุทั้งหลายแล้วถามว่า

“ท่านขอรับ วันนี้พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าทั้งหลายได้ไปอยู่ที่นิมนต์แล้วหรือ”

“อุบาสก วันนี้ไม่มี ภิกษุทั้งหลายยอมได้ภัตอาหารเนื่อง ๆ โดยท่านอง นี้เทียว”

เขาคิดว่า “พวกเราแม้ทำงานเนื่องๆ ตลอดวันและตลอดคืนก็ยังไม่ได้ ภัตที่อร่อยอย่างนี้ ได้ยินว่า ภิกษุเหล่านี้ยอมฉันภัตเหล่านี้เนื่องๆ เราจะต้องการอะไรจากการเป็นคฤหัสถ์ เราจักเป็นภิกษุ” ดังนี้แล้ว จึงเข้าไปหา ภิกษุทั้งหลายขอบรรพชา พวกภิกษุพูดกะเขาว่า

“เป็นการดี อุบาสก” แล้วให้เขาบรรพชา

เมื่อเขาได้อุปสมบท ทำวัตร และปฏิบัติวัตร ซึ่งเป็นอุปการะ แก่ภิกษุทั้งปวง ล่วงไปเพียง ๒-๓ วันเท่านั้น เขาได้มีร่างกาย อ้วนท้วนเพราะลาภและสักการะที่เกิดขึ้นแก่พระพุทธรูป

Audio 20

ทั้งหลาย

แต่นั้น เขาคิดว่า “เราจักต้องการอะไรด้วยการเที่ยวไปเพื่อภิกษาเลี้ยงชีพ เราจักเป็นคฤหัสถ์”

เขาจึงสึก แล้วทำการงานอยู่ในเรือน ๒-๓ วัน เท่านั้น สรีระก็ชুবผอม แต่มั่นเขาคิดว่า “ประโยชน์อะไรของเราด้วยทุกข์นี้ เราจักเป็นสมณะ”

ดังนี้แล้ว ก็กลับมาบวชใหม่ เขายับยั้งอยู่ไม่กี่วัน กระสันขึ้น แล้วสึกอีก เขาได้มีอุปการะแก่พวกภิกษุในเวลาบวช เพียง ๒-๓ วัน เท่านั้น เขาก็ระอาใจแม้อีก คิดว่า “ประโยชน์อะไรของเราด้วยความเป็นคฤหัสถ์ เราจักบวช” เขาจึงไปไหว้ภิกษุทั้งหลาย ขอบรรพชา

ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายให้เขาบรรพชาอีก เขาบวชแล้วก็สึกอยู่อย่างนี้ถึง ๖ ครั้ง ภิกษุทั้งหลายคิดว่า “ภิกษุนี้ ทำอะไรตามอำนาจแห่งจิต” จึงขนานนามแก่เธอว่า ‘จิตตหัตถเถระ’

เขาเที่ยวไปๆ มาๆ อยู่อย่างนี้เที่ยว ภริยาของเขาคิดมีครรภ์ ในวาระที่ ๗ เขาแบกเครื่องไถจากป่าไปเรือน วางเครื่องใช้ไว้ แล้วเข้าห้อง ด้วยประสงค์ว่าจักหิบบผ้ากาสาของตน ในขณะที่ภริยาของเขากำลังนอนหลับ ผ้าที่หล่อนนุ่งหลุดลุ่ย น้ำลายไหลออกปาก จมูกก็กรนดังครี๊ด ๆ ปากอ้า กัดฟัด หล่อนปรากฏแก่เขาประจวบที่พองขึ้น เขาคิดว่า “สรีระนี้ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เราบวชตลอดกาลประมาณเท่านี้

“

ภริยาของเขากำลังนอนหลับ ผ้าที่หล่อนนุ่งหลุดลุ่ย น้ำลายไหลออกปาก จมูกก็กรนดังครี๊ด ๆ ปากอ้า กัดฟัด หล่อนปรากฏแก่เขาประจวบที่พองขึ้น เขาคิดว่า สรีระนี้ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เราบวชตลอดกาลประมาณเท่านี้แล้ว อาศัยสรีระนี้จึงไม่สามารถดำรงอยู่ในภิกษุภาวะได้

”

แล้ว อาศัยสรีระนี้จึงไม่สามารถดำรงอยู่ในภิกษุภาวะได้” ดังนี้แล้ว ก็ฉวยผ้า กาสาวะพันห้อง พलगออกจากเรือน

ขณะนั้น แม่ยายของเขายืนอยู่ที่เรือนติดกัน เห็นเขาเดินไปด้วยอาการ อย่างนั้น สงสัยว่า “เจ้านี้กลับไปอีกแล้ว เขามาจากป่าเดี่ยวนี้เอง พันผ้า กาสาวะที่ห้อง ออกเดินบ่ายหน้าตรงไปวิหาร เกิดเหตุอะไรกันหนอ”

นางจึงเข้าไปในเรือนของเขา เห็นลูกสาวหลับอยู่ จึงคิดว่า

“เขาเห็นลูกสาวของเรา นี้ จึงมีความรำคาญใจ ไปเสียแล้ว”

นางจึงตีลูกสาว แล้วกล่าวว่า

“นางชั่วชาติ จงลุกขึ้น ผัวของเ็งเห็นเ็งกำลังหลับ มีความรำคาญ ไปเสียแล้ว ตั้งแต่นี้เ็งจะไม่มีเขาละ”

ลูกสาวกล่าวว่า

“หลีกไปเถิดแม่ เขาจะไปที่ไหน อีก ๒-๓ วันเท่านั้นก็จะกลับมาอีก”

นายจิตตหัตถ์นั้น เดินไป บ่นไปว่า

“ไม่เที่ยง เป็นทุกข์”

ขณะกำลังเดินไปๆ ก็ได้บรรลุโสดาปัตติผล เขาไปสู่สำนักภิกษุ ไหว้ และขอบรรพชา ภิกษุทั้งหลายกล่าวว่า

“พวกเราไม่อาจให้ท่านบรรพชาได้ ความเป็นสมณะของท่านจักมีมา แต่ที่ไหน ศีรษะของท่านเช่นกับหินลับมีด”

“ท่านขอรับ พวกท่านโปรดอนุเคราะห์ให้กระผมบวชในคราวนี้อีก คราวหนึ่งเถิด”

ด้วยอำนาจแห่งอุปการะ ภิกษุเหล่านั้นจึงให้เขาบวชอีกครั้ง เมื่อบวชได้ ๒-๓ วันเท่านั้น เขาก็บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภิตา ภิกษุเหล่านั้นพูด กับเขาว่า

“คุณจิตตหัตถ์ คุณควรรู้สมัยที่คุณจะไป โดยแท้ ทำไม ในครั้งนี้ คุณจึง ชักช้าอยู่เล่า”

เขากล่าวว่า

“ผมไปในเวลาที่มีกิเลสเป็นเครื่องเกี่ยวข้องดอก ขอรับ ความเกี่ยวข้อง นั้น ผมตัดได้แล้ว ต่อไปนี้ ผมมีความไม่ไปเป็นธรรมดา”

พวกภิกษุพากันไปสู่สำนักของพระศาสดา กราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภิกษุนี้ถูกพวกข้าพระองค์พูดอย่างนี้ แล้วกล่าว อย่างนี้ เธอพยากรณ์พระอรหันต์ เธอพูดคำไม่จริง”

พระศาสดาตรัสว่า

“อย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย บุตรของเราได้ทำการไปและการมาในเวลา ไม่รู้พระสัทธรรม ในเวลาที่ตนยังมีจิตไม่มั่นคง บัดนี้ บุตรของเราละบุญ และบาปได้แล้ว”

แล้วได้ตรัสสองพระคาถาเหล่านี้ว่า

“ปัญญาย่อมไม่บริบูรณ์ แก่ผู้มีจิตไม่มั่นคง
ไม่รู้แจ้งซึ่งพระสัทธรรม มีความเลื่อมใสอันเลื่อนลอย
ภัย คือ ความกลัว ย่อมไม่มีแก่ผู้มีจิตอันระคะไม่ซึมซาบ
มีใจไม่ถูก โทสะตามกระทบ ละบุญและบาปได้ ตื่นอยู่”

เทศนาได้มีประโยชน์ มีผลแก่มหาชนแล้ว

ต่อมาวันหนึ่ง ภิกษุทั้งหลายสนทนากันว่า

“ผู้มีอายุทั้งหลาย ขึ้นชื่อว่ากิเลสเหล่านี้ หยาบนัก กุลบุตรผู้ถึงพร้อมด้วยอุปนิสัยแห่งพระอรหันต์เห็นปานนี้ ยังถูกกิเลสให้มัวหมองได้ ต้องเป็นคฤหัสถ์ ๗ ครั้ง บวช ๗ ครั้ง”

ขณะนั้น พระศาสดาประทับบนพุทธอาสน์แล้ว ตรัสถามว่า

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอนั่งประชุมกันด้วยถ้อยคำอะไรหนอ”

พวกภิกษุกราบทูลเรื่องราวแล้ว พระศาสดาได้ตรัสว่า

“อย่างนั้นนั่นแล ภิกษุทั้งหลาย ขึ้นชื่อว่ากิเลสทั้งหลาย ย่อมเป็นสภาพหยาบ ถ้ากิเลสเหล่านี้มีรูปร่างอันใด ๆ พึงสามารถจะเก็บไว้ได้ในที่บางแห่ง จักรวาลก็แคบเกินไป พรหม โลกก็ต่ำเกินไป โอกาสของกิเลสเหล่านั้นไม่พึงมีเลย

อันกิเลสเหล่านี้ย่อมทำบุรุษอาชาไนยที่ถึงพร้อมด้วยปัญญาแม้เช่นกับเราให้มัวหมองได้ จะกล่าวอะไรในเหล่าชนที่เหลือ

จริงอยู่ เราเคยอาศัยข้าวฟ่าง ลูกเต๋อยเพียงครึ่งทะนาน และจอบเหียนบวชสักอยู่ ๖ ครั้ง”

ภิกษุเหล่านั้นทูลถามว่า

“ในกาลไร พระพุทธเจ้าข้า”

“จักฟังหรือ ภิกษุทั้งหลาย”

“อย่างนั้น พระพุทธเจ้าข้า”

“ถ้ากระนั้น พวกเธอจงฟัง”

ดังนี้แล้ว ทรงนำอดีตนิทานมา ตรัสว่า

บันทึกจอบเหียน

ในอดีตกาล เมื่อพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติอยู่ในกรุงพาราณสี บรูษผู้หนึ่งชื่อกุททาลบันทึก บวชเป็นนักบวชภายนอกพระศาสนา อยู่ในป่า หิมวันต์ ๘ เดือน เมื่อภูมิภาคชุ่มชื้น ในสมัยที่ฝนตกชุก คิดว่า

“ในเรือนของเรายังมีข้าวฟ่างและลูกเดือยประมาณครึ่งทะนาน และจอบเหียนอีกอันหนึ่ง พืชคือข้าวฟ่างและลูกเดือยอย่าเสียไป”

เขาจึงลึก เอาจอบเหียนพื้นที่แห่งหนึ่ง หว่านพืชนั้น ทำรั้ว ในเวลาที่ เมล็ดพืชแก่ ก็เกี่ยวเก็บพืชไว้ประมาณทะนานหนึ่ง เคี้ยวกินพืชที่เหลือ เขาคิดว่า “บัดนี้ การครองเรือนจะมีประโยชน์อะไร เราจักบวชอีก ๘ เดือน”

เขาจึงออกบวช เขาอาศัยข้าวฟ่างและลูกเดือยเพียงหนึ่งทะนาน และ จอบเหียน เป็นคฤหัสถ์ ๗ ครั้ง บวช ๗ ครั้ง โดยทำนองนี้แล แต่ในครั้งที่ ๗ คิดว่า “เราอาศัยจอบเหียนอันนี้ เป็นคฤหัสถ์แล้วบวชถึง ๗ ครั้ง เราจักทิ้ง มันในที่ไหน ๆ ลักแห่งหนึ่ง”

เขาไปยังฝั่งแม่น้ำคงคา คิดว่า “ถ้าเราเห็นที่ตก คงต้องลงไปงม เราจัก ทิ้งมัน โดยไม่ให้เห็นที่ซึ่งมันตก”

เขาจึงเอาผ้าเก่าห่อพืชประมาณทะนานหนึ่ง แล้วผูกผ้าเก่าที่แผ่นจอบ จับจอบที่ปลายด้าม ยืนที่ฝั่งแห่งแม่น้ำ หลับตาแกว่งเวียนเหนือศีรษะ ๓ ครั้ง ขว้างไปในแม่น้ำคงคา แล้วลืมตาหันไปดู ไม่เห็นที่ตก ได้เปล่งเสียงว่า

“เราชนะแล้ว เราชนะแล้ว”

ในขณะนั้น พระเจ้ากรุงพาราณสีทรงปราบปัจฉิมตชนบทให้สงบ ราบคาบแล้ว โปรดให้ตั้งค่ายพัก ใกล้ฝั่งแม่น้ำ เสด็จลงสู่แม่น้ำเพื่อสรอง สนานได้ทรงสดับเสียงนั้น

ก็ธรรมดาว่า เสียงที่ว่า ‘เราชนะแล้ว เราชนะแล้ว’ ย่อมไม่เป็นที่พอ พระหฤทัยของพระราชาทรงหลาย พระองค์จึงเสด็จไปหากุททาลบันทึก

ตรัสถามว่า

“เราทำการย่ำย้อมิตรมาเดี๋ยวนี้ ก็คิดว่า เราชนะ ส่วนเธอร้องว่า เราชนะแล้ว เราชนะแล้ว นี่เป็นอย่างไร”

กุกทาลบัณฑิตจึงทูลว่า

“พระองค์ทรงชนะพวก โจรภายนอก ความชนะที่พระองค์ทรงชนะแล้ว ย่อมกลับเป็นไม่ชนะอีกได้แท้ ส่วน โจรคือความ โลภซึ่งมีในภายใน ข้าพระองค์ได้ชนะแล้ว โจรคือความ โลภนั้น จักไม่กลับมาชนะข้าพระองค์ อีก ชนะ โจรคือความ โลภนั้นอย่างเดียวน่าดี”

ดังนั้นแล้ว จึงกล่าวว่า

“ความชนะใด กลับแพ้ได้ ความชนะนั้น มิใช่ความชนะที่ดี ส่วนความ ชนะใด ไม่กลับแพ้ ความชนะนั้นแล เป็นความชนะที่ดี”

ในขณะนั้นเอง ท่านแลดูแม่น้ำคงคา ยังกลืนมีน้ำเป็นอารมณ์ให้บังเกิด บรรลุคุณพิเศษแล้วนั่ง ในอากาศโดยบัลลังก์

พระราชาทรงสดับธรรมกถาของพระมหาบุรุษ ไหว้แล้ว ทรงขอบวช พระองค์ทรงผนวชพร้อมกับหมู่พลมีบริษัทประมาณ โยชน์หนึ่ง แม้ษัตริย์ สามันตราชอื่นทรงสดับความที่พระเจ้ากรุงพาราณสีนั้นผนวชแล้ว ก็เสด็จมา ด้วยประสงค์จักยึดเอาพระราชสมบัติของพระเจ้ากรุงพาราณสีนั้น ทรงเห็น พระนครที่มั่งคั่งอย่างนั้นว่างเปล่า จึงทรงดำริว่า

“พระราชา เมื่อทรงทิ้งพระนครเห็นปานนี้ผนวช จักไม่ทรงผนวช ในฐานะอันต่ำช้า ถึงเราผนวชก็ควร”

ดังนั้นแล้ว เสด็จเข้าไปหาพระมหาบุรุษ ทรงขอบวช ทรงผนวชพร้อมกับ บริษัท

พระราชา ๗ พระองค์ทรงผนวช โดยทำนองเดียวกันนี้ ได้มีอาศรมตั้งแผ่ ไปถึง ๗ โยชน์ พระราชา ๗ พระองค์ก็ทรงทิ้ง โภคะทั้งหลาย พาชนม

ประมาณเท่านี้บวชแล้ว พระมหาบุรุษอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ ได้เป็นผู้เข้าถึง
พรหม โลก

พระศาสดา ครั้นทรงนำธรรมเทศานี้มาแล้ว ตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย กุททาลบัณฑิตในกาลนั้นได้เป็นเรา ขึ้นชื่อว่ากิเลสเหล่านี้ เป็นสภาพหายบอย่างนั้น”

ชีวิตของผู้มีความเพียร

A magical forest scene with a glowing path, trees, and a starry sky. The path is illuminated with a bright yellow light, and the trees are silhouetted against the light. The sky is dark with many small, bright stars. The overall atmosphere is dreamlike and ethereal.

ก็ผู้ใดเคยจคร้าน มีความเพียรอันทราม
เป็นอยู่ ๑๐๐ ปี
ความเป็นอยู่วันเดียว
ของท่านผู้ปราศจากความเพียรมัน
ประเสริฐกว่าชีวิตของผู้นั้น

~ สหัสวรรษ ~

พระสัพพกาสะณะ

กุลบุตรผู้หนึ่งในกรุงสาวัตถี ฟังพระธรรมเทศนาของ
พระศาสดาแล้ว ได้บรรพชาอุปสมบท ต่อมาเธอเกิดความ
กระสันขึ้น จึงคิดว่า “ภาวะแห่งคฤหัสถ์ไม่ควรแก่กุลบุตรเช่นตน
การดำรงอยู่ในบรรพชาแล้วตายไป เป็นความดี” แล้วก็เที่ยวคิด
หาอุบายเพื่อการมรณะของตน

ต่อมาวันหนึ่ง ภิกษุทั้งหลายสร่งน้ำแต่เช้าตรู่ ทำภักติกเสร็จแล้ว ไปสู่
วิหาร เห็นงูที่โรงไฟ จึงใส่งูนั้นไว้ในหม้อใบหนึ่ง ปิดหม้อแล้วถือออกจาก
วิหาร ฝ่ายภิกษุผู้กระสันทำภักติกแล้วเดินมา เห็นภิกษุเหล่านั้นจึงถามว่า

“นี่อะไร ผู้มีอายุ”

พวกภิกษุตอบว่า

“งู ผู้มีอายุ”

“จักทำอะไรกับงูนี้”

“เราจักทิ้งมัน”

ภิกษุผู้กระสันคิดว่า “เราจักให้งูนี้กัดตัวเราให้ตายเสีย” จึงกล่าวว่า

“นำมาเถิด กระผมจักทิ้งมันเอง”

เธอรับหม้อจากมือของภิกษุเหล่านั้นแล้ว ไปนั่งอยู่ในที่แห่งหนึ่ง แล้วให้
งูนั้นกัด แต่งูไม่ปรารถนาจะกัด ภิกษุนั้นเอามือล้วงลงในหม้อ คนข้างโน้น
ข้างนี้ เปิดปากงูแล้วสอดนิ้วมือเข้าไป งูก็ไม่กัดเธอเลย เธอคิดว่า “งูนี้มีใช้
งูมีพิษ เป็นงูเรื้อน” แล้วทิ้งงูนั้นไป แล้วได้ไปยังวิหาร

ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายกล่าวกะเธอว่า

“ผู้มีอายุ ท่านทิ้งงูแล้วหรือ”

Audio 21

“ผู้มีอายุ นั้นไม่ใช่งูพิษ นั้นเป็นงูเรื้อน”

“ผู้มีอายุ นั้นงูพิษ แม่แม่เบี้ยใหญ่ ชูฟู่ฟู่ พวกผมจับได้โดยยาก เพราะเหตุไรท่านจึงว่าอย่างนี้”

“ผู้มีอายุ ผมให้มันกัดมือบ้าง สอดนิ้วมือเข้าไปปากบ้าง มันก็ไม่กัด”

พวกภิกษุฟังคำนั้นแล้ว ได้นิ่งเสีย

ต่อมาวันหนึ่ง ช่างกลับกถือมิด โคน ๒-๓ เล่ม ไปวิหาร วางมิด โคนเล่มหนึ่งไว้ที่พื้น เอาเล่มหนึ่งปลงผมของภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้กระสันนั้นจับมิด โคนเล่มที่เขาวางไว้ที่พื้น คิดว่า “เราจักตัดคอด้วยมิด โคนนี้ให้ตาย”

เธอจึงยืนพาดคอไว้ที่ต้นไม้ต้นหนึ่ง แล้วจ่อคมมิด โคนที่ก้านคอ ใคร่ครวญถึงศีลของตนตั้งแต่อุปสมบท ได้เห็นศีลหมดมลทิน ดังดวงจันทร์ปราศจากมลทิน และดังดวงแก้วมณีที่ขัดดี เมื่อเธอตรวจดูศีลนั้นอยู่ ปีติเกิดแผ่ซ่านทั่วทั้งสรีระ เธอข่มปีติได้แล้ว เจริญวิปัสสนา บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาทั้งหลาย

จึงถือมิด โคนเข้าไปท่ามกลางวิหาร

ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายถามเธอว่า

“ผู้มีอายุ ท่านไปไหน”

เธอตอบว่า

“ผู้มีอายุ ผมคิดว่าจักเอามิด โคนนี้ไปตัดก้านคอตาย”

“เมื่อเป็นเช่นนั้น เพราะเหตุไร ท่านจึงไม่ตาย”

เธอจึงยืนพาดคอไว้ที่ต้นไม้ต้นหนึ่ง แล้วจ่อคมมิด โคนที่ก้านคอ ใคร่ครวญถึงศีลของตนตั้งแต่อุปสมบท ได้เห็นศีลหมดมลทิน ดังดวงจันทร์ปราศจากมลทิน และดังดวงแก้วมณีที่ขัดดี เมื่อเธอตรวจดูศีลนั้นอยู่ ปีติเกิดแผ่ซ่านทั่วทั้งสรีระ เธอข่มปีติได้แล้ว เจริญวิปัสสนา บรรลุพระอรหัตพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาทั้งหลาย

“ผมคิดว่าจักตัดก้านคอด้วยมีด โทนี่ แต่ได้ตัดกิเลสเสียสิ้นด้วย
มีด โทนี่ คือ ญาณ”

พวกภิกษุกราบทูลแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

“พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุนี้พยากรณ์พระอรหัตด้วยคำที่ไม่เป็นจริง”

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสดับคำของภิกษุเหล่านั้น จึงตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ธรรมดาพระชินาสพยอมไม่ปลงตนจากชีวิตด้วยมือ
ตนเอง”

“พระพุทธเจ้าข้า พระองค์ตรัสภิกษุนี้ว่าเป็นพระชินาสพ ก็ภิกษุนี้
สมบุรณ์ด้วยอุปนิสัยแห่งพระอรหัตอย่างนั้น เหตุไรจึงกระสัน อะไรเป็นเหตุ
แห่งอุปนิสัยแห่งพระอรหัตของภิกษุนี้ เหตุไรจึงไม่กัฏภิกษุนี้”

“ภิกษุทั้งหลาย ฐนั้นเป็นทาสของภิกษุนี้ในอัตภาพที่ ๓ ก่อนอัตภาพนี้
มันไม่อาจจะกัฏผู้เป็นนายของมันได้”

พระศาสดาทรงบอกเหตุอย่างหนึ่งแก่ภิกษุเหล่านั้น ด้วยประการฉะนี้
ก็ตั้งแต่นั้นมา ภิกษุนั้นได้ชื่อว่าสัปปทาสะ

บุพกรรมของพระสัปปทาสเถระ

ในกาลแห่งพระกัสสปพุทธเจ้า บุตรของคฤหบดีผู้หนึ่งฟังธรรมของ
พระศาสดาแล้ว เกิดความสลัดใจจึงได้บรรพชาอุปสมบท สมัยต่อมา
เกิดความเบื่อหน่ายขึ้น จึงบอกแก่ภิกษุผู้เป็นสหายรูปหนึ่ง สหายนั้นกล่าว
โทษภาวะแห่งคฤหัสถ์แก่เธอเนื่องๆ ภิกษุนั้นฟังแล้วก็ยินดียิ่ง ในพระศาสนา
จึงนั่งขัดสมาธิบริวารซึ่งมีมลทินจับ ไกล่ชอบสระแห่งหนึ่ง ฝ่ายสหายของ
ภิกษุนั้นก็นั่งในที่ไกลนั้นเอง ลำดับนั้น ภิกษุนั้นกล่าวกะสหายว่า

“ผู้มีอายุ เมื่อผมสึก ได้ปรารณาจะถวายบริวารเหล่านี้แก่ท่าน”

สหายนั้นเกิดความโลภขึ้น คิดว่า

“จะมีประโยชน์อะไรกับการที่ภิกษุนี้จะยังบวชหรือสึก เราต้องการแต่บริหารของภิกษุนี้เท่านั้น”

ตั้งแต่นั้นมา สหายนั้นมักพูดว่า

“ผู้มีอายุ บัดนี้จะมีประโยชน์อะไรกับชีวิตของพวกเรา ผู้ซึ่งถือกระเบื้องเที่ยวไปเพื่อก้อนข้าว ในสกุลผู้อื่น ทั้งไม่ได้สนทนาปราศรัยกับบุตรและภรรยา”

แล้วก็กล่าวคุณแห่งภาวะของคฤหัสถ์ ภิกษุนั้นฟังคำของสหายแล้วก็กระสันขึ้นอีก คิดว่า

“สหายนี้ เมื่อก่อนเรากล่าวว่า ‘ผมกระสัน’ ก็กล่าวโทษภาวะแห่งคฤหัสถ์ แต่บัดนี้กล่าวถึงคุณเนื่องๆ เพราะเหตุอะไรหนอแล”

เมื่อทราบว่าเป็นเพราะความ โลกในสมณบริหารเหล่านี้ เธอจึงกลับจิตของตนเสียด้วยตนเอง

เพราะความที่ได้ทำให้ภิกษุรูปหนึ่งกระสัน ในกาลแห่งพระกัสสปพุทธเจ้า บัดนี้ ความเบื่อน่ายจึงเกิดขึ้นแก่ภิกษุนั้น ด้วยประการฉะนี้

ก็สมณธรรม ได้อันภิกษุนั้นบำเพ็ญมา ๒ หมื่นปี ในครั้งนั้น สมณธรรมนั้นเกิดเป็นอุปนิสัยแห่งพระอรหัตของภิกษุนั้น ในกาลบัดนี้แล

ภิกษุเหล่านั้นฟังเนื้อความนี้จากสำนักพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงทูลถามยิ่งขึ้นว่า

“พระพุทธเจ้าข้า ได้ยินว่าภิกษุนี้บรรลุพระอรหัตขณะยืนจดคมมิด โคนที่ก้านคอกอยู่เที่ยว พระอรหัตมรรคเกิดขึ้นได้โดยขณะเพียงเท่านั้นหรือ”

“อย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย เมื่อภิกษุผู้ปรารถนาความเพียร ยกเท้าขึ้นวางบนพื้น เมื่อเท้ายังไม่ทันถึงพื้นเลย พระอรหัตมรรคก็ได้เกิดขึ้น

แท้จริง ความเป็นอยู่แม้เพียงชั่วขณะของท่านผู้ปรารถนาความเพียร ประเสริฐกว่าความเป็นอยู่ ๑๐๐ ปี ของบุคคลผู้เกียจคร้าน”

ดังนั้นแล้ว เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“ก็ผู้ใดเกียจคร้าน มีความเพียรอันทราม พึงเป็นอยู่ ๑๐๐ ปี
ความเป็นอยู่วันเดียวของท่านผู้ปรารถนาความเพียรนั้น
ประเสริฐกว่าชีวิตของผู้นั้น”

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอรุณผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติผล
เป็นต้น ดังนี้แล

กีดกันอกุศลด้วยความละอาย

บุรุษผู้ข้ามอกุศลวิตกด้วยหิริได้
น้อยคนจะมีในโลก
บุคคลใดกำจัดความหลับ ตื่นอยู่
เหมือนม้ายืดหลับแล้วไม่ให้เกิดตน
บุคคลนั้นหาได้ยาก

ท่านทั้งหลายจงมีความเพียร มีความสละใจ
เหมือนม้ายืดถูกเขาคัดด้วยแล้วมีความบากบั่น ฉะนั้น
ท่านทั้งหลายเป็นผู้ประกอบด้วยศรัทธา ศีล วิริยะ สมาธิ
และด้วยคุณเครื่องวินิจฉัยธรรม
มีวิชชาและจรณะถึงพร้อม มีสติมั่นคง
จักละทุกข์อันมีประมาณไม่น้อยนี้ได้

พระปอลติกเระ

ในวันหนึ่ง ท่านพระอานนทเถระเห็นเด็กคนหนึ่งนุ่งผ้าท่อนเก่า
ถือกระเบื้องเที่ยวขอทานอยู่ จึงพูดว่า

“เจ้าบวชเสียจะไม่ดีกว่าการเที่ยวไปอย่างนี้เป็นอยู่หรือ”

เขาตอบว่า

“ใครจักให้ผมบวชเล่า ขอรับ”

“ฉันจะให้บวช”

ท่านพระเถระพาเขาไปยังวิหาร ให้อาบน้ำ
ให้กรรมฐาน แล้วก็ให้บวช ก็พระ
อานนทเถระนั้น คลีท่อนผ้าเก่าที่เด็กนั้นนุ่ง
ตรวจดูไม่เห็นส่วนอะไรๆ พอใช้สอยได้
แม้แต่จะทำเป็นผ้าสำหรับกรองน้ำ จึงเอา
พาดไว้ที่กิ่งไม้กิ่งหนึ่งกับกระเบื้อง

เด็กนั้นเมื่อได้บรรพชาอุปสมบทแล้ว
บริโภคลาภและสักการะอันเกิดขึ้นเพื่อ
พระพุทธเจ้าทั้งหลาย นุ่งห่มจีวรที่มีค่ามาก
มีร่างกายอ้วน เกิดความกระสันขึ้น คิดว่า

“จะมีประโยชน์อะไรกับการนุ่งห่มจีวรอันชนให้ด้วยศรัทธาเที่ยวไป
เราจะนุ่งผ้าเก่าของตัวเองนี้แหละ”

ดังนั้นแล้ว ก็ไปสู่สถานที่พาดผ้าเก่าไว้ จับผ้าเก่า ทำผ้านั้นให้เป็นอารมณ์
แล้วจึง โอวาทตนด้วยตนเองว่า

“เจ้าผู้ไม่มีหิริ หมดยางอายุ เจ้ายังปรารถนาเพื่อจะละ
ฐานะ คือ การนุ่งห่มผ้าทั้งหลายเห็นปานนี้ กลับไปนุ่งผ้าท่อน

“

เจ้าผู้ไม่มีหิริ หมดยางอายุ
เจ้ายังปรารถนาเพื่อจะละฐานะ
คือ การนุ่งห่มผ้าทั้งหลายเห็น
ปานนี้ กลับไปนุ่งผ้าท่อนเก่านี้
ถือกระเบื้องในมือ เที่ยวขอทาน
อีกหรือ

”

Audio 22

เกล้านี้ ถือกระเบื้องในมือ เทียวขอทานอีกหรือ”

ก็เมื่อท่าน โอวาทตนอยู่นั้นแหละ จิตก็ผ่องใส ท่านเก็บผ้าเก่าผืนนั้นไว้ที่
เดิม แล้วกลับไปยังวิหาร เมื่อล่วงไป ๒-๓ วัน ท่านกระสันขึ้นอีก ไปกล่าว
อย่างนั้นที่เดิมแล้วก็กลับ เมื่อกระสันขึ้นอีก
ก็ไปกล่าวอย่างนั้นเหมือนเดิมแล้วก็กลับ ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุทั้งหลายเห็นท่านเทียวไปๆ มาๆ อยู่อย่างนั้น จึงถามว่า

“ผู้มีอายุ ท่านจะไปไหน?”

ท่านบอกว่า

“ผู้มีอายุ ผมจะไปสำนักอาจารย์”

แล้วก็ทำผ้าท่อนเก่าของตนนั้นแหละ ให้เป็นอาภรณ์ ห้ามตนได้โดย
ทำนองนั้นนั่นเอง โดย ๒-๓ วันเท่านั้น ก็บรรลุอรหัตผล

ภิกษุทั้งหลายได้กล่าวกับท่านว่า

“ผู้มีอายุ บัดนี้ท่านไม่ไปสำนักอาจารย์หรือ ทางนี้เป็นทางเทียวไปของ
ท่านมิใช่หรือ”

ท่านตอบว่า

“ผู้มีอายุ เมื่อความเกี่ยวข้องกับอาจารย์มีอยู่ ผมจึงไป แต่บัดนี้ผมตัด
ความเกี่ยวข้องได้แล้ว เพราะฉะนั้น ผมจึงไม่ไปสำนักอาจารย์”

พวกภิกษุกราบทูลเรื่องราวแต่พระศาสดาว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระปิไลติกเถระอวดอ้างพระอรหัตผล”

พระศาสดาตรัสถามว่า

“เธอกล่าวอย่างไรเล่า ภิกษุทั้งหลาย”

พระศาสดาทรงสดับคำบอกเล่าของพวกภิกษุแล้ว ตรัสว่า

“ถูกละ ภิกษุทั้งหลาย บุตรของเราเมื่อความเกี่ยวข้องมีอยู่ จึงไปสำนัก
อาจารย์ แต่บัดนี้ความเกี่ยวข้องเธอตัดได้แล้ว เธอห้ามตนด้วยตนเอง
บรรลุพระอรหัตแล้ว”

ดังนี้แล้ว ได้ทรงภาสิตพระคาถาเหล่านี้ว่า

“บุรุษผู้ข้ามอกุศลวิตกด้วยhiriได้ น้อยคนจะมีในโลก
บุคคลใดกำจัดความหลับ ตื่นอยู่
เหมือนม้าดีหลบแส้ไม่ให้ถูกตน
บุคคลนั้นหาได้ยาก
ท่านทั้งหลายจงมีความเพียร มีความสดใจ
เหมือนม้าดีถูกเขาตีด้วยแส้แล้ว มีความบากบั่น ฉะนั้น
ท่านทั้งหลายเป็นผู้ประกอบด้วยศรัทธา ศีล วิริยะ สมาธิ
และด้วยคุณเครื่องวินิจฉัยธรรม มีวิชาและจรณะถึงพร้อม
มีสติมั่นคง จักละทุกข์อันมีประมาณไม่น้อยนี้ได้”

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอรุณผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติ-
ผล เป็นต้น ดังนี้แล

เตือนตนด้วยตน

A magical forest scene with a glowing path, trees, and a starry sky. The path is illuminated by a bright, golden light, and the trees are silhouetted against the light. The sky is filled with stars and a soft, ethereal glow. The overall atmosphere is dreamlike and serene.

เราจงตัดเตือนตนด้วยตน
จงพิจารณาตุตนนั้นด้วยตน
ภิกษุ เธอนั้นมีสติ ปกครองตนได้แล้ว
จักอยู่สบาย
ตนแหละ เป็นนาคะของตน
ตนแหละ เป็นคตฺติของตน
เพราะฉะนั้น เราจงสงวนตน
ให้เหมือนอย่างพ่อค้ำม้า สงวนม้าตัวเจริญ ฉะนั้น

~ ภิกขุวรรค ~

พระนังคลกุฎเณระ

มนุษย์เข้ญใจผู้หนึ่งทำการรับจ้างผู้อื่นเลี้ยงชีพ ภิกษุรูปหนึ่งเห็นเขานุ่งผ้าท่อนเก่า แบกไถ เดินไปอยู่ จึงพูดอย่างนี้ว่า “ก็เธอบวชจะไม่ประเสริฐกว่าการเป็นอยู่อย่างนี้หรือ”

เขาตอบว่า

“ใครจักให้กระผมผู้เป็นอยู่อย่างนี้บวชเล่าขอรับ”

“หากเธอจักบวช จันก็จักให้เธอบวช”

“ดีละขอรับ ถ้าท่านจักให้กระผมบวช กระผมก็จักบวช”

ครั้งนั้น พระเถระนำเขาไปสู่พระเชตวัน ให้อาบน้ำ ให้บวช แล้วให้เขาเก็บไถพร้อมกับผ้าท่อนเก่าที่เขาnungไว้ที่กิ่งไม้ใกล้บริเวณนั้น เมื่อบวชแล้ว เขาได้ปรากฏชื่อว่า นังคลกุฎเณระ

พระนังคลกุฎเณระนั้นอาศัยลาภสักการะซึ่งเกิดขึ้นเพื่อพระพุทธเจ้าทั้งหลายเลี้ยงชีพอยู่ ต่อมาเกิดความกระสันขึ้น เมื่อไม่อาจบรรเทาได้ จึงตกลงใจว่า “บัดนี้จักไม่nungห่มผ้ากาสาเยทั้งหลายที่เขาให้ด้วยศรัทธา ไปละ”

ดังนี้แล้ว ก็ไปยังโคนต้นไม้ ให้โอวาทตนเองว่า

“เจ้าผู้ไม่มีหิริ หมดยางอาย เจ้าอยากจะnungห่มผ้าชีริ้วผืนนี้ ลีกไปทำการรับจ้างเลี้ยงชีพหรือ”

เมื่อท่าน โอวาทตนอยู่อย่างนั้นแล จิตได้คลายกระสันแล้ว ท่านจึงกลับมา โดยกาลล่วงไป ๒-๓ วัน ก็กระสันขึ้นอีก

“

เจ้าผู้ไม่มีหิริ หมดยางอาย
เจ้าอยากจะnungห่มผ้าชีริ้วผืนนี้
ลีกไปทำการรับจ้างเลี้ยงชีพหรือ

”

Audio 23

จึงสอนตนเหมือนอย่างนั้นนั่นแล ท่านกลับใจได้อีก

ในเวลากระแสน้ำขึ้นมา ท่านไปในที่นั่นแล้ว โอวาทตนโดยทำนองนี้แล
ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายเห็นท่านไปอยู่ในที่นั่นเนื่อง ๆ จึงถามว่า

“ท่านนั่งคลุกกุฎีเถระ เหตุไรท่านจึงไปที่นั่น”

ท่านตอบว่า

“ผมไปยังสำนักอาจารย์ ขอรับ”

ต่อมา ๒-๓ วันเท่านั้น ก็บรรลุพระอรหัตผล

ภิกษุทั้งหลาย ต้องการจะล้อเล่นกับท่าน จึงกล่าวว่า

“ท่านนั่งคลุกกุฎีผู้หลักผู้ใหญ่ ทางที่ท่านเที่ยวไปเป็นประหนึ่งหารอย
มิได้แล้ว ชะรอยท่านจะไม่ไปยังสำนักของอาจารย์อีกกระมัง”

พระนั่งคลุกกุฎีเถระกล่าวตอบว่า

“อย่างนั้น ขอรับ เมื่อกิเลสเครื่องเกี่ยวข้องยังมีอยู่ ผมได้ไปแล้ว
บัดนี้กิเลสเครื่องเกี่ยวข้องนั้น ผมตัดเสียได้แล้ว เพราะฉะนั้น ผมจึงไม่ไป”

ภิกษุทั้งหลาย พึงคำตอบนั้นแล้ว คิดว่า

“ภิกษุนี้พูดไม่จริง พยากรณ์พระอรหัตผล”

ดังนั้นแล้ว จึงกราบทูลเนื้อความนั้นแต่พระศาสดา

พระศาสดาตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย นั่งคลุกกุฎีบุตรของเราเตือนตนด้วยตนเองแล
แล้วจึงถึงที่สุดแห่งกิจของบรรพชิต”

ดังนั้นแล้ว เมื่อจะทรงแสดงธรรม ได้ทรงภาษิตพระคาถาเหล่านี้ว่า

“เธอจงตักเตือนตนด้วยตน

จงพิจารณาดูตนนั้นด้วยตน

ภิกษุ เธอนั้นมีสติ ปกครองตนได้แล้ว จักอยู่สบาย
ตนแหละ เป็นนาถะของตน
ตนแหละ เป็นคติของตน
เพราะฉะนั้น เธอจงสงวนตนให้เหมือนอย่างพ่อค้าม้า
สงวนม้าตัวเจริญฉะนั้น”

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอรุณผลทั้งหลาย มีโสดาปัตติ-
ผล เป็นต้น ดังนี้แล

ผู้ไม่เลื่อมจากสัทธรรม

A magical forest scene with a glowing path, trees, and a starry sky. The path is illuminated by a bright, golden light, and the trees are silhouetted against the light. The sky is filled with stars and a soft, ethereal glow. The overall atmosphere is dreamlike and serene.

ภิกษุมีธรรมเป็นที่มายินดี
ยินดีแล้วในธรรม
ใคร่ครวญอยู่ซึ่งธรรม
ระลึกถึงธรรมอยู่
ย่อมไม่เสื่อมจากพระสัทธรรม

~ ภิกขุวรรค ~

เมื่อพระศาสดาตรัสบอกว่า การปรินิพพานของพระองค์จักมี
ในอีก ๔ เดือนข้างหน้า ภิกษุหลายพันรูปเที่ยวแหวดล้อม
พระศาสดาอยู่ ในบรรดาภิกษุเหล่านั้น ภิกษุผู้ยังเป็นปุถุชน
ไม่อาจจะอดกลั้นน้ำตาไว้ได้ ภิกษุผู้ชีณาสพเกิดธรรมสังเวช
ภิกษุเหล่านั้นปรึกษากันว่า

“พวกเราจักทำอะไรหนอแล”

ดังนี้แล้ว ก็เที่ยวไปโดยรวมกันเป็นพวกๆ ภิกษุเหล่านั้นร่วมประชุมกัน
พูดว่า

“จะทำอย่างไร ผู้มีอายุ”

แต่ก็ไม่ได้คำตอบ ส่วนภิกษุรูปหนึ่งชื่อว่าธรรมารามะ ไม่ได้เข้าประชุม
ด้วย คิดว่า

“ข้าว่า พระศาสดาจักปรินิพพานในอีก ๔ เดือน ส่วนเราเป็นผู้มีราคะ
อยู่ เมื่อพระศาสดายังทรงพระชนม์อยู่นี้แหละ เราจักพยายามบรรลु
พระอรหัต”

ดังนี้แล้ว ก็เป็นอยู่ผู้เดียวเท่านั้น นึกคิดระลึกถึงธรรมที่พระศาสดา
ทรงแสดงแล้ว

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระตถาคตว่า

“พระพุทธเจ้าข้า พระธรรมารามะมิได้มีความเชื่อ ใยในพระองค์
ไม่ทำแม้การปรึกษากับพวกข้าพระองค์ว่า ข้าว่าพระศาสดาจักปรินิพพาน
พวกเราจักทำอะไรกันเล่า”

พระศาสดารับสั่งให้เรียกเธอมาแล้ว ตรัสถามว่า

“ข้าว่า เธอทำอย่างนั้น จริงหรือ”

Audio 24

เธอกราบทูลว่า

“จริง พระพุทธเจ้าข้า”

“เพราะเหตุอะไร”

“ข้าว่า พระองค์จักปรินิพพานในอีก ๔ เดือนข้างหน้า ส่วนข้าพระองค์ยังเป็นผู้มีราคะอยู่ เมื่อพระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่นี้แหละ ข้าพระองค์จักพยายามบรรลुพระอรหัต เพราะเหตุนั้น ข้าพระองค์จึงนึกคิด ระลึกถึงธรรมที่พระองค์ทรงแสดงแล้วอยู่”

พระศาสดาประทานสาธุการแก่เธอว่า

“ดีละๆ”

แล้วตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย อันภิกษุผู้มีความรักใคร่ในเรารูปอื่นพึงเป็นเช่นภิกษุธรรมารามะนี้แหละ แท้จริง ภิกษุทั้งหลาย เมื่อทำการบูชาด้วยระเบียบ และของหอม เป็นต้น หาชื่อว่าทำการบูชาแก่เราไม่ ผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมเท่านั้น จึงชื่อว่าบูชาเรา”

ดังนั้นแล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

“ภิกษุมีธรรมเป็นที่มายินดี
ยินดีแล้วในธรรม
ใคร่ครวญอยู่ซึ่งธรรม
ระลึกถึงธรรมอยู่
ย่อมไม่เสื่อมจากพระสัทธรรม”

ในกาลจบเทศนา ภิกษุเหล่านั้นตั้งอยู่แล้วในพระอรหัต เทศนาได้มีประโยชน์แม้แก่ผู้ประชุมกันแล้ว ดังนั้นแล

ປະມວນສູນ

ความสำคัญของใจ

ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า
มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ
ถ้าบุคคลมีใจร้าย พุดอยู่ก็ดี ทำอยู่ก็ดี
ทุกข์ย่อมไปตามเขาเพราะเหตุนั้น
ดุจล้อหมุนไปตามรอยเท้าโค
ผู้นำแยกไปอยู่ ฉะนั้น

~ ยมกวสสค ~

การไม่สำรวมอินทรีย์

ผู้ตามเห็นอารมณ์ว่างาม
ไม่สำรวมในอินทรีย์ทั้งหลาย
ไม่รู้ประมาณในโภชนะ
เกียจคร้าน มีความเพียรเลวทรามอยู่
ผู้นั้นแล มารย่อมรังควานได้
เปรียบเหมือนต้นไม้ที่มีกำลังไม้แข็งแรง ลมรังควานได้ ฉะนั้น

ส่วนผู้ตามเห็นอารมณ์ว่าไม่งาม
สำรวมดีในอินทรีย์ทั้งหลาย
รู้ประมาณในโภชนะ มีศรัทธา
และปรารภความเพียรอยู่
ผู้นั้นแล มารย่อมรังควานไม่ได้
เปรียบเหมือนภูเขาหิน ลมรังควานไม่ได้ ฉะนั้น

ผู้ประหารกาม

บุคคลใดละกามทั้งหลายในโลกนี้แล้ว
เป็นผู้ไม่มีเรื้อน งตเว้นเสียได้
เราเรียกบุคคลนั้น ผู้มีกามและภพสิ้นแล้ว
ว่าเป็นพราหมณ์

~ พราหมณ์วรสก ~

ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน

ก็ข้อปฏิบัติอันเข้าไปอาศัยลาภ เป็นอย่างหนึ่ง
ข้อปฏิบัติอันยังสัตว์ให้ถึงพระนิพพาน เป็นอย่างหนึ่ง
ภิกษุผู้เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า
ทราบเนื้อความนั้นอย่างนี้แล้ว
ไม่พึงเพเล็ดเพลีนสักการะ
พึงตามเจริญวิเวก

~ พาล๑๑๑๑ ~

ผู้รู้จุด และ อุปัติ

ผู้ใดรู้จุดและอุปัติของสัตว์ทั้งหลายโดยประการทั้งปวง
เราเรียกผู้นั้นซึ่งไม่ข้อง ไปดี รู้แล้ว ว่าเป็นพราหมณ์

เทพยดา คนธรรพ์ และหมู่มนุษย์ ย่อมไม่รู้คติของผู้ใด
เราเรียกผู้นั้นซึ่งมีอาสวะสิ้นแล้ว ผู้ไกลกิเลส ว่าเป็นพราหมณ์

~ พราหมณ์วรสก ~

ทางเกิดแห่งปัญญา

ปัญญาย่อมเกิด เพราะการประกอบแ
ความสิ้นไปแห่งปัญญา เพราะการไม่ประกอบ
บัณฑิตรู้ทาง ๒ แพร่ง
แห่งความเจริญและความเสื่อมนั้นแล้ว
พึงตั้งตนไว้โดยประการที่ปัญญาจะเจริญขึ้นได้

~ มสจจสจ ~

ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ

ท่านจงเปลื้องอาลัยในก่อนเสีย
จงเปลื้องอาลัยข้างหลังเสีย
จงเปลื้องอาลัยในท่ามกลางเสีย
จึงเป็นผู้ถึงฝั่งแห่งภพ
มีใจหลุดพ้นในธรรมทั้งปวง
จะไม่เข้าถึงชาติและชราอีก

~ ตัณหาบรรค ~

ผู้ละทิ้งกิจที่ควรทำ

ก็ภิกษุละทิ้งสิ่งที่ควรทำ แต่ทำสิ่งที่ไม่ควรทำ
อาสวะทั้งหลายย่อมเจริญแก่ภิกษุเหล่านั้น
ผู้มีมานะ ประดุจไม้้ออันยกขึ้นแล้ว ประมาทแล้ว

ส่วนสติอันไปในกาย อันภิกษุเหล่าใดปราศด้วยดีเป็นนิตย
ภิกษุเหล่านั้นมีปกติทำเนืองๆ ในกิจที่ควรทำ
ย่อมไม่เสพสิ่งที่ไม่ควรทำ
อาสวะทั้งหลายของภิกษุเหล่านั้น
ผู้มีสติ มีสัมปชัญญะ
ย่อมถึงความตั้งอยู่ไม่ได้

~ ปกิณณกวรรค ~

ตนเองฝึกได้ยาก

บุคคลสอนผู้อื่นอย่างไร
ก็พึงทำตนอย่างนั้น
ผู้ที่ฝึกตนดีแล้ว จึงควรฝึกผู้อื่น
เพราะตนนั้นแลฝึกได้ยากยิ่ง

~ อรรถวรรค ~

คุ้มครองตน

ทำนุทั้งหลายควรรักษาตน
เหมือนกับชาวนครป้อมนครที่ตั้งอยู่ปลายแดน
ทั้งภายในและภายนอก
เวลาอย่าลวงเลยทำนุทั้งหลายไปเสีย
เพราะว่าชนทั้งหลายผู้ปล่อยๆให้เวลาลวงไปเปล่า
ย่อมโศกเศร้าเสียใจภายหลัง
เบียดเสียดกันในนรก

~ นิมิต ~

ผู้ยังโลกนี้ให้สว่าง

ก็ผู้ใดประมาทในกาลก่อน
ภายหลังไม่ประมาท
ผู้นั้นยอมทำโลกนี้ให้สว่างได้
เหมือนดวงจันทร์พ้นแล้วจากหมอก

~ โลกวรรณคดี ~

การกั้นจิต

รู้จักกายนี้อันเปรียบด้วยหม้อ
กั้นจิตอันเปรียบด้วยนนคร
พึงรบบมารด้วยอาวุธคือ ปัญญา
พึงรักษาความชนะที่ชนะแล้ว
และพึงเป็นผู้ไม่ติดอยู่

~ จิตตวรรค ~

ผู้เป็นเถระ

บุคคลไม่ชื่อว่า เป็นเถระ
เพราะมีพมหงอกบนศีรษะ
ผู้มีวัยแก่รอบแล้วนั้น
เราเรียกว่า แก่เปล่า
ส่วนผู้ใดมีสัจจะ ธรรมะ อหิงสา สัจญญะ และทมะ
ผู้นั้นมีมลทินอันกายแล้ว
ผู้มีปัญญา
เรากล่าวว่า เป็นเถระ

~ รัมมัตตาวรรค ~

ผู้มีจิตไม่บฏพัตร์

ภิกษุผู้มีฉันทะเกิดแล้วในพระนิพพานอันใดครๆ บอกไม่ได้
พึงเป็นผู้อันใจถูกต้องแล้วก็ดี
ผู้มีจิตไม่เกี่ยวเกาะในกามทั้งหลายก็ดี
ท่านเรียกว่า ผู้มีกระแสในเบื้องบน

~ ปยวรสก ~

ก ระ ดุก

กระดุกเหล่านี้ใด อันเขาถึงเคลื่อนกลาด
ดุน้ำเต่าในสารทกาล
มีสีเหมือนนกพิราบ
ความยินดีอะไรเล่าจกมี
เพราะเห็นกระดุกเหล่านั้น

~ ชราวรสก ~

ใจเป็นประธาน

ใจของท่านผู้พันวิเศษแล้วเพราะรู้ชอบ
ผู้สงบระงับ กงที่
เป็นใจสงบแล้ว
วาจาก็สงบแล้ว
การงานก็สงบ

~ อรหันตวรรค ~

การเห็นภัยในความประมาท

ภิกษุยินดีแล้วในความไม่ประมาท
หรือมีปกติเห็นภัยในความประมาท
ย่อมเพาสังโยชน์ทั้งละเอียดและหยาบไป
ตจไฟเผาเชื่อมากและน้อยไป ฉะนั้น

~ อปปมาทวรรค ~

ผู้ตัดพวงดอกไม้ของมาร

ภิกษุรู้แจ้งกายนี้ว่ามีฟองน้ำเป็นเครื่องเปรียบ
รู้ชัดกายนี้ว่ามีพยับแดดเป็นธรรม
ตัดพวงดอกไม้ของมารเสียแล้ว
พึงถึงสถานที่มัจจุราชไม่เห็น คือ นิพพาน

~ ปุบพวรสก~

ตัดความรักของตน

เรอจตัดความเยื่อใยของตนเสีย
เหมือนบุคคลดอนดอกโกมุก
ที่เกิดในสรกกาลด้วยมือ
จงเจริญทางแห่งสันติทีเดียว
เพราะพระนัพพานอันพระสุคตแสดงแล้ว

~ มสสคจสสค ~

จิตอันราคะไม่ชิมชาบ

ปัญญาย่อมไม่บริบูรณ์แก่ผู้มีจิตไม่มั่นคง
ไม่รู้แจ้งซึ่งพระสัทธรรม
มีความเลื่อมใสอันเลื่อนลอย

ภัย คือ ความกลัว
ย่อมไม่มีแก่ผู้มีจิตอันราคะไม่ชิมชาบ
มีใจไม่ถูกโทสะตามกระทบ
ละบุญและบาปได้ ตื่นอยู่

~ จิตตวรรค ~

ชีวิตของผู้มีความเพียร

ก็ผู้ใดเคยจคร้าน มีความเพียรอันทราม
เป็นอยู่ ๑๐๐ ปี
ความเป็นอยู่วันเดียว
ของท่านผู้ปราศจากความเพียรมัน
ประเสริฐกว่าชีวิตของผู้นั้น

~ สหสวรรณ ~

กีดกันอกุศลด้วยความละอาย

บุรุษผู้ข้ามอกุศลวิตกด้วยhiriได้

น้อยคนจะมีในโลก

บุคคลใดกำจัดความหลับ ตื่นอยู่

เหมือนม้าดีหลบแส้ไม่ให้ถูกตน

บุคคลนั้นหาได้ยาก

ท่านทั้งหลายจงมีความเพียร มีความสลดใจ

เหมือนม้าดีถูกเขาตีด้วยแส้แล้วมีความบากบั่น ฉะนั้น

ท่านทั้งหลายเป็นผู้ประกอบด้วยศรัทธา ศีล วิริยะ สมาธิ

และด้วยคุณเครื่องวินิจจัยธรรม

มีวิชชาและจรณะถึงพร้อม มีสติมั่นคง

จักละทุกข์อันมีประมาณไม่น้อยนี้ได้

~ ทัณทวรรค ~

เตือนตนด้วยตน

เธอจงตัดเตือนตนด้วยตน
จงพิจารณาตุตนนั้นด้วยตน
ภิกษุ เธอนั้นมีสติ ปกครองตนได้แล้ว
จักอยู่สบาย
ตนแหละ เป็นนาคะของตน
ตนแหละ เป็นคตียของตน
เพราะฉะนั้น เธอจงสงวนตน
ให้เหมือนอย่างพ่อค้าม้า สงวนม้าตัวเจริญ ฉะนั้น

~ ภิกษุวสสค ~

ผู้ไม่เลื่อมจากสักธรรม

ภิกษุมิธรรมเป็นที่มา ยินดี
ยินดีแล้วในธรรม
ใคร่ครวญอยู่ซึ่งธรรม
ระลึกถึงธรรมอยู่
ย่อมไม่เลื่อมจากพระสักธรรม

~ ภิกษุวรรค ~

ท่ายเล่ม

คำขอบคุณและอนุโมทนา

ขอนอบน้อมเหนือเศียรเกล้า แต่พระผู้มีพระภาคสัมมาสัมพุทธองค์
ศาสดาเอกผู้ทรงพระกรุณาธิคุณอนันต์ ที่ทรงเผยพระสัทธรรมอัน
ยอดเยี่ยมที่ทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง มาโปรดปวงสัตว์ให้พ้นจากทุกข์
ทั้งปวง

ขอนอบน้อมด้วยเศียรเกล้า แต่พระอัครสาวกผู้ทรงรวบรวมและ
เผยแผ่แสงพระธรรมคำสั่งสอนขององค์พระศาสดามาอย่างครบถ้วน
และสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณ และขออนุโมทนาบุญกับทุกท่านที่ให้การ
สนับสนุนทุกรูปแบบ ในกิจกรรมกุศล ร่วมเผยแผ่พระธรรมของพระผู้มีพระ
ภาคสัมมาสัมพุทธโธ ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้

ขออนุโมทนาบุญกับผู้อ่านและผู้ฟังทุกท่าน ที่ได้มนสิการพระธรรม
อันยอดเยี่ยมนี้เข้าสู่ดวงใจ

อ้างอิง

Audio	อ้างอิง
Audio 1	พระจักขุปาลเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๐ หน้า ๘-๓๘
Audio 2	จุลกาลและมหากาล พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๐ หน้า ๙๔-๑๐๗
Audio 3	พระสุนทรสมุทฺธเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๕๑๒-๕๑๘
Audio 4	พระวนวาสีตีสเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๑ หน้า ๒๕๙-๒๘๒
Audio 5	พระวังคีสเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๕๕๗-๕๖๑
Audio 6	พระโปฐิลเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๑๑๘-๑๒๒
Audio 7	บุตรเศรษฐีชื่ออุคคเสน พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๓๐๒-๓๑๐
Audio 8	ภิกษุชาวนครภัททียะ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๑๖๒-๑๖๔
Audio 9	พระปธานิกตีสเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๒ หน้า ๒๐๐-๒๐๒
Audio 10	อาคันตุกภิกษุ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๒๑๔-๒๑๖
Audio 11	พระสัมมชชนเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๒ หน้า ๒๔๐-๒๔๒
Audio 12	ภิกษุผู้ปรารภวิปัสสนา พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๐ หน้า ๔๒๘-๔๓๔
Audio 13	พระลกฤษฏภททียเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๗๖-๗๘
Audio 14	พระอนาคามิเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๒ หน้า ๔๑๖-๔๑๘

อ้างอิง (ต่อ)

Audio	อ้างอิง
Audio 15	พระอธิมานิกภิกษุ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๒ หน้า ๑๕๖-๑๕๗
Audio 16	พระติสสเถระชาวกรุง โกสัสมพี พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๑ หน้า ๓๘๙-๓๙๔
Audio 17	ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๐ หน้า ๓๗๙-๓๘๑
Audio 18	พระเถระผู้เจริญมรียกัมมัฏฐาน พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๑ หน้า ๘-๑๐
Audio 19	สัทธีวิหาริกของพระสารีบุตรเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๑๒๗-๑๓๑
Audio 20	พระจิตตหัตถเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๐ หน้า ๔๑๘-๔๒๗
Audio 21	พระสัปปทาสเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๑ หน้า ๔๘๓-๔๘๘
Audio 22	พระปิโสดิกเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๒ หน้า ๑๒๑-๑๒๕
Audio 23	พระนังคณฺฐเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๓๘๘-๓๙๑
Audio 24	พระธรรมารามเถระ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๓๕๗-๓๕๙

ซีดีพระไตรปิฎกเสียง อรหันตธรรมบท ชุดที่ ๑

จัดทำโดย โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก มูลนิธิอุทยานธรรม
เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙ (วันวิสาขบูชา ๒๕๕๙)

รับฟังและดาวน์โหลดได้ที่

WWW.UTTAYARNDHAM.ORG
WWW.SOUNDCLOUD.COM/UTTAYARNDHAM
WWW.YOUTUBE.COM/C/UTTARNDHAMORGPAGE

คณะผู้จัดทำ ชีตพระไตรปิฎกเสียง อรหันตธรรมบท ชุดที่ ๑

ที่ปรึกษา	ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์	เผยแพร่	ปัทมา เอื้ออรรถการ วารุณี วรารักษ์พงศ์ และคณะ
อำนวยการ	ณัฐกร ทับทอง	เผยแพร่สื่อ- อิเล็กทรอนิกส์	กฤติน กาญจนภา ธัญญ์นรี ศรีบุญยาฐิติกุล นิตินาถ ชาตศิรีวัฒนา วิสุทธิ ปริมาภรณ์พิลาส โสภา ลีวุฒินันท์
บทพากย์	ณัฐฐา เจียรวงศ์ ณัฏยาภรณ์ เจียรวงศ์ มสารัตน์ ธนรัตน์ปณณ โชติ	ประสานงาน	ขวัญชนก บัวทอง ชัตติยะ รัตนมณี วารุณี วรารักษ์พงศ์
บันทึกเสียง	ณัฐกร ทับทอง		
ตัดแต่งเสียง- มิกซ์เสียง	ณัฐกร ทับทอง นิธิยา วิทวัสกุล อภิรักษ์น์ เจียมจันทร์		
ควบคุมคุณภาพ	กฤติน กาญจนภา ธัญญ์นรี ศรีบุญยาฐิติกุล พินีกาญจน์ ลาภานันท์ สุชีรา สิมมา		
ออกแบบปก	มลฤดี ตั้งสกุลพิทักษ์		
ประชาสัมพันธ์บุญ & ผลิต & การเงิน	กรรณิกา ตะล่อมสิน สุดาทิพย์ เจียรวงศ์ สุอารี สุธีโสภณ ศรีสันต์ ตะล่อมสิน		

กัมพาคย์ ชัดพระไตรปิฎกเสียว อรหันตรรรรมบท ชุดที่ ๑

ผู้พาคย์	ชื่อตอน	ตัวละคร
กนกคัตนางค พงศ์สถาพร	ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและนิพพาน ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ	มารดา มารดาของอุคคเสน
กฤติน กาญจนภา	ความสำคัญของใจ ทางเกิดแห่งปัญญา ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ ผู้มีจิตไม่ปฏิบัติ เดือนตนด้วยตน	มหาสุวรรณ, หมอ พระสังฆเถระ บิดาของอุคคเสน พระเถระ ภิกษุ ๑
กิตติมา พูลวงษ์	ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน	สามเณรตีสสะ
จันทร์เพ็ญ ส่งกิตติพงศ์	ทางเกิดแห่งปัญญา	สามเณร
ชนิทรนันท์ ปุณณะนิธิ	การไม่สำรวมอินทรีย์	นางกาลิ
ณัฐรุฬษา อารีย์วิวัฒนา	ความสำคัญของใจ ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน ผู้รู้จุดและอุบัติ ตนเองฝึกได้ยาก การกั้นจิต ใจเป็นประธาน เดือนตนด้วยตน	พระมหาपालเถระ, หมอ ๒ คน ๖, ชายแก่ พราหมณ์ ภิกษุ, มานพ เทวดา พระโกสัมพิวาสิตีสเถระ พระนังคณูเถระ
ตรงใจ ทรรพาส	จิตอันระคะไม่ซึมซาบ	พระราชา ๑
ตรีมิตร เกษมวิรัตติพงศ์	ผู้ยัง โลกนี้ให้สว่าง	พระเรวัตเถระ
ทวิพร เต็งประทีป	การไม่สำรวมอินทรีย์ ผู้ตัดพวงดอกไม้ของมาร	พระมหากาลเถระ พระเถระ
เทวฤทธิ์ สวารช	ความสำคัญของใจ ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน	ภิกษุ ๓ คน ๕
ธนกฤต เพชรโลหะกุล	ผู้ประหารกาม กีดกันอกุศลด้วยความละอาย	พระอานนทเถระ พระอานนทเถระ

กัมพาคย์ ชัดพระไตรปิฎกเสวย อรหันตธรรมบท ชุดที่ ๑ (ต่อ)

ผู้พากย์	ชื่อตอน	ตัวละคร
ธานินทร์ แสันทวีสุข	ความสำคัญของใจ ผู้ประหารกาม ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน ผู้รู้จักดีและอุบัติ ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ ตนเองฝึกได้ยาก การกั้นจิต กระตุก การเห็นภัยในความประมาท ตัดความรักของตน ชีวิตของผู้มีความเพียร ผู้ไม่เสื่อมจากสัทธรรม	คน พระสุนทรสมุทเธระ ญาติ ๒, คน๔, อุบาสก วังคีสะ อุกคเสน-กุลบุตร อาจารย์-พระโพธิสัตว์ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ๑, พระสัปปทาสเธระ พระธรรมารามเธระ
นิตินาถชาติศิริวัฒนา	การไม่สำรวมอินทรีย์	ภรรยาหมากาล
บรรจง จุฑพิมาย	ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน	มหาเสนพราหมณ์
ปพนพัชร์ ชัยศิริวิกรม	ความสำคัญของใจ ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน ผู้ยังโลกนี้ให้สว่าง จิตอันระคะไม่ซึมซาบ	สามเณรपालิตะ คน ๒ พระสัมมชชนเธระ กุททาลบัณฑิต
พราดร ณ นคร	ความสำคัญของใจ การไม่สำรวมอินทรีย์ ผู้ประหารกาม ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน ผู้รู้จักดีและอุบัติ การกั้นจิต ใจเป็นประธาน ชีวิตของผู้มีความเพียร	น้องชาย ญาติ มหาชน ญาติ ๑, คน ๑ มหาชน คน คน ภิกษุ ๓
พัฒนา บุญเป็ง	ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน ตัดความรักของตน	พระสารีบุตรเธระ พระสารีบุตรเธระ

กัมพากย์ ชีวประวัติพระปิฎกเสียว อรหันตธรรมบท ชุดที่ ๑ (ต่อ)

ผู้พากย์	ชื่อตอน	ตัวละคร
ภคพล พิงพิทยากุล	ความสำคัญของใจ การไม่สำรวมอินทรีย์ ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน ผู้รู้จุดและอุบัติ ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ คัมครองตน ผู้ยัง โลกนี้ให้สว่าง การกั้นจิต ผู้เป็นเถระ ผู้มีจิตไม่ปฏิพัทธ์ จิตอันราคะไม่ซึมซาบ ชีวิตของผู้มีความเพียร กีดกันอกุศลด้วยความละอาย เตือนตนด้วยตน ผู้ไม่เสื่อมจากศีลธรรม	ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ๒ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ๑ ภิกษุ ๒ ภิกษุ ภิกษุ ๒ ภิกษุ
ภัทรวดี สีน้าอ้อม	จิตอันราคะไม่ซึมซาบ	แม่ยาย
รวี บัวดวง	ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ	พระโมคคัลลานเถระ
วิเชียร มามีเกตุ	ความสำคัญของใจ ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน จิตอันราคะไม่ซึมซาบ	ภิกษุ ๒, อนาถบิณฑิกเศรษฐี คน ๓ พระราชา ๒
ศุภเลิศ กิจขจรไพบูรณ์	ความสำคัญของใจ กีดกันอกุศลด้วยความละอาย	คน ๒ พระปิโสดิกเถระ
สายใจ ตันตระบัณฑิตย์	การไม่สำรวมอินทรีย์ ผู้ประหารกาม ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ	ภรรยาจุลกาล หญิงแพศยา นางนักรัฟองกุลธิดา
สิทธา วรรณสวาท	ทางเกิดแห่งปัญญา ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ ตนเองฝึกได้ยาก	พระโปฐิลเถระ พ่อนักพ่อน พระปธานิกตีสสเถระ

ทีมพากย์ ซีดีพระไตรปิฎกเสียง อรหันตธรรมบท ชุดที่ ๑ (ต่อ)

ผู้พากย์	ชื่อตอน	ตัวละคร
สิทธิพงษ์ แก้วกนิษฐารักษ์	การไม่สำรวมอินทรีย์ จิตอันระคะไม่ซึมซาบ	จุลกาล จิตตหัตถะ
สุนทร มีศรี	ความสำคัญของใจ	ท้าวสักกะ
สุนิสา ปัญจมะวัต	ทุกตอน	เล่าเรื่อง
อริสรา ทิพย์บุญตา	ผู้ประหารกาม ใจเป็นประธาน จิตอันระคะไม่ซึมซาบ	มารดาพระสุนทรสมุทเธระ สามเณร ลูกสาว
อิทธิพล มามีเกตุ	ทุกตอน	พระพุทธเจ้า
อินธนี ธนาภิสัทติกุล	ความสำคัญของใจ	หญิงตาบอด

สถานที่บันทึกเสียง

1. ห้องปฏิบัติการวิจัยทางสวณศาสตร์และเสียงพูด
ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ห้องบันทึกเสียง บริษัท ปัญญาธารา จำกัด ถนนแจ้งวัฒนะ

รายนามผู้สนับสนุนด้านครุภัณฑ์ วัสดุ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโครงการฯ

อาจารย์ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์

คุณเกษร – คุณเจียม ทับทอง

คุณจรรยาศักดิ์ ลีวุฒินันท์

คุณจุฑารัตน์ ตั้งพานิช

คุณจำลอง จงผดุงเกียรติ - คุณวีระ และคุณวลัย ลีลामะลิ

คุณชุ่น วิทวัสกุล และครอบครัว

คุณณัฐกร ทับทอง

คุณณัฐพงศ์ ลังชะโห

คุณตติยา - คุณนิรันดร์ - คุณนิตินาถ ชาตศิริวัฒนา

คุณถิร คงช่วยชาติ

คุณทิพวรรณ ทิวาวรรณวงศ์

คุณธนกฤต เพชรโลหะกุล และครอบครัว

คุณธนินทร์ ธนาภิสัทติกุล และครอบครัว

คุณธัญญ์นรี ศรีบุญยาสฐิติกุล – คุณดุสิต เลิศสิน

คุณนฤมล เลิศสิน – คุณวิสุทธิ์ ปริมาภรณ์พิลาส

คุณนันทวัน เพชรภักดิ์

คุณปัทมา เอื้ออรรถการ

คุณพรพรรณ วงศ์มาศา

คุณพยนต์ – คุณศิริวรรณ รักการงาน

คุณพัฒนา บุญเป็ง

คุณพินิกาญจน์ ลาภานันท์ – คุณวรวิช เลิศสิน

คุณมสารค์ม ธนรัตน์ปิ่นณ โชาติ

รายนามผู้สนับสนุนด้านครุภัณฑ์ วัสดุ และค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงานโครงการฯ (ต่อ)

คุณมิ่งเต๋ามิ่ง แซ่ลิ้ม – คุณพลทรัพย์ หาญอุทัยรัมย์

คุณวิวรรณ สุวรรณประเสริฐ

คุณวีรวัฒน์ ตะล่อมสิน และครอบครัว

คุณวีระ เต็มสิทธิโชค – คุณกนกกานต์ โอสธานุเคราะห์ – คุณณัฐนลิน เต็มสิทธิโชค

คุณศรีสันต์ ตะล่อมสิน – คุณชำนาญ วิฑูรปกรณ์ และครอบครัว

คุณศิริภรณ์ เลิศอุไรวงศ์

คุณสุดาทิพย์ เจียรวงศ์

คุณสุน วิทวัสกุล

คุณอภัยลักษณ์ ตันตระบัณฑิตย์ และครอบครัว

คุณอภิวัฒน์ เจียมจันทร์ และครอบครัว

คุณอรพรรณ – คุณอนุชิต บุญทอง

คุณอิสริย์ จิตต์สมนึก และครอบครัว

ประธานการจัดทำซีดี อหังตธรรมบท ชุดที่ ๑

คุณวินัยกาญจน์ ลากานันท์ – คุณวรวีช เลิศสิน

รายนามผู้ร่วมสร้างซีดีอหังตธรรมบท ชุดที่ ๑

อาจารย์ไชย ฦ พล อัครศุภเศรษฐ์
โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก และผู้ร่วมบริจาค
ครอบครัวเจียรวงศ์
คุณกรรณิกา ตะล่อมสิน - วิศรุต วิภาวิสันท์
คุณกรรช และน้องธัน วรสถิต
คุณกวิณ วิภาวิสันท์
คุณกวี - กฤติยา ตะล่อมสิน และครอบครัว
คุณกันภัย จิระมานะพันธ์
คุณเกศินีภรณ์ ปัญญาสกุลวงศ์
คุณไกรสร ทองสุวัฒน์
คุณจรรยาศักดิ์ สีวฒินันท์
คุณเจษฎาภรณ์ ธนาภิสิตกุล
คุณเจียม - เกษร ทับทอง
คุณชวัน นิมกิตติกุล
คุณชำนาญ - ศรีสันต์ วิฑูรปกรณ์ และครอบครัว
คุณณดา วิภาวิสันท์
คุณณัฐกร ทับทอง
คุณดารารัตน์ เตชะไตรศักดิ์
คุณดุสิต เลิศสิน และคุณธัญญ์นรี ศรีบุญยาลูติกุล

คุณตติยา - นรินทร์ - นิตินาถชาติศิริวัฒนา
คุณทองดี - นพรัตน์ ประธานชัยมงคล และครอบครัว
คุณทัศนิกา ไล้สัทรูไกล
คุณทินกร ธนาภิสิตกุล
คุณธนกฤต เพชรโลหะกุล
คุณธนิษฐ์ ธนาภิสิตกุล และครอบครัว
คุณธัญพร เอียดตน
คุณนฤพร อรุณประพันธ์
คุณนฤมล เลิศสิน – คุณวิสุทธิ์ ปริมาภรณ์พิลาส
คุณนิตยา - พิชญะพิมพ์ วิทวัสกุล
คุณนิตยา ฉันทวานิช
คุณบุญมา เขียววัฒนานนท์
คุณบุญฤทธิ์ มหามนตรี
คุณเบญจมาพร เจริญศรี
คุณเบญจวรรณ ธนาภิสิตกุล
คุณปราณิศา อัจฉริยศรีพงศ์
คุณปวิชญา สุภินนพงศ์
คุณปณณวัฒน์ วิฑูรปกรณ์
คุณปัทมา เอื้ออรรถการ

รายนามผู้ร่วมสร้างชีวิต อรหันตธรรมบท ชุดที่ ๑ (ต่อ)

คุณบุญญา วิฑูรปกรณ์

คุณพนิดา ลอยวานิชย์

คุณพรรณภา ธนาภิสิทธิ์กุล และครอบครัว

คุณพิมพ์ดา องค์กรวิญญู

คุณภีรวัชร องค์กรวิญญู

คุณภูติท ตะล่อมสิน

คุณมนตรี ประทุมสุวรรณ และครอบครัว

คุณมลฤดี ตั้งสกุลพิทักษ์

คุณวิวิรรณ ธนาภิสิทธิ์กุล

คุณวรวิช เลิศสิน และคุณพินีกาญจน์ ลาภานันท์

คุณวรวุฒิ - จิรดา เลิศสิน

คุณวิเศษ หาญสวัสดิ์

คุณวิภา เลิศฤทธิภูวดล

คุณวิรัช ฉัตรนิธิกุล

คุณวิวัฒน์ - สุดารัตน์ ตะล่อมสิน และครอบครัว

คุณวิวิรรณ ฉาบสุวรรณ

คุณวิวัฒน์ - ชนิษฐา องค์กรวิญญู และครอบครัว

คุณวิวัฒน์ ตะล่อมสิน และครอบครัว

คุณศิริพรรณ สุทธาโรจน์

คุณศิริภรณ์ เลิศอุไรวงศ์

คุณศิริวรรณ - คุณพยนต์ รักษาการงาน และครอบครัว

คุณศิริวรรณ จวงตระกูล

คุณศุภางค์พรรณ พิสิษฐเกษม

คุณศุภานัน ธนานิษฐ์

คุณสายใจ ตันตระกูลทิพย์ และเพื่อน

คุณสุทัศน์ ลาภานันท์

คุณสุนันทา สกุลเดียว

คุณสุภาภัก คล้ายเนตร

คุณสุอารี สุธีโสภณ

คุณอนุรักษ์ กฤษณาพงษ์

คุณอนุรัตน์ เทียมทัน

คุณอภัยลักษณ์ ตันตระกูลทิพย์

คุณอภิรักษ์ เจียมจันทร์

คุณอรุณรุ่ง ยัญญลักษณ์

คุณอรุณวรรณ วนาพันธ์พรกุล

คุณอรรณา ตะล่อมสิน

บริษัท มารานาธา จำกัด

บริษัท ไมโครเทค โปรดักส์ จำกัด

บริษัท ไมโครเทคทูลแอนด์ตาย จำกัด

ร้าน โอชาเยะ สาขาซีคอนบางแค และผู้ร่วมบริจาค

สถาบันเพื่อการพัฒนาจิตและกาย และผู้ร่วมบริจาค

ขอเชิญทุกท่านที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างสรรค์บุญใหญ่นี้
ทำจิตให้่องใสในมหาบุญที่ได้ทำแล้วนี้ จนเป็นจาคานุสติ
ปรากฏภูมิจิตดี ภูมิปัญญาดี ภูมิธรรมดี ภูมิสังคมดี
ภูมิสมบัติดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

ผู้ทำของที่สมควรแก่สมณะ, ผู้ทำหน้าที่จัดของที่สมควรแก่ภิกษุบริโภาค,
ผู้ปฏิบัติภิกษุ, ลูกศิษย์พระ

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

Index

Find Term

ใจเป็นประธาน - ใจเป็นประธาน

ชีณาสพ

ผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว, ผู้หมดกิเลส, พระอรหันต์

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

ฌานที่ ๔ มีองค์ ๒ ละสุขเสียได้ มีแต่อุเบกขากับเอกัคคตา

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

ตจปัญจกัมมัฏฐาน

กรรมฐานมีหนึ่งเป็นที่คำรบห้า, กรรมฐานอันบัณฑิตกำหนดด้วยอาการมีหนึ่งเป็นที่ ๕ เป็นอารมณ์

คือ กรรมฐานที่ท่านสอนให้พิจารณาส່วนของร่างกาย ๕ อย่าง คือ ผม ขน เล็บ ฟัน หน่ง โดยความเป็นของปฏิภูล หรือ โดยความเป็นสภาวะอย่างหนึ่งๆ ตามที่มันเป็นของมัน ไม่เอาใจเข้าไปผูกพันแล้วคิดวาดภาพใฝ่ฝั้นตามอำนาจกิเลส

พจนานุกรมเขียน ตจปัญจกรรมฐาน

เรียกอีกอย่างว่า มุลกัมมัฏฐาน (กรรมฐานเบื้องต้น)

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

ทุตียฌาน

ฌานที่ ๒ มีองค์ ๓ ละวิตก วิจารณ์ได้ คงมีแต่ ปิติ สุข อันเกิดแต่สมาธิกับเอกัคคตา

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

นิตยกาล

ตลอดเวลา, ตลอดกาลเป็นนิตย์

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

นิเวศธรรม

นิเวศ, นิเวศธรรม ธรรมที่กั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี, สิ่งที่ขัดขวางจิตไม่ให้ก้าวหน้าในคุณธรรม มี ๕ อย่าง คือ

๑. กามฉันท์ พอใจในกามคุณ
๒. พยาบาท คิดร้ายผู้อื่น
๓. ถีนมิตะ ความหดหู่ซึมเซา
๔. อุทธัจจกุกกุกจะ ความฟุ้งซ่านและรำคาญ
๕. วิจิกิจฉา ความลังเลสงสัย

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

บริวาร ๘

บริวาร เครื่องใช้สอยของนักพรต, เครื่องใช้สอยของพระในพระพุทธศาสนา มี ๘ อย่าง คือ สบง จีวร สังฆาฏิ บาตร มืด โทนหรือมืดตัดเล็บ เข็ม ประคดเอว กระบอกกรองน้ำ

นิยมเรียกรวมว่า อัฐบริวาร (บริวาร ๘)

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

ปฎิญา

ให้คำมั่น, แสดงความยืนยัน, ให้การยอมรับ

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

ปฏิสัมพันธ์

ความแตกฉาน, ความรู้แตกฉาน, ปัญญาแตกฉาน มี ๔ คือ

๑. อัถตปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในอรรถ
๒. ธรรมปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในธรรม
๓. นิรุตติปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในนิรุกติ คือ ภาษา
๔. ปฏิภาณปฏิสัมพันธ์ ปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

Index

Find Term

ความสำคัญของใจ - ความสำคัญของใจ

ความสำคัญของใจ - ความสำคัญของใจ

ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน - ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน

ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ - ผู้ถึงฝั่งแห่งภพ

การกั้นจิต - การกั้นจิต

ใจเป็นประธาน - ใจเป็นประธาน

ใจเป็นประธาน - ใจเป็นประธาน

การเห็นภัยในความประมาท - การเห็นภัยในความประมาท

ผู้ตัดพวงดอกไม้ของมาร - ผู้ตัดพวงดอกไม้ของมาร

จิตอันระคะไม่ซึมซาบ - จิตอันระคะไม่ซึมซาบ

ชีวิตของผู้มีความเพียร - ชีวิตของผู้มีความเพียร

ปฐมฌาน

ฌานที่ ๑ มีองค์ ๕ คือ

วิตก (ความตรึก)

วิจารณ์ (ตรอง)

ปีติ (ความอิ่มใจ)

สุข (ความสบายใจ)

เอกัคคตา (ความมีอารมณ์เป็นหนึ่ง)

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

ปัญจเภสัช

เภสัชทั้ง ๕ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

ภัณฑะ

ทรรพ์, ลัององ

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

วิถึฉฉะ

การวนเว็ยน, การเว็ยนเกิดเว็ยนตาย, การเว็ยนว่ายตายเกิด,
ความเว็ยนเกิด หรือวนเว็ยน ด้วยอำนาจกิเลสกรรม และวิบาก

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

วิชา

ความรู้แจ้ง, ความรู้วิเศษ

วิชา ๓ คือ

๑. ปุพเพนิวาสานุสติญาณ ความรู้ที่ได้ระลึกชาติได้
๒. จุตูปปาตญาณ ความรู้จุดและอุบัติของสัตว์ทั้งหลาย
๓. อาสวักขยญาณ ความรู้ที่ทำอาสวะให้สิ้น;

วิชา ๘ คือ

๑. วิปัสสนาญาณ ญาณในวิปัสสนา
๒. มโนมยิทธิ ฤทธิ์ทางใจ
๓. อิทธิวิธี แสดงฤทธิ์ได้ต่างๆ
๔. ทิพพโสต หูทิพย์
๕. เจโตปริยญาณ รู้จักกำหนดใจผู้อื่นได้
๖. ปุพเพนิวาสานุสติ
๗. ทิพพจักขุ ตาทิพย์ (=จตุปปาตญาณ)
๘. อาสวักขยญาณ

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

สังโยชน์

สังโยชน์ กิเลสที่ผูกมัดใจสัตว์, ธรรมที่มัดสัตว์ไว้กับทุกข์ มี ๑๐ อย่าง คือ

ก. โอรัมภาคิยสังโยชน์ สังโยชน์เบื้องต่ำ ๕ ได้แก่

๑. สักกายทิฏฐิ ความเห็นว่าเป็นตัวของตน

๒. วิจิกิจฉา ความลังเลสงสัย

๓. สีลัพพตปรามาส ความถ่อมั่นศีลพรต

๔. กามราคะ ความติดใจในกามคุณ

๕. ปฏิฆะ ความกระทบกระทั่งในใจ

ข. อุทัมภาคิยสังโยชน์ สังโยชน์เบื้องสูง ๕ ได้แก่

๖. รูปราคะ ความติดใจในรูปธรรมอันประณีต

๗. อรูปราคะ ความติดใจในอรูปธรรม

๘. มานะ ความถือว่าตนเป็นนั่นเป็นนี่

๙. อุทธัจจะ ความฟุ้งซ่าน

๑๐. อวิชชา ความไม่รู้จริง

พระโสดาบัน ละสังโยชน์ ๓ ข้อต้นได้

พระสกิทาคามี ทำสังโยชน์ข้อ ๔ และ ๕ ให้เบาบางลงด้วย

พระอนาคามี ละสังโยชน์ ๕ ข้อต้นได้หมด

พระอรหันต์ ละสังโยชน์ทั้ง ๑๐ ข้อ

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

โสดาปัตติผล

Index

Find Term

การเห็นภัยในความประมาท - การเห็นภัยในความประมาท
การเห็นภัยในความประมาท - การเห็นภัยในความประมาท

สัทธีวิหาริก

ศิษย์, ผู้อยู่ด้วย เป็นคำเรียกผู้ที่ได้รับอุปสมบท ถ้าอุปสมบทต่อพระอุปัชฌายะองค์ใด ก็เป็นสัทธีวิหาริกของพระอุปัชฌายะองค์นั้น

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

Index

Find Term

ผู้มีจิตไม่ปฏิบัติ - ผู้มีจิตไม่ปฏิบัติ
ผู้มีจิตไม่ปฏิบัติ - ผู้มีจิตไม่ปฏิบัติ
ตัดความรักของตน - ตัดความรักของตน

สุขขวิปัสสก

พระผู้เจริญวิปัสสนาล้วน สำเร็จพระอรหัต มิได้ทรงคุณวิเศษดอย่างอื่นอีก
เช่น ไม่ได้ฌานสมาบัติ ไม่ได้อภิญญา เป็นต้น

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

เสนาสนะ

เสนา “ที่นั่งนอน” + อาสนะ “ที่นั่ง” หมายถึงที่อยู่อาศัย เช่น กุฏิ วิหาร และ
เครื่องใช้เกี่ยวกับสถานที่ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ แม้โคนไม้

เมื่อ ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ก็เรียกเสนาสนะ

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

โสดาปัตติผล

ผล คือ การถึงกระแสสู่นิพพาน, ผลที่ได้รับจากการละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉาสีลัพพตปราคามาส ด้วยโสดาปัตติมรรค ทำให้ได้เป็นพระโสดาบัน

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

สัง โยชน์, อนาคามีผล, อรหัตผล, อริยมผล

Index

Find Term

ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน - ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน
ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน - ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน
ผู้รู้จติและอุบัติ - ผู้รู้จติและอุบัติ
ผู้ยัง โลกนี้ให้สว่าง - ผู้ยัง โลกนี้ให้สว่าง
จิตอันระคะไม่ซึมซาบ - จิตอันระคะไม่ซึมซาบ
ชีวิตของผู้มีความเพียร - ชีวิตของผู้มีความเพียร
กีดกันอกุศลด้วยความละอาย - กีดกันอกุศลด้วยความละอาย
เตือนตนด้วยตน - เตือนตนด้วยตน

โอสถานิกธุดงค์

โอสถานิกังคะ องค์แห่งผู้ถืออยู่ป่าช้าเป็นวัตร คืออยู่แรมคืนในป่าช้าเป็นประจำ

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

อนาคามีผล

ผลที่ได้รับจากการละสังโยชน์ คือ กามราคะ และปฏิฆะด้วยอนาคามีมรรค
อันทำให้เป็นพระอนาคามี

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

โสดาปัตติผล, อรหัตผล

อนุปาทินนกลังขาร

ลังขารที่กรรมไม่ยึดครอง แปรกัันง่าย ๆ ว่า “ลังขารที่ไม่มีใจครอง” เช่น ต้นไม้
ภูเขา เป็นต้น

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

อนุப்புพิภกา

อนุப்புพิภกา 5 (เรื่องทีกล่าวถึงตามลำดับ, ธรรมเทศนาทีแสดงเนื้อความลุ่มลึกลงไปโดยลำดับ เพื่อขัดเกลาอัธยาศัยของผู้ฟัง ให้ประณีตขึ้นไปเป็นชั้นๆ จนพร้อมทีจะทำความเข้าใจในธรรมส่วนปรมัตถ์)

1. ทานกถา (เรื่องทาน, กล่าวถึงการให้ การเสียสละเผื่อแผ่แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน)
2. สीलกถา (เรื่องศีล, กล่าวถึงความประพฤติทีถูกต้องดีงาม)
3. สักคกถา (เรื่องสวรรค์, กล่าวถึงความสุขความเจริญ และผลทีน่าปรารถนาอันเป็นส่วนดีของกาม ทีจะพึงเข้าถึง เมื่อได้ประพฤติดีงามตามหลักธรรมสองข้อต้น)
4. กามาทีนวกถา (เรื่องโทษแห่งกาม, กล่าวถึงส่วนเสีย ข้อบกพร่องของกาม พร้อมทั้งผลร้ายทีสืบเนื่องมาแต่กาม อันไม่ควรหลงไหลหมกมุ่นมัวเมา จนถึงรู้จักทีจะหน่ายถอนตนออกได้)
5. เนกขัมมานิสังสกถา (เรื่องอานิสงส์แห่งความออกจากกาม, กล่าวถึงผลดีของการไม่หมกมุ่นเพลิดเพลินติดอยู่ในกาม และให้มีนันทะทีจะแสวงความดีงามและความสุขอันสงบทีประณีตยิ่งขึ้นไปกว่านั้น)

ตามปกติ พระพุทธเจ้าเมื่อจะทรงแสดงพระธรรมเทศนาแก่คฤหัสถ์ ผู้มีอุปนิสัยสามารถทีจะบรรลุธรรมพิเศษ ทรงแสดงอนุப்புพิภกานี้ก่อน แล้วจึงตรัสแสดง อริยสัจจ์ 4 เป็นการทําคิดให้พร้อมทีจะรับ ดุจผ้าทีซักฟอกสะอาดแล้ว ควรรับน้ำย้อมต่างๆ ได้ด้วยดี

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

อรหัตผล

ผลคือการสำเร็จเป็นพระอรหันต์, ผลคือความเป็นพระอรหันต์, ผลที่ได้รับจากการละสังโยชน์ทั้งหมด อันสืบเนื่องมาจากอรหัตตมรรค ทำให้เป็นพระอรหันต์

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

โสดาปัตติผล, อนาคามีผล, อริยผล

Index

Find Term

ผู้รู้จติและอุบัติ - ผู้รู้จติและอุบัติ

คัมครองตน - คัมครองตน

ผู้ยังโลกนี้ให้สว่าง - ผู้ยังโลกนี้ให้สว่าง

ผู้มีจิตไม่ปฏิบัติ - ผู้มีจิตไม่ปฏิบัติ

กระตุก - กระตุก

กีดกันอกุศลด้วยความละอาย - กีดกันอกุศลด้วยความละอาย

เตือนตนด้วยตน - เตือนตนด้วยตน

ผลอันประเสริฐ มี ๔ ชั้น คือ โสดาปัตติผล สกทาคามิผล อนาคามิผล และอรหัตตผล

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

โสดาปัตติผล, อรหัตตผล

Index

Find Term

การไม่สำรวมอินทรีย์ - การไม่สำรวมอินทรีย์

ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน - ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน

ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน - ข้อปฏิบัติเพื่อลาภและเพื่อนิพพาน

ผู้รู้จติและอุบัติ - ผู้รู้จติและอุบัติ

ผู้ยัง โลกนี้ให้สว่าง - ผู้ยัง โลกนี้ให้สว่าง

ชีวิตของผู้มีความเพียร - ชีวิตของผู้มีความเพียร

กีดกันอกุศลด้วยความละอาย - กีดกันอกุศลด้วยความละอาย

เตือนตนด้วยตน - เตือนตนด้วยตน

ถวายพระ, เลี้ยงพระ

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

อัฐปาน

อัฐปาน (อ่านว่า อัด-ละ-ปาน) เป็นคำที่มาจากภาษาบาลี แปลว่า แปร กับ คำว่า ปาน (อ่านว่า ปา-นะ) แปลว่า น้ำ เครื่องดื่ม.

คำว่า อัฐปาน จึงแปลว่า น้ำ ๘ อย่าง หมายถึงน้ำที่คั้นจากผลไม้ ๘ ชนิด ได้แก่ น้ำมะม่วง น้ำลูกหว้า น้ำกล้วยมีเม็ด น้ำกล้วยไม่มีเม็ด น้ำมะขาง น้ำลูกจันทน์ หรือองุ่น น้ำเหง้าบัว น้ำมะปรางหรือลิ้นจี่. คำว่า อัฐปาน นี้ จะเรียกว่า น้ำปานะ ก็ได้.

ตามปรกติพระภิกษุสามเณรจะฉันอาหารเมื่อเวลาเลยเที่ยงไปแล้วไม่ได้. แต่พระภิกษุสามเณรอาจฉันน้ำอัฐปานได้ ถ้าน้ำอัฐปานนั้นได้รับประเคนมาภายในวันนั้น. เนื่องจากในวินัยสงฆ์มีข้อบัญญัติว่า อาหารประเภทอัฐปานพระภิกษุจะเก็บไว้ฉันได้เพียง ๑ วันกับ ๑ คืน เท่านั้น

ที่มา : คลังความรู้ สำนักราชบัณฑิตยสภา

Related Glossary Terms

Drag related terms here

อันเตवासิก

ผู้อยู่ในสำนัก, ภิกษุผู้ขออยู่ร่วมสำนัก, ศิษย์ (ภิกษุผู้รับให้อยู่ร่วมสำนักเรียก
อาจารย์)

อันเตवासิกมี ๔ ประเภทคือ

๑. ปัพพชันเตवासิก อันเตवासิกในบรรพชา
๒. อุปสัมปทันเตवासิก อันเตवासิกในอุปสมบท
๓. นิสสัยันเตवासิก อันเตवासิกผู้ถือนิสัย
๔. ธัมมันเตवासิก อันเตवासิกผู้เรียนธรรม

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์
(ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here

อุปาทินนทสังขาร

สังขารที่กรรมครอบครอง พุดเข้าใจกันอย่างง่ายๆ ว่า สังขารที่มีใจครอง เช่น คน สัตว์ เทวดา

ที่มา : พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

Related Glossary Terms

Drag related terms here